

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

ARBETE PÅGÅR – INDIKATORER

Del II av återrapportering av regleringsbrevsuppdrag

Rapport 2020:1

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, januari 2020

Rapport 2020:1

Dnr: 2020/20 1.1

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Annika Olsson, chef Analys och Uppföljning

Telefon 072-084 32 57

Rapporten är författad av Madelene Sundström

INNEHÅLL

FÖRORD	5
1. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	6
1.1. Syfte och avgränsningar	7
1.2. Indikatorer för uppföljning av den nationella strategin	7
1.2.1. Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.....	8
1.2.2. Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn	10
1.2.3. Effektivare brottsbekämpning	14
1.2.4. Förbättrad kunskap och metodutveckling	16
1.3. Reflektioner och det vidare arbetet	17
1.3.1. Det rådande dataläget och bristen på data	18
1.3.2. Strategin, Istanbulkonventionen och det rådande dataläget	20
1.3.3. Vad indikatorerna visar i dagsläget	23
1.3.4. Kartläggning av åtgärder	26
2. NATIONELL STRATEGI FÖR ATT FÖREBYGGA OCH BEKÄMPA MÄNS VÅLD MOT KVINNOR	28
2.1. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.....	28
2.2. Strategins tillämpningsområde.....	29
2.3. Uppdrag.....	30
2.3.1. Bakgrund och avgränsning.....	30
2.3.2. Syfte, genomförande och avgränsningar	32
2.4. Disposition	33
3. ETT UTÖKAT OCH VERKNINGSFULLT FÖREBYGGANDE ARBETE MOT VÅLD	34
3.1. Föreslagna indikatorer	34
3.2. Framtagna indikatorer som kommer att följas under strategiperioden	35
3.2.1. Datakällor	36
3.2.2. Indikatorer	37
3.3. Icke framtagna indikatorer.....	43

4. FÖRBÄTTRAD UPPTÄCKT AV VÅLD OCH STARKARE SKYDD OCH STÖD FÖR VÅLDSUTSATT KVINNOR OCH BARN	45
4.1. Föreslagna indikatorer.....	45
4.2. Framtagna indikatorer som kommer att följas under strategiperioden	46
4.2.1. Datakällor.....	47
4.2.2. Indikatorer.....	50
4.3. Icke framtagna indikatorer.....	67
5. EFFEKTIVARE BROTTSEKÄMPNING.....	76
5.1. Föreslagna indikatorer.....	76
5.2. Framtagna indikatorer som kommer att följas under strategiperioden	76
5.2.1. Datakälla.....	78
5.2.2. Indikatorer.....	81
5.3. Icke framtagna indikatorer.....	95
6. FÖRBÄTTRAD KUNSKAP OCH METODUTVECKLING.....	96
6.1. Föreslagna indikatorer.....	96
7. FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV	103
REFERENSER.....	106
BILAGA 1.....	111

FÖRORD

I enlighet med Jämställdhetsmyndighetens regleringsbrev avseende 2018 respektive 2019, ska myndigheten senast den 31 januari 2020 rapportera en första uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har tidigare presenterat ett sammanhållet system för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken (*System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken 2018*). Att följa och analysera utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen är ett av Jämställdhetsmyndighetens grunduppdrag och det är ett pågående arbete.

I denna rapport "*Arbete pågår*" redovisas en första samlad uppföljning av arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i Sverige. Det är en gedigen grund som nu har lagts för att kunna följa upp och analysera utvecklingen inom ramen för det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Ett första urval av indikatorer har tagits fram för uppföljningen, det vill säga, hur och vad ska vi mäta och vad säger indikatorerna i dagsläget? Vidare har omkring 200 politiska åtgärder identifierats som har bäring på strategin och dess åtgärdsprogram. Vi börjar nu på "år noll" i tideräkningen för uppföljningen av den nationella strategin.

Rapporten innehåller, utöver en kartläggning av åtgärder relaterade till strategin och strategins åtgärdsprogram, och en presentation av ett första urval indikatorer för att följa arbetet, också en barnrättslig analys av strategin. Vår förhoppning är att denna uppföljning ska bidra till en effektiv och träffsäker jämställdhetspolitik som tydligt styr mot att uppnå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jag vill å myndighetens vägnar särskilt tacka Socialstyrelsen och alla andra aktörer som bidragit till denna rapport. Denna samverkan är av avgörande betydelse för arbetet.

Lena Ag

Generaldirektör för Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg januari 2020

1. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Denna rapport presenterar en genomgång av de föreslagna indikatorer som tagits fram till den första uppföljningen av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten anser att de framtagna indikatorerna motsvarar viktiga mått i relation till myndighetens uppdrag att följa upp strategins målsättningar.

Det är viktigt att beakta att indikatorerna inte kan ge fördjupade förklaringar till ett tillstånd eller en eventuell förändring eller frånvaro av förändring över tid. Indikatorer utgör dock en viktig del av det förslag till system för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken som Jämställdhetsmyndigheten publicerade 2018. Statistik och indikatorer kommer att utgöra kärnan i Jämställdhetsmyndighetens årliga löpande uppföljning av de jämställdhetspolitiska delmålen. Utifrån eventuella förändringar eller frånvaro av förändringar över tid i statistiken kan fördjupade uppföljningar föreslås eller initieras (Jämställdhetsmyndigheten 2018).

Jämställdhetsmyndigheten ämnar att på myndighetens webbplats presentera resultat och analyser från uppföljningen av den nationella strategin på ett lättillgängligt sätt. Detta arbete kommer att fortgå under 2020 och framåt.

1.1. SYFTE OCH AVGRÄNSNINGAR

Utgångspunkten för Jämställdhetsmyndighetens arbete med indikatorer för den nationella strategin har varit Socialstyrelsens slutredovisning ”Förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor – Slutredovisning av ett regeringsuppdrag: Deluppdrag 1” (Socialstyrelsen 2018a). Syftet har varit att inom ramen för den första uppföljningen presentera ett första begränsat antal indikatorer som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden. I arbetet med att identifiera sådana indikatorer har primärt tre kriterier beaktats:

1. Det finns data eller statistik för att ta fram den föreslagna indikatorn.
2. Den föreslagna datakällan förväntas kunna användas återkommande under strategiperioden.
3. Det har skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan strategin sattes igång.

En betydande del av de föreslagna indikatorerna i Socialstyrelsens slutredovisning kategoriserades som av så kallad utvecklingskaraktär.¹ Efter möten med de aktörer som föreslagits ansvara för en eller flera indikatorer bedömde Jämställdhetsmyndigheten att inga av dessa utvecklingsindikatorer var aktuella till den första uppföljningen. För de resterande föreslagna indikatorerna som uppfyllde de tre ovan beskrivna kriterierna gjordes statistikbeställningar eller en genomgång av redan publicerat material.

1.2. INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING AV DEN NATIONELLA STRATEGIN

Nedan presenteras vilka av de föreslagna indikatorerna i Socialstyrelsens slutredovisning som Jämställdhetsmyndigheten tagit fram och ämnar följa och analysera under strategiperioden. Presentationen utgår ifrån strategins fyra politiska målsättningar (Skr. 2016/17:10, s. 118):

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

¹ Föreslagna indikatorer kategoriserades som utvecklingskaraktär om framtagandet skulle kräva att datakällan säkerställdes, exempelvis på grund av att det saknades data eller att data behövdes kompletteras (Socialstyrelsen 2018a, s.18).

- Effektivare brottsbekämpning
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

1.2.1. Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs i anslutning till den första målsättningen 19 indikatorer som fördelades över fem så kallade indikatorområden:

1. Förebyggande arbete föräldrar
2. Förebyggande arbete i kommunala verksamheter
3. Förebyggande arbete i förskola och skola
4. Normer, attityder och värderingar hos unga
5. Återfallsförebyggande program för våldsutövare

För sex av de föreslagna indikatorerna har det skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan strategin sattes igång och datakällan förväntas kunna användas återkommande under strategiperioden. De sex indikatorerna fördelar sig över det första, tredje och fjärde indikatorområdet i enlighet med Socialstyrelsens slutredovisning. En av dessa sex indikatorer ingår sedan juni 2018 i indikatorerna för jämställdhetspolitiken som SCB utvecklat på regeringens uppdrag. Den avser mäta andelen kvinnor som tillfrågats om våldsutsatthet i samband med besök vid mödrahälsovård.

En indikator avser följa andelen unga som instämmer med stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller. Detta är den enda av de framtagna indikatorerna, för den första målsättningen, där det gått att bryta ner indikatorn utifrån funktionsnedsättning. De sex indikatorerna som tagits fram och som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden presenteras i rutan nedan.

Förebyggande arbete föräldrar

Andelen kvinnor som tillfrågats om våldsutsatthet i samband med besök vid mödrahälsovård (Graviditetsregistret/mödrahälsovård).

Förebyggande arbete i förskola och skola

Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att skolan arbetar aktivt för att motverka ”kränkande behandling” (Skolenkäten).

Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att ”i min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen” (Skolenkäten).

Normer, attityder och värderingar hos unga

Andel elever i årskurs 9 som uppger att de skulle använda våld om en annan elev kallade den för något dumt (Skolundersökningen om brott, SUB).

Andel elever i årskurs 9 som tycker att det inte är fel att använda våld för att få respekt (Skolundersökningen om brott, SUB).

Andel unga (16–25 år) som instämmer med stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller (Nationella ungdomsenkäten).

Elva av de föreslagna indikatorerna kategoriserades i Socialstyrelsens slutredovisning som av utvecklingskaraktär. Inga av dessa var aktuella i anslutning till den första uppföljningen. Utöver dessa elva utvecklingsindikatorer togs ytterligare två indikatorer inte fram. I det ena fallet byggde den föreslagna indikatorns datakälla på ett avslutat regeringsuppdrag. I det andra fallet infaller det senaste datainsamlingstillfället innan strategin sattes igång. Därmed saknas det i dagsläget indikatorer i anslutning till indikatorområdena Förebyggande arbete i kommunala verksamheter² och Återfallsförebyggande program för våldsutövare i enlighet med Socialstyrelsens slutredovisning. Det är också viktigt att beakta att i anslutning till det första indikatorområdet om förebyggande arbete riktat mot föräldrar finns enbart en indikator.

² Bland de föreslagna indikatorerna om förebyggande arbete i kommunala verksamheter finns till exempel ”Andel kommuner som erbjuder föräldraskapsstöd med våldsförebyggande inriktning”, ”Andel föreningar i föreningslivet som begär utdrag ur belastningsregistret vid arbete med barn och unga” och ”Andel kommuner som ställer krav att de lokala föreningarna ska genomgå en utbildning om sexuella kränkningar och övergrepp i föreningslivet för att få det lokala aktivitetsstödet” (Socialstyrelsen 2018a, s. 57–60).

1.2.2. Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

För uppföljningen av den andra målsättningen föreslogs 27 indikatorer och två kärnbakgrundsmått av utvecklingskaraktär³. Dessa fördelades i Socialstyrelsens slutredovisning över fem så kallade indikatorområden:

1. Våldsutsatthet i befolkningen.
2. Dödligt våld.
3. Hedersrelaterat våld och förtryck.
4. Skydd och stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare inom socialtjänsten.
5. Orosanmälningar till socialtjänsten.

För fjorton av de föreslagna indikatorerna har det skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan strategin sattes igång och datakällan förväntas kunna användas återkommande under strategiperioden. Dessa fjorton indikatorer fördelar sig över samtliga indikatorområden i enlighet med Socialstyrelsens slutredovisning. Två indikatorer avser följa den självrapporterade utsattheten för fysiskt våld respektive hot om våld bland kvinnor respektive män, 16–84 år.⁴ Dessa är de enda av de framtagna indikatorerna för den andra målsättningen där det går att utläsa situationen för kvinnor respektive män med funktionsnedsättning. De fjorton indikatorerna som tagits fram och som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden presenteras i rutan nedan.

³ Med kärnbakgrundsmått av utvecklingskaraktär avsågs i Socialstyrelsens slutredovisning ”prioriterad för att följa upp målsättningarna i strategin, men måttet är ingen indikator (bl.a. svårt att säga vad resultaten skulle indikera på), samt datakälla, data eller statistik saknas i nuläget för att ta fram måttet” (Socialstyrelsen 2018a, s. 55).

⁴ Indikatorerna bygger på den Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (HLV) som genomförs av Folkhälsomyndigheten.

Våldsutsatthet i befolkningen

Andel individer utsatta för misshandel föregående kalenderår (Nationella trygghetsundersökningen, NTU)

Andel individer utsatta för hot föregående kalenderår (Nationella trygghetsundersökningen, NTU)

Andel individer utsatta för sexualbrott föregående kalenderår (Nationella trygghetsundersökningen, NTU)

Andel elever i årskurs 9 som uppger att de har blivit tafsade eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja, eller blivit tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt, under de senaste 12 månaderna (Skolundersökningen om brott, SUB)

Andel individer utsatta för fysiskt våld de senaste 12 månaderna (Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor)

Andel individer utsatta för hot och hotelser om våld de senaste 12 månaderna (Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor)

Dödligt våld

Antal individer som avlidit till följd av dödligt våld per år (officiell statistik över konstaterade fall av dödligt våld)

Hedersrelaterat våld och förtryck

Antal registrerade, befintliga och nyupptäckta, flickor och kvinnor som förekommer inom hälso- och sjukvården med en diagnoskod för könsstympning (Patientregistret, PAR, och Medicinska födelseregistret, MFR)

Skydd och stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare inom socialtjänsten

Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder stödsamtal med biståndsbeslut till våldsutövare (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta vuxna (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänsten har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggaren ska säkra skolgången för barn i skyddat boende (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan i enskilda ärenden med externa aktörer (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänsten verksamhetsområden har aktuella skriftliga rutiner vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relationer (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Orosanmälningar till socialtjänsten

Andel pedagogisk personal i grundskolan som svarar instämmande på frågan om det finns tydliga rutiner om anmälningsskyldighet (Skolenkäten)

SCB har på uppdrag av regeringen utvecklat indikatorer för jämställdhetspolitiken. Flertalet indikatorer som återfinns såväl bland dessa indikatorer avseende det sjätte delmålet (SCB u.å.), som bland de föreslagna indikatorerna för strategin bygger på den Nationella trygghetsundersökningen (NTU).⁵ Indikatorerna avser mäta självrapporterad utsatthet för misshandel, sexualbrott respektive hot under förgående kalenderår. Mot bakgrund av revideringen av metoden för NTU avser Jämställdhetsmyndigheten avvakta beslut om indikatorernas utformning tills det att vidare planerade samtal med Brå och SCB kan klargöra vilka nedbrytningar som kommer att gå att följa över tid och vilka respektive indikatorssystem bör inkludera.

Flera av de framtagna indikatorerna bygger på Socialstyrelsens öppna jämförelser. Syftet med öppna jämförelser är att stimulera till kunskapsutveckling och därigenom främja bland annat en jämlik socialtjänst (Socialstyrelsen 2017, s. 6). Detta medför att när en indikator närmar sig 100 procent kan frågorna komma att tas bort från enkäten för att ge plats åt andra frågor. Andelen kommuner som erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta kvinnor respektive män ligger idag över 90 procent. Därmed kan denna indikator komma att tas bort under strategiperioden vilket är problematiskt i anslutning till framtagandet av indikatorer som återkommande kan följas.

Socialstyrelsens öppna jämförelser är således inte en optimal datakälla att bygga indikatorer på för uppföljningen av den nationella strategin. I Sverige finns det dock inte något nationellt register med uppgifter om socialtjänstens insatser gällande mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer specifikt. Därmed finns det inte i dagsläget ett nationellt register utifrån vilket uppgifter om socialtjänstens insatser på individnivå kan tas fram inom området mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer (Socialstyrelsen 2013, s. 31–32, samtal med Socialstyrelsen).

Endast en av de föreslagna indikatorerna i indikatorområdet Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på en datakälla som förväntas kunna användas återkommande under strategiperioden. Indikatorn avser mäta antalet registrerade, befintliga och nyupptäckta flickor och kvinnor som förekommer inom hälso- och sjukvården med en diagnoskod för könsstympning.

⁵ Ytterligare ett mått som återfinns i båda uppsättningarna indikatorer är andelen kvinnor som tillfrågats om våldsutsatthet i samband med besök vid mödrahälsovård. Gällande de övriga indikatorerna, även om de i stor utsträckning bygger på samma datakällor, till exempel Skolundersökningen om brott (SUB) och den officiella kriminalstatistiken avser de olika mått.

Som uppmärksammas i kapitel fyra är diskrepansen betydande mellan antalet flickor och kvinnor med diagnoskod för könsstypning respektive antalet flickor och kvinnor i Sverige som enligt tidigare uppskattning kan ha utsatts för könsstypning. Indikatoren bedöms ändå som relevant att följa upp inte minst som ett led i uppbyggnaden av tillförlitliga data om förekomsten av kvinnlig könsstypning. Detta perspektiv har också noterats i den första granskningen av hur Sverige uppfyller sina åtaganden i anslutning till Istanbulkonventionen (Council of Europe 2019).

I anslutning till den andra målsättningen hade nio föreslagna indikatorer kategoriserats som av utvecklingskaraktär. Inga av dessa var aktuella i anslutning till den första uppföljningen. Utöver dessa utvecklingsindikatorer togs ytterligare sex föreslagna indikatorer inte fram. I Socialstyrelsens slutredovisning var det i anslutning till den andra målsättningen som indikatorer gällande självrapporterad utsatthet för olika former av våld i undersökningar återfanns. Inga av dem som placerats i indikatorområdet Hedersrelaterat våld och förtryck har gått att ta fram och/eller förväntas kunna följas återkommande under strategiperioden.

Av de indikatorer som tagits fram och som förväntas kunna följas återkommande finns bara en som bygger på en undersökning som riktas till barn specifikt. Indikatoren avser att mäta andelen som blivit tafsade eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja, eller blivit tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt. En indikator som Jämställdhetsmyndigheten beslutat att avvakta med avser självrapporterad utsatthet för människohandel för sexuella ändamål bland gymnasieelever. Anledningen är att det anses nödvändigt att avvakta ytterligare undersökningar som kan bekräfta resultatet innan indikatoren eventuellt kan tas fram (se avsnitt 4.3).

Ingen av de föreslagna indikatorerna som rör i vilken utsträckning våldsutsatta söker hjälp gick att ta fram till den första uppföljningen. I en del fall planeras dock vidare samtal med den ansvariga aktören om framtida möjligheter att ta fram en antingen föreslagen eller annan indikator utifrån datakällan (se avsnitt 4.3).

1.2.3. Effektivare brottsbekämpning

För uppföljningen av den tredje målsättningen föreslogs 24 indikatorer som i Socialstyrelsens slutredovisning fördelades över fem så kallade indikatorområden:

1. Kvalitet i rättsväsendets process
2. Kvalitet i rättsväsendets process avseende våldtäkt
3. Kvalitet i rättsväsendets process avseende barnärenen
4. Motverka sex mot ersättning
5. Kontaktförbud vid våld i nära relationer

Tolv av de föreslagna indikatorerna har tagits fram till den första uppföljningen. Dessa fördelar sig över det första, andra och fjärde indikatorområdet i enlighet med Socialstyrelsens slutredovisning. Samtliga motsvarar personupplärings- eller lagföringsprocenten för olika brott. De tolv indikatorerna som tagits fram och som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden presenteras i rutan nedan. Samtliga bygger på den officiella statistiken över handlagda brott.

Kvalitet i rättsväsendets process

Andel handlagda misshandelsbrott i nära relation som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel utredda misshandelsbrott i nära relation som lett till en personupplärning per år (lagföringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande grov kvinnofridskränkning som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming) som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande tvångsaktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsaktenskapsresa som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande könsstympning som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel handlagda koppleribrott som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande människohandel för sexuella ändamål som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Kvalitet i rättsväsendets process avseende våldtäkt

Andel handlagda våldtäktsbrott som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel utredda våldtäktsbrott som lett till en personupplärning per år (lagföringsprocenten)

Motverka sex mot ersättning

Andel handlagda brott gällande köp av sexuell tjänst som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande köp av sexuell handling av barn som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Gällande indikatorerna för den tredje målsättningen går det inte att bryta ner måtten på brottsoffrets kön på samtliga. Så är fallet för indikatorerna som avser personupplklaringsprocenten gällande brotten kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming), tvångsäktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsäktenskapsresa, koppleri, människohandel för sexuella ändamål, köp av sexuell tjänst samt köp av sexuell handling av barn.

Av de 24 föreslagna indikatorerna hade tio kategoriserats som av utvecklingskaraktär. Inga av dessa gick att ta fram till den första uppföljningen. Utöver dessa tio togs ytterligare två indikatorer inte fram. I ett fall gick det inte av metodologiska skäl och datakällan bygger dessutom på ett avslutat regeringsuppdrag. I det andra fallet avser Jämställdhetsmyndigheten avvakta vidare analys av materialet. Därmed saknas det i dagsläget indikatorer för indikatorområdet Kvalitet i rättsväsendets process avseende barnärenden och Kontaktförbud vid våld i nära relationer i enlighet med Socialstyrelsens slutredovisning. Två av de framtagna indikatorerna gäller dock personupplklaringsprocenten för brott mot barn specifikt och för andra indikatorer möjliggör nedbrytningar utifrån åldersindelningar att situationen för brott mot barn kan utläsas specifikt.

Det saknas i dagsläget indikatorer som möjliggör att handläggningstider, bemötande och stöd till brottsoffer under rättsprocessen specifikt kan följas. Det är därmed viktigt att beakta att indikatorsområdenas hänvisning till ”kvalitet” i sammanhanget motsvarar personupplklarings- och lagföringsprocenter.

1.2.4. Förbättrad kunskap och metodutveckling

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs tre indikatorer i anslutning till den fjärde målsättningen vilka fördelade sig över två så kallade indikatorområden:

1. Metodstöd
2. Kompetensutveckling för yrkesverksamma

De tre föreslagna indikatorerna bygger på Socialstyrelsens öppna jämförelser och samtliga rör socialtjänstens arbete. En av dessa avser mäta huruvida det används någon standardiserad bedömningsmetod vid utredning av behovet av stöd och hjälp hos våldsutsatta vuxna. I vilken utsträckning någon bedömningsmetod används framgår dock inte av indikatorn. Vid det senaste mättillfället låg indikatorn på 99 procent och därmed kan frågan komma att tas bort från enkäten för att ge plats åt andra frågor. De andra två mäter andelen kommuner som genomfört utbildning om våld i nära relation, under det senaste året, till socialtjänstens handläggare som utreder barn respektive vuxna som har utsatts för eller bevittnat våld. Hur många handläggare som fått utbildning under det senaste året framgår dock inte. Utöver dessa tre indikatorer föreslogs i Socialstyrelsens slutredovisning Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) ansvara för områden som behöver utvecklas innan förslag på indikatorer kan tas fram.

Mot bakgrund av att det inte går att utläsa i vilken utsträckning standardiserade bedömningsmetoder används eller hur många av socialtjänstens handläggare som fått utbildning kommer Jämställdhetsmyndigheten inte att följa de tre indikatorerna. I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs inte några indikatorer i anslutning till rättsväsendet, skolan eller hälso- och sjukvården.

Jämställdhetsmyndigheten kommer således arbeta vidare med frågan om hur den fjärde målsättningen kan följas upp. Inte minst kommer detta arbete bedrivas mot bakgrund av den analys av åtgärder som påbörjats inom ramen för den första uppföljningen.

1.3. REFLEKTIONER OCH DET VIDARE ARBETET

I strategin beskrivs de fyra målsättningarna som delvis överlappande samt ömsesidigt beroende (Skr. 2016/17:10). Detta är viktigt att beakta när det kommer till att sammanfatta vilka indikatorer som tagits fram till den första uppföljningen och som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa. En del av indikatorerna kan anses vara relevanta i relation till fler än en målsättning. Med detta förbehåll har dock sex av de föreslagna indikatorerna tagits fram för den första målsättningen, fjorton för den andra målsättningen och tolv för den tredje målsättningen. För den fjärde målsättning är det möjligt att ta fram de tre föreslagna indikatorerna och statistiken presenteras i rapporten. Jämställdhetsmyndigheten ämnar dock inte följa dem i dagsläget. Istället kommer myndigheten vidare analysera om andra indikatorer är möjliga eller vilken annan typ av uppföljning som är nödvändig. Därmed har sammanfattningsvis 32 av de 75 föreslagna indikatorerna tagits fram och datakällan förväntas kunna användas återkommande för framtagandet av statistik under strategiperioden.⁶

För en del av de 32 framtagna indikatorer kvarstår ett utvecklingsarbete. Några behöver vidare analyseras när det kommer till utformning och vilka ytterligare nedbrytningar utöver kön och till exempel ålder som bör följas. I en del fall innebär detta vidare analys av redan insamlad statistik men i en del fall krävs vidare samverkan med ansvariga aktörer mot bakgrund av pågående revidering av datakällan. I anslutning till ett fåtal indikatorer kan myndigheten komma att se över möjligheten att indexera måtten till sammansatta indikatorer i syfte att få mer robusta mått.

Under 2020 kommer myndigheten påbörja arbetet med att presentera resultat och slutsatser från den första uppföljningen på myndighetens webbplats. Som en del av detta arbete kommer indelningen i indikatorsområdena att ses över. Mot bakgrund av vilka indikatorer som har gått att ta fram anser Jämställdhetsmyndigheten att en del av indikatorformuleringarna riskerar att bli missvisande. Inom ramen för detta arbete kan även placeringen av en del indikatorer komma att ändras i relation till målsättningarna. Presentationen av uppföljningen av strategin och delmål sex på Jämställdhetsmyndighetens webbplats kommer även att inkludera indikatorerna för jämställdhetspolitiken som SCB utvecklat på regeringens uppdrag.

⁶ Det bör beaktas att en indikator som bygger på Socialstyrelsens öppna jämförelser vid det senaste mättillfället låg över 90 procent. Därmed kan den komma att tas bort från enkäten och i sådant fall kommer indikatorn inte kunna följas framöver under strategiperioden.

1.3.1. Det rådande dataläget och bristen på data

I det vidare arbetet kommer Jämställdhetsmyndigheten se över möjligheten att ta fram ytterligare indikatorer. En del föreslagna indikatorer som inte kunde tas fram till den första uppföljningen kan bli tillgängliga framöver. Vidare har ändringar i lagstiftning aktualiserat framtagandet av ytterligare indikatorer. Till exempel infördes brottet oaktsam våldtäkt den 1 juli 2018. För uppföljningen av den nationella strategin bör därmed indikatorerna avseende den tredje målsättningen utökas med personuppklarings- och lagföringsprocenten gällande detta brott. Myndigheten avser även att se över möjligheten att utöka indikatorerna gällande flickors och pojkars självrapporterade våldsutsatthet i undersökningar utifrån redan befintliga datakällor.

I det kommande arbetet med att identifiera eventuellt ytterligare indikatorer kommer Jämställdhetsmyndigheten att undersöka området kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i medier, pornografi och reklam. Socialstyrelsens uppdrag att ta fram förslag på indikatorer för uppföljning avgränsades till strategins tillämpningsområde med undantag för kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i medier, pornografi och reklam (Socialdepartementet 2017). Någon sådan avgränsning återfinns inte i Jämställdhetsmyndighetens uppdrag gällande uppföljning av det sjätte delmålet och strategin.

För en del former av våld är bristen på statistik och data från undersökningar på nationell nivå redan väl belyst. Uttryck av hedersrelaterat våld och förtryck kan förekomma i statistiken om självrapporterad utsatthet i undersökningar. Det går dock inte att specifikt följa utvecklingen av hedersrelaterat våld och förtryck utifrån indikatorerna som tagits fram. I dagsläget saknas en nationellt återkommande undersökning utifrån vilken självrapporterad utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck kan följas. Gällande prostitution och människohandel saknas återkommande undersökningar utifrån vilka omfattningen av självrapporterad utsatthet kan uppskattas. Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att senast den 29 januari 2021 kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige (Arbetsmarknadsdepartementet 2019). Utifrån resultaten av kartläggningen kommer Jämställdhetsmyndigheten att se över möjligheten att ta fram indikatorer gällande omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

I uppdraget att genomföra en första uppföljning av den nationella strategin framgick att Myndigheten för delaktighets rapport om mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning skulle beaktas (S2017/07218/RS). Att ett funktionshindersperspektiv genomgående ska antas i insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är även en utgångspunkt för strategin (Skr. 2016/17:10). Av de 32 indikatorerna som tagits fram till den första uppföljningen och som kommer kunna följas under strategiperioden går det endast för tre att beakta situationen bland kvinnor respektive män och/eller flickor respektive pojkar med funktionsnedsättning.

När det kommer till att följa omfattningen av självrapporterad våldsutsatthet i undersökningar uppmärksammade MFD frånvaron av bakgrundsvariabler om funktionsnedsättning i NTU. Att Brå får i uppdrag att införa funktionsnedsättning som bakgrundsvariabel i NTU efterfrågades följaktligen (Myndigheten för delaktighet 2017, s. 65). Av de framtagna indikatorerna är det endast två som möjliggör en uppskattning av våldsutsatthet bland kvinnor respektive män med funktionsnedsättning.⁷ En begränsning är att de endast avser utsatthet för fysiskt våld respektive hot om våld. De är därmed inte tillräckliga för att den uppskattade våldsutsattheten bland kvinnor respektive män, 16–84 år, med funktionsnedsättning ska kunna följas över tid. I Brås regleringsbrev avseende 2020 gavs myndigheten i uppdrag att förbereda en nationell kartläggning av brott i nära relation i samband med datainsamlingen av NTU under 2021 (Justitiedepartementet 2019). När det kommer till uppföljningen av strategin är det av vikt att en modul gällande brott i nära relation blir ett återkommande inslag i NTU samt att bakgrundsvariabler gällande bland annat funktionsnedsättning läggs till i undersökningen.

I MFD:s rapport uppmärksammas vidare till exempel vikten av att utveckla uppföljningen av tillgängligheten av skyddat boende (Myndigheten för delaktighet 2017, s. 47). Ingen av de föreslagna indikatorerna gällde tillgängligheten av skyddat boende för till exempel personer med funktionsnedsättning och inga av de framtagna indikatorerna berör frågan.⁸

⁷ Båda bygger Nationella folkhälsoenkäten - Hälsa på lika villkor (HLV) som genomförs av Folkhälsomyndigheten.

⁸ Socialstyrelsen har i uppdrag att kartlägga omfattningen och kvaliteten av skyddade boende i Sverige. Arbetet ska utgå ifrån den tidigare genomförda kartläggningen som Socialstyrelsen genomförde 2011–2013 med en fördjupning om bland annat tillgängligheten för våldsutsatta personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning (Socialdepartementet 2018).

Flera av de utvecklingsbehov som MFD identifierade i rapporten gällde rättssäkerheten för personer med funktionsnedsättning. Varken de framtagna eller föreslagna indikatorerna möjliggör att rättssäkerheten för kvinnor respektive män eller flickor respektive pojkar med funktionsnedsättning kan följas. Som redogjorts för ovan saknas det i dagsläget indikatorer gällande handläggningstider, bemötande och stöd till brottsoffer under rättsprocessen oavsett om det rör personer med funktionsnedsättning eller inte.

1.3.2. Strategin, Istanbulkonventionen och det rådande dataläget

Uppföljningen av det sjätte delmålet ska utgå från strategins målsättningar och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen. I Regeringens skrivelse Makt, mål och myndighet beskrivs hur strategins och Istanbulkonventionens tillämpningsområden i stort sett anses överensstämma med varandra (Skr. 2016/17:10).

En del områden där statistik eller data saknas för att ta fram indikatorer till uppföljningen av strategin har även uppmärksammats i anslutning till Istanbulkonventionen. Som framgår i avsnitt 1.2.3. har det inte varit möjligt att ta fram några av de föreslagna indikatorerna för indikatorområdet Kontaktförbud vid våld i nära relationer.⁹ Att det har saknats data i Sverige i anslutning till kontaktförbud vid våld nära relationer noterades i den första granskningen av hur Sverige uppfyller sina åtaganden i anslutning till Istanbulkonventionen (Council of Europe 2019, s. 21). Europeiska jämställdhetsinstitutet, EIGE, har även i rekommendationer för förbättrad datainsamling i anslutning till rättsväsendet uppmärksammat att det i Sverige inte går att ta fram statistik gällande antalet beviljade kontaktförbud vid våld mot kvinnor av partner (EIGE 2018, s. 7). Det går i dagsläget att ta fram statistik om antalet beviljade kontaktförbud men inte utifrån nära relation (samtal med Åklagarmyndigheten).¹⁰

⁹ De tre indikatorerna i Socialstyrelsens slutredovisning avsåg ”Andelen beviljade kontaktförbud av de ansökte kontaktförbuden per region (polisregioner)”, ”Andel överträdde kontaktförbud av beviljade kontaktförbud per region (polisregioner)” samt ”Genomströmningstid (mediantid) från framställan till beslut avseende kontaktförbud” (Socialstyrelsen 2018a, s. 96–97).

¹⁰ Från och med den 1 januari 2020 har nya brottskoder lagts till gällande överträdelse av kontaktförbud mot kvinnor respektive män, 18 år eller äldre, utifrån relationen mellan offer och gärningsperson (Brå 2019j). Det kommer dock inte att vara möjligt att utifrån kriminalstatistiken att ta fram den föreslagna indikatorn ”Andel överträdde kontaktförbud av beviljade kontaktförbud per region (polisregioner)” i nära relationer. Det kommer däremot att gå att ta fram statistik gällande antal anmälda eller handlagda brott avseende överträdelse av kontaktförbud mot kvinna 18 år eller äldre, där offer och gärningsperson är eller har varit närstående genom parrelation.

I Istanbulkonvention definieras våld mot kvinnor som:

”... ett brott mot de mänskliga rättigheterna och en form av diskriminering av kvinnor och avser varje fall av könsrelaterat våld som leder till, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i ett offentligt eller privat sammanhang,” (artikel 3.a.).

Jämfört med tidigare definitioner av våld mot kvinnor antagna inom ramen för FN och Europarådet inkluderar definitionen i Istanbulkonventionen ekonomiskt lidande. I den förklarande rapporten till Istanbulkonventionen uppmärksammas att ekonomiskt lidande kan vara en konsekvens av psykiskt våld (Council of Europe Treaty Serie - No. 210:7).

Våld i hemmet definieras i Istanbulkonventionen som:

”... varje fall av fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt våld som utövas inom familjen eller i hemmiljön eller mellan makar eller partner eller före detta makar eller partner, oavsett om förövaren delar eller har delat bostad med brottsoffret eller inte,” (artikel 3.a.).

I den förklarande rapporten till Istanbulkonventionen klargörs att våld i hemmet främst inkluderar två former av våld: partnervåld och våld mellan generationer, vanligen mellan barn och föräldrar. Definitionen är könsneutral och omfattar offer och förövare oavsett kön. Det noteras att kvinnor är oproportionerligt utsatta för våld av partner och att detta också kan handla om våld från en tidigare partner. Vidare beskrivs hur ekonomiskt våld kan vara relaterat till psykiskt våld (Council of Europe Treaty Serie - No. 210:7).

Ekonomiskt våld omnämns inte explicit i strategin eller i målkommentaren för det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet (Skr. 2016/17:10). Inte heller föreslogs någon indikator gällande ekonomiskt våld specifikt i Socialstyrelsens slutredovisning (Socialstyrelsen 2018a). Ekonomiskt våld ingår implicit i indikatorn avseende personupplklaringsprocenten för grov kvinnofridskränkning i och med att skadegörelse omfattas av straffbestämmelsen.¹¹ Utifrån indikatorn kan dock inga uppskattningar göras av utsattheten för ekonomiskt partnervåld eller ekonomiskt våld i nära relation.

¹¹ Grov kvinnofridskränkning omfattar brott mot liv och hälsa (3 kap.), brott mot frihet och frid (4 kap.), sexualbrott (6 kap.) och skadegörelsebrott (12 kap.).

Prevalensen av ekonomiskt partnervåld eller utsatthet för ekonomiskt våld i andra nära relationer är ett relativt outforskat område i Sverige. I dagsläget finns det inte en återkommande undersökning på nationell nivå där deltagare tillfrågas om utsatthet för ekonomiskt våld där förövaren är en nuvarande eller tidigare partner, alternativt närstående.

För en uppföljning av det sjätte delmålet som utgår från både från strategins målsättningar och Istanbulkonventionen är det av vikt med en nationellt återkommande undersökning utifrån vilken prevalensen av olika former av våld, inkluderat partnervåld mot kvinnor, kan följas över tid. Detta inkluderar såväl fysiskt, psykiskt som sexuellt våld samt hot om våld, men även ekonomiskt våld där förövaren är en nuvarande eller tidigare partner. Vidare vore det av vikt att inom ramen för en sådant studie ha uppföljningsfrågor om huruvida våldsutsatta sökt hjälp från olika instanser. En sådan återkommande studie bör vidare ha bakgrundsfrågor som möjliggör att våldsutsattheten bland till exempel kvinnor med funktionsnedsättning och bisexuella kvinnor kan uppskattas och följas över tid.¹²

¹² För vidare läsning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning respektive våld mot HBTQ-personer, inkluderat våld av partner mot bisexuella kvinnor, se Nationellt centrum för kvinnofrid 2013, 2018.

1.3.3. Vad indikatorerna visar i dagsläget

Mot bakgrund av att strategin började gälla 2017 och att de framtagna indikatorerna ännu bygger på få mättillfällen i anslutning till strategin går det inte att dra några långtgående slutsatser gällande utvecklingar eller frånvaron av utvecklingar utifrån statistiken. Med detta förbehåll presenteras nedan en kort beskrivning av vad en del av indikatorerna i denna rapport visar.

Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

De indikatorer som tagits fram i anslutning till den första målsättningen rör inte minst elevers uppfattningar om skolan samt normer och attityder bland unga. Sammanfattningsvis visar statistiken att en stor andel elever i årskurs 9 alltså inte upplever att skolan arbetar för att motverka kränkande behandling respektive att det i skolan talas om jämställdhet.¹³ Flickor uppger vid båda mätperioderna som beaktas i rapporten i lägre utsträckning än pojkar att de upplever detta. Samtidigt rör det sig om förhållandevis små skillnader mellan könen. Cirka en tiondel av pojkar i årskurs 9 tyckte inte, knappt ett år efter att strategin satte igång, att det var fel att använda våld för att få respekt och en ungefär lika stor andel menade att de skulle använda våld om en annan elev kallade dem för något dumt. Detta är högre än motsvarande siffror bland flickor i årskurs 9. Ingen signifikant skillnad mellan det sista mättillfället innan strategin satte igång och mättillfället i december 2017 går att utläsa i statistiken för varken flickor eller pojkar. Medan andelen flickor, 16–25 år, som instämmer i stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller minskade mellan 2015 och 2018 återfinns inte samma utveckling för pojkar i samma ålder i den nationella ungdomsenkäten.

¹³ Den senaste mätperioden avser 2017/2018.

Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

De indikatorer som tagits fram i anslutning till strategins andra målsättning rör i stor utsträckning självrapporterad utsatthet för våld i undersökningar samt skydd och stödinsatser inom socialtjänsten. I enlighet med vad andra undersökningar och studier visat, rapporterar kvinnor och flickor i större utsträckning än män och pojkar utsatthet för sexuellt våld i statistiken som presenteras i indikatorer. Utifrån en indikator ses mellan december 2015 och 2017 en ökning i andelen flickor i årskurs 9 som uppger att de blivit tafsade på eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja eller tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt under de senaste 12 månaderna. Bland kvinnor, 16–84 år, har en ökad andel uppgett att de utsatts för sexualbrott under senare år i NTU fram till den senaste mätningen som avser utsatthet under 2018. Antalet konstaterade fall av dödligt våld i parrelation mot kvinnor 2018 var mer än dubbelt så många jämfört med 2017. Det saknas dock uppgifter framtagna med samma metod före 2017 vilket gör att det är för tidigt att tala om en utveckling.

Den indikator som avser fånga upp antalet kvinnor och flickor i Sverige med en diagnoskod för könsstympling innehåller flera osäkerhetsfaktorer men har ändå ansetts som viktig att redovisa. År 2018 var det totalt 6 144 kvinnor och flickor som någonsin fått en diagnoskod för könsstympling i Socialstyrelsens hälso- och sjukvårdsregister.

Gällande socialtjänstens arbete med skydd och stödinsatser har en del utveckling skett under de senaste åren samtidigt som nivåerna i en del fall är alltför låga. Även om andelen kommuner som har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende ökade med sju procentenheter mellan de två senaste mättillfällena var det vid det senaste mättillfället endast 22 procent som hade en sådan rutin. Gällande aktuella skriftliga rutiner vid indikation på utsatthet för våld i nära relationer inom åtta av socialtjänstens verksamhetsområden har andelen som uppger att rutin finns ökat mellan fyra och åtta procentenheter under de senaste tre åren beroende av vilket verksamhetsområde som beaktas. Inom verksamhetsområdena socialpsykiatri (47 procent), LSS-barn (46 procent), LSS-vuxen (46 procent) samt inom äldreomsorgen (44 procent) uppgav dock mindre än hälften av kommunerna vid det senaste mättillfället att det fanns sådana rutiner. Gällande aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan mellan socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer och externa aktörer har nivåerna varierat något under de senaste fyra åren, men legat på en ungefär nivå runt 15–30 procent.

Utifrån en indikator som bygger på Skolenkäten framgår att andelen pedagogisk personal i grundskolan som anser att det finns tydliga rutiner gällande anmälningsskyldighet till socialnämnden har legat strax över 80 procent såväl under mätperioden 2015/2016 som 2017/2018.

Effektivare brottsbekämpning

Samtliga indikatorer som tagits fram gällande den tredje målsättningen avser personupplärings- och lagföringsprocenter. I och med att de brott som avses vanligen utreds, ligger personupplärings- och lagföringsprocenten nära varandra nivåmässigt. För en del av brotten, till exempel gällande äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa, är det mycket få av brotten som personuppläras. I likhet med situationen för de övriga indikatorerna går det dock inte att uttala sig om utvecklingen i anslutning till den nationella strategin då det ännu rör sig om för få mättillfällen.

För den övervägande majoriteten av brott som indikatorerna avser går det inte att utläsa några utvecklingar i statistiken sedan redovisningsåret 2016. För våldtäkt, inkl. grov, mot flicka 15–17 år har dock såväl personupplärings- som lagföringsprocenten ökat över de tre redovisningsåren. Mellan 2016 och 2017 ökade personuppläringsprocenten med 3 procentenheter och mellan 2017 och 2018 ökade den med 15 procentenheter.¹⁴ Gällande våldtäkt, inkl. grov, mot pojke under 15 år har såväl personupplärings- som lagföringsprocenten minskat över de tre redovisningsåren. Mellan 2016 och 2017 minskade personuppläringsprocenten med 4 procentenheter och mellan 2017 och 2018 minskade den med en procentenhet.¹⁵ Viktigt att beakta är dock att förekomsten av enskilda ärenden med många brott vissa år kan bidra till relativt stora årliga variationer i statistiken. Det behövs därmed ytterligare redovisningsår för att kunna uttala sig om en eventuell trend.

¹⁴ Det bör dock noteras att personuppläringsprocenten var 11 procent 2015 och 21 procent 2014.

¹⁵ Det bör dock noteras att personuppläringsprocenten var 17 procent 2015 och 22 procent 2014.

1.3.4. Kartläggning av åtgärder

Som redan nämnts ovan beskrivs de fyra målsättningarna i strategin som delvis överlappande samt ömsesidigt beroende (Skr. 2016/17:10). Precis som när det kommer till att sammanfatta hur många indikatorer som tagits fram för respektive målsättning är det viktigt att detta beaktas när det kommer till att sammanställa hur de initierade åtgärderna fördelar sig mellan målsättningarna. Med detta förbehåll visar dock den kartläggning av åtgärder som presenteras i delrapport I att en betydande del av åtgärderna som initierats rör kunskaps- och metodutveckling. Som redogjorts för i denna rapport saknas i dagsläget indikatorer för att följa den fjärde målsättningen. Mot bakgrund av kartläggningen i delrapport I samt den kvalitativa analys av åtgärderna som Jämställdhetsmyndigheten ämnar genomföra under 2020 kommer möjligheten att ta fram indikatorer för den fjärde målsättningen att vidare analyseras.

I enlighet med kartläggningens resultat berör cirka en femtedel och en tredjedel av åtgärderna, beroende på vilken målsättning som beaktas, hedersrelaterat våld och förtryck. Endast ett fåtal indikatorer rör hedersrelaterat våld och förtryck specifikt och det saknas indikatorer som kan följa självrapporterad utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck i undersökningar. I cirka en femtedel av åtgärderna som initierats i anslutning till den första och andra målsättningen skrivs det fram att ett funktionshindersperspektiv ska antas. Ett funktionshindersperspektiv återfinns i lägre utsträckning i anslutning till den tredje och fjärde målsättningen. Som redan uppmärksammats i detta kapitel har det endast utifrån tre indikatorer varit möjligt att analysera situationen bland kvinnor respektive män eller flickor respektive pojkar med funktionsnedsättning. Indikatorerna återfinns i anslutning till den första och andra målsättningen.

I kartläggningen dras slutsatsen att betydligt färre åtgärder initierats i anslutning till den tredje målsättningen jämfört med i anslutning till de andra tre målsättningarna. Samtliga indikatorer som tagits fram i anslutning till den tredje målsättningen motsvarar personupplärings- och lagföringsprocenter. Det saknas indikatorer som möjliggör att handläggningstider, bemötande och stöd till brottsoffer under rättsprocessen specifikt kan analyseras.

Kartläggningen visar att cirka två femtedelar av åtgärderna i anslutning till den första målsättningen rör förändring av maskulinitetsnormer och män som våldsutövare. Tre av de framtagna indikatorerna avser följa normer, attityder och värderingar hos unga. Det saknas dock sådana indikatorer gällande yngre barn och vuxna. Under hösten 2019 genomförde Jämställdhetsmyndigheten en pilotundersökning för att mäta attityder till jämställdhet, relationer och våld bland kvinnor respektive män 16–84 år.

Under 2020 kommer Jämställdhetsmyndigheten dels analysera och publicera resultatet av pilotenkäten, dels göra en analys av enkäten som använts i pilotundersökningen i metodutvecklande syfte. Arbetet kommer även att inkludera en analys av frågorna i en svensk kontext och av deras utfall. På sikt kommer möjligheterna att eventuellt bygga indikatorer på en sådan återkommande enkät analyseras.

2. **NATIONELL STRATEGI FÖR ATT FÖREBYGGA OCH BEKÄMPA MÄNS VÅLD MOT KVINNOR**

I Regeringens skrivelse Makt, mål och myndighet presenterades den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som började gälla den 1 januari 2017. Strategin betonar särskilt förebyggande insatser och pågår fram till 2026 (Skr. 2016/17:10).

2.1. **MÄNS VÅLD MOT KVINNOR SKA UPPHÖRA**

Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Sedan november 2016 finns sex jämställdhetspolitiska delmål, varav det sjätte är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Våld mot kvinnor är en kränkning av kvinnors mänskliga rättigheter (United Nations General Assembly 1993) och förebyggandet av våld mot kvinnor är avgörande för att såväl formell som reell jämställdhet ska uppnås (Europarådets föredragsserie 2011).

I propositionen som 2006 föregick att riksdagen fastställde målformuleringen avseende mäns våld mot kvinnor framhölls betydelsen av att förtydliga att det framför allt rör sig om manliga förövare när kvinnor utsätts för våld. Begreppet mäns våld mot kvinnor ansågs därmed fördelaktigt då det tydliggör problematiken kring offer och förövare (Prop. 2005/06:155). Vikten av att synliggöra att förövaren oftast är en man när det kommer till våld mot kvinnor beskrivs återigen i Regeringens skrivelse Makt, mål och myndighet. Mäns våld mot kvinnor är den yttersta konsekvensen av maktobalansen mellan kvinnor och män. Våldet utgör ett omfattande samhällsproblem som orsakar ett stort lidande och omfattande samhällskostnader. För samtliga former av mäns våld mot kvinnor är föreställningar om kön, makt och sexualitet av grundläggande betydelse (Skr. 2016/17:10).

2.2. STRATEGINS TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

Strategin ska fullt ut motsvara det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet. Tillämpningsområdet är således samtliga former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld samt hot om våld mot kvinnor och flickor. Detta inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck som kan ta sig uttryck i form av könsstympling och tvångsäktenskap. Vidare omfattar strategin, tillika delmålet, prostitution och människohandel för sexuella ändamål liksom kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning. Strategin riktar sig mot sådant våld som kvinnor och flickor utsätts för oproportionerligt, på grund av sitt kön eller som har särskilt svåra konsekvenser för kvinnor och flickor (Skr. 2016/17:10).

Insatser inom ramen för strategin ska också syfta till att motverka mäns och pojkars utsatthet för våld när det kommer till våld i nära relationer, inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck, sexualbrott samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Skr. 2016/17:10).

Mäns våld mot kvinnor kan även handla om homosexuella och bisexuella kvinnors utsatthet för våld. I strategin tydliggörs att HBTQ-personers utsatthet för våld i nära relationer, prostitution och människohandel för sexuella ändamål omfattas. Att såväl ett HBTQ-perspektiv som barnrättsperspektiv i likhet med andra relevanta perspektiv är nödvändiga i genomförandet av strategin lyfts (Skr. 2016/17:10).

Mot bakgrund av ovan uppmärksammas i skrivelsen att tillämpningsområdena för den nationella strategin och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen, i stort sett överensstämmer med varandra (Skr. 2016/17:10).

Strategin har fyra politiska målsättningar och nio utgångspunkter som bör vara vägledande för såväl regeringens arbete som de myndigheter vilka bedöms vara särskilt viktiga i arbetet med att uppnå målsättningarna. I strategin beskrivs målsättningarna som delvis överlappande samt ömsesidigt beroende. De fyra politiska målsättningar är (Skr. 2016/17:10, s. 118):

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn
- Effektivare brottsbekämpning
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

I ett avsnitt om genomförande och uppföljning av strategin beskrivs hur målsättningarna bör följas upp genom rapporter från berörda myndigheter samt indikatorer. Indikatorer avseende såväl insatser som utvecklingen av mäns våld mot kvinnor beskrivs som nödvändiga för såväl uppföljning som utvärdering av strategin (Skr. 2016/17:10).

För att stärka arbetet mot mäns våld mot kvinnor presenterades i skrivelsen ett riktat åtgärdsprogram för perioden 2017–2020. Antagandet av den långsiktiga strategin samt åtgärdsprogrammet beskrevs syfta till att påskynda utvecklingen av förebyggande insatser samt att lägga grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete (Skr. 2016/17:10).

2.3. UPPDRAG

I Jämställdhetsmyndighetens förordning med instruktion framgår att myndigheten ska följa och analysera utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen (2017:937 3 §). I enlighet med regleringsbrev ska Jämställdhetsmyndigheten senast den 31 januari 2020 rapportera en första uppföljning av den nationella strategin. Uppföljningen av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet ska utgå från målsättningarna i den nationella strategin samt Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, den så kallade Istanbulkonventionen. I uppföljningen ska även Myndigheten för delaktighets rapport om Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning (2017:29) beaktas (Dnr S2017/07218/RS, A2019/01026/JÄM).

Föreliggande rapport utgör del II i Jämställdhetsmyndighetens återrapporering av ovan regleringsbrevsuppdrag. I rapporten *Arbete pågår - Åtgärder* presenteras en kartläggning av de insatser som initieras under strategins första år. I rapporten *Arbete pågår – En barnrättslig analys* presenteras en barnrättslig analys av strategin. För en sammanfattning av genomförandet, resultat och slutsatser från den första uppföljningen av strategin, se *Arbete pågår – Sammanfattning*.

2.3.1. Bakgrund och avgränsning

I februari 2017 fick Socialstyrelsen i uppdrag att stödja genomförandet och uppföljningen av strategin (Socialdepartementet 2017). Uppdraget bestod av tio deluppdrag varav det första handlade om att ta fram förslag på ett begränsat antal indikatorer för uppföljningen. Inom ramen för arbetet med att ta fram förslagen på indikatorer hade Socialstyrelsen samråd med representanter från över 30 myndigheter och organisationer samt en referensgrupp. Uppdraget slutredovisades i mars 2018 (Socialstyrelsen 2018a, s. 7).

I slutredovisningen föreslogs 75 indikatorer för att följa upp strategin, varav det för 45 uppgavs finnas befintliga data eller statistik för att ta fram dem. För majoriteten av de resterande föreslagna indikatorerna krävdes det i enlighet med rapporten en prioritering av insatser för att säkerställa möjliga datakällor (Socialstyrelsen 2018a, s. 7). Föreslagna indikatorer kategoriserades som av utvecklingskaraktär om framtagandet skulle kräva att datakällan säkerställdes, exempelvis på grund av att det saknades data eller att data behövdes kompletteras (Ibid., s. 18).

Utöver aspekten om det fanns befintliga data eller statistik kategoriserades indikatorerna utifrån huruvida de ansågs vara särskilt viktiga och/eller prioriterade för att följa upp strategins målsättningar. Sådana indikatorer tilldelades så kallad ”kärnstatus” (Socialstyrelsen 2018a, s. 18). I föreliggande rapport redogörs inte huruvida framtagna indikatorer tilldelades så kallad kärnstatus i Socialstyrelsens slutredovisning. För en presentation, se bilaga 2 i Socialstyrelsens slutredovisning (Socialstyrelsen 2018a).

Med undantag för två indikatorer föreslogs även i slutredovisningen vilken aktör som skulle ansvara för framtagandet av respektive indikator (Socialstyrelsen 2018a, s. 55–104).

2.3.2. Syfte, genomförande och avgränsningar

Syftet med denna rapport är att presentera ett första begränsat antal indikatorer som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden. Indikatorernas uppställning samt datakällor redogörs för i rapporten. Vidare presenteras statistik för indikatorerna sedan det senaste mättillfället innan det att strategin satte igång. Utgångspunkten för arbetet har varit Socialstyrelsens slutredovisning ”Förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor – Slutredovisning av ett regeringsuppdrag: Deluppdrag 1” (Socialstyrelsen 2018a).

Jämställdhetsmyndigheten genomförde i samverkan med Socialstyrelsen inledande möten med representanter för samtliga aktörer som av Socialstyrelsen föreslagits ansvara för en eller flera indikator(er) under februari och mars 2019.¹⁶ Mötesverksamheten syftade till att ge en uppdaterad lägesbild av de föreslagna indikatorerna och datakällorna. Bland annat syftade denna samverkan till att besvara tre frågor:

- 1) Finns data eller statistik för att ta fram en föreslagen indikator?
- 2) Förväntas den föreslagna datakällan kunna användas återkommande under strategiperioden för att ta fram en föreslagen indikator?
- 3) Har det skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan det att strategin satte igång?

I de fall där det skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan det att strategin satte igång och det befanns sannolikt att datakällan kommer kunna användas återkommande under strategiperioden samlades statistik in. I majoriteten av fallen innebar detta att en statistikbeställning gjordes från den aktör som ansvarar för datakällan. I en del fall beaktades dock redan publicerat material. Samtliga indikatorer som i denna rapport presenteras som framtagna bygger på en datakälla där det skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan strategin sattes igång.

Utöver de aktörer som föreslogs ansvara för indikatorer har Jämställdhetsmyndigheten inom ramen för arbetet med denna rapport även samverkat och fört samtal med representanter för SCB, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och Graviditetsregistret/mödrahälsovård.

¹⁶ Socialstyrelsens fick i juni 2018 ett fortsättningsuppdrag utifrån den nationella strategin. En del av uppdraget innebär att Socialstyrelsen på en övergripande nivå ska bistå Jämställdhetsmyndigheten i myndighetens arbete med indikatorerna (Socialdepartementet 2018).

2.4. DISPOSITION

I det första kapitlet sammanfattas de resultat och slutsatser som presenteras i rapporten. Vilka av de föreslagna indikatorerna¹⁷ som tagits fram och som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden redogörs för. Vidare beskrivs hur myndigheten ämnar arbeta vidare med indikatorer för uppföljning av den nationella strategin samt några områden där myndigheten ser att dataläget brister i Sverige. Vidare presenteras en kort sammanställning av vad indikatorerna visar i dagsläget.

I nästföljande tre kapitel presenteras de indikatorer som tagits fram och som myndigheten ämnar följa i anslutning till den första, andra och tredje målsättningen. Statistiken för indikatorerna från det sista mättillfället innan det att strategin satte igång och framåt presenteras. Respektive kapitel avslutas med en beskrivning av de föreslagna indikatorerna som inte varit aktuella att ta fram till den första uppföljningen.

I kapitel sex presenteras de indikatorer som föreslagits i anslutning till den fjärde målsättningen men som Jämställdhetsmyndigheten inte ämnar följa.

Vilka av de framtagna indikatorerna där det går att bryta ner indikatorn utifrån funktionsnedsättning presenteras avslutningsvis i kapitel sju. Där beskrivs även vad statistiken visar i anslutning till situationen bland kvinnor respektive män och flickor respektive pojkar med funktionsnedsättning.

¹⁷ Utgångspunkten för Jämställdhetsmyndighetens arbete med indikatorer för den nationella strategin har varit Socialstyrelsens slutredovisning "Förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor – Slutredovisning av ett regeringsuppdrag: Deluppdrag 1" (Socialstyrelsen 2018a).

3. ETT UTÖKAT OCH VERKNINGSFULLT FÖREBYGGANDE ARBETE MOT VÅLD

Strategins första målsättningen handlar om att förhindra att våld överhuvudtaget sker samt att få våldsutövande män och pojkar att sluta utöva våld. Såväl insatser riktade till hela befolkningen som riktade till grupper som har förhöjd risk att utöva eller utsättas för våld inkluderas. Likaså inkluderas insatser för att minska antalet tillfällen att utöva våld och insatser riktade till män som utövat våld i syfte att förebygga upprepat våld (Skr. 2016/17:10).

3.1. FÖRESLAGNA INDIKATORER

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs 19 indikatorer för att följa upp den första målsättningen. Dessa fördelade sig över fem så kallade indikatorområden:

1. Förebyggande arbete föräldrar.
2. Förebyggande arbete i kommunala verksamheter.
3. Förebyggande arbete i förskola och skola.
4. Normer, attityder och värderingar hos unga.
5. Återfallsförebyggande program för våldsutövare.

Inom ramen för arbetet med indikatorer för strategins första målsättning har Jämställdhetsmyndigheten samverkat med Socialstyrelsen samt de aktörer som föreslogs ansvara för de föreslagna indikatorerna.¹⁸ Dessa aktörer är Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Arbetsförmedlingen, Skolinspektionen, Brottsförebyggande rådet (Brå), Stiftelsen Allmänna Barnhuset¹⁹ och Kriminalvården. Jämställdhetsmyndigheten har även fört samtal med representanter för Graviditetsregistret/mödrahälsovård.

¹⁸ För två föreslagna indikatorer av utvecklingskaraktär fastställdes inte någon möjlig ansvarig aktör (1.12 ”Andel skolor per kommunnivå som bedriver ett systematiskt våldsförebyggande arbete för elever” respektive 1.19 ”Antal icke-dömda våldsutövare som har genomfört en medellång eller längre behandlingsinsats mot vålds- eller sexualbrottsproblematik” (Socialstyrelsen 2018a, s. 62,66).

¹⁹ Gällande den indikator som Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslagits ansvara för i anslutning till den första målsättningen har Jämställdhetsmyndigheten även fört samtal med forskare som utför studien.

3.2. FRAMTAGNA INDIKATORER SOM KOMMER ATT FÖLJAS UNDER STRATEGIPERIODEN

Sex av de nitton föreslagna indikatorerna för strategins första målsättning har tagits fram. För samtliga finns det befintliga data eller statistik och datakällan förväntas kunna användas återkommande under strategiperioden. De sex indikatorerna fördelar sig över fyra datakällor varav det inom ramen för samtliga har skett minst ett datainsamlingstillfälle sedan strategin trädde i kraft. I rutan nedan presenteras de sex indikatorerna.

Förebyggande arbete föräldrar

Andelen kvinnor som tillfrågats om våldsutsatthet i samband med besök vid mödrahälsovård (Graviditetsregistret/mödrahälsovård).

Förebyggande arbete i förskola och skola

Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att skolan arbetar aktivt för att motverka ”kränkande behandling” (Skolenkäten).

Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att ”i min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen” (Skolenkäten).

Normer, attityder och värderingar hos unga

Andel elever i årskurs 9 som uppger att de skulle använda våld om en annan elev kallade den för något dumt (Skolundersökningen om brott, SUB).

Andel elever i årskurs 9 som tycker att det inte är fel att använda våld för att få respekt (Skolundersökningen om brott, SUB).

Andel unga (16–25 år) som instämmer med stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller (Nationella ungdomsenkäten).

3.2.1. Datakällor

En av de föreslagna indikatorerna bygger på data från Graviditetsregistret/mödrahälsovård. I Graviditetsregistret finns data om andelen gravida kvinnor som tillfrågats om erfarenhet av våld i samband med besök inom mödrahälsovård. Majoriteten av variablerna i Graviditetsregistret överförs direkt från datajournalen till registret. En del frågor förs dock in manuellt av barnmorskan inom mödrahälsovård vid två tillfällen: vid inskrivning och efter avslutad graviditet. Det gäller bland annat om en kvinna blivit tillfrågad om erfarenhet av våld (samtal med representanter för Graviditetsregistret/mödrahälsovård).²⁰

Två av de föreslagna indikatorerna bygger på data från Skolenkäten som genomförs av Skolinspektionen. Enkätens syfte är att bidra med underlag till Skolinspektionens granskningar av skolor. Enkäten genomförs två gånger per år för en fjärdedel av skolorna i Sverige. Samtliga skolor deltar vid ett tillfälle över varje tvåårsperiod. Undersökningen har åtta respondentgrupper varav en är elever i årskurs 9. Sedan 2013 har inga större revideringar av enkäten gjorts (samtal med Skolinspektionen).

Två av de föreslagna indikatorerna bygger på Skolundersökningen om brott (SUB). SUB är en pappersenkätundersökning med elever i årskurs 9 som syftar till att analysera utsatthet samt delaktighet i brott och riskbeteenden. Enkäten besvaras under skoltid (Brå 2018a, s. 6).²¹ Undersökningen initierades vid kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet. Sedan 1999 genomförs dock undersökningen på Brå (Ibid., s. 11). Resultaten av 2017 års undersökning går att jämföra med resultaten av 2015 års undersökning. Det är dock svårt att jämföra resultaten av 2015 och 2017 års undersökningar med undersökningar genomförda tidigare i och med de ändringar som gjordes i undersökningen inför 2015 (Brå 2018b, s. 25). För 2017 års undersökning medverkade 205 skolor och 6 223 elever erbjöds besvara enkäten. Svarsfrekvensen på elevnivå var 68,6 procent (Brå 2018a, s. 15–16). Motsvarande svarsfrekvens på elevnivå för 2015 års undersökning var 86,6 procent (Brå 2018b, s. 16).

En av indikatorerna bygger på data från den nationella ungdomsenkäten. Enkäten genomförs av MUCF vart tredje år, och riktar sig till unga i åldern 16–25 år. Enkäten kan besvaras både som webb- och pappersenkät. För 2015 respektive 2018 års enkät skickades enkäten ut till 5 000 unga och svarsfrekvensen var 46 procent vid båda tillfällena (samtal med MUCF).

²⁰ För att läsa om täckningsgraden, se Graviditetsregistrets årsrapport 2018 (Graviditetsregistret u.å.).

²¹ För att läsa mer om metoden för undersökningen, se Brå 2018a och Brå 2018b.

3.2.2. Indikatorer

Indikatorområde: Förebyggande arbete föräldrar

Andelen kvinnor som tillfrågats om våldsutsatthet i samband med besök vid mödrahälsovård²²

Indikatorn följer andelen gravida kvinnor, av det totala antalet gravida kvinnor som fött barn under ett kalenderår, som uppges ha tillfrågats om erfarenhet av våld (samtal med representanter för Graviditetsregistret/mödrahälsovård).

Figur 1: Andel kvinnor som tillfrågats om våldsutsatthet i samband med besök vid mödrahälsovård, efter landsting, 2012-2018

Andel (%) respektive år							
Landsting	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Blekinge	69	80	85	82	84	88	91
Dalarna	19	22	50	64	66	76	84
Gotland	92	84	93	95	92	96	95
Gävleborg	65	67	68	64	71	80	87
Halland	71	77	81	82	80	79	84
Jämtland	72	67	69	75	75	78	89
Jönköping	81	93	92	88	91	93	94
Kalmar	60	88	90	88	90	95	96
Kronoberg	85	87	89	88	90	89	89
Norrbottnen	53	62	63	72	63	72	79
Skåne	38	53	62	73	76	79	88
Stockholm	53	67	69	78	82	87	90
Sörmland	56	62	59	67	70	75	81
Uppsala	49	70	73	76	74	80	88
Värmland	74	81	82	82	88	85	93
Västerbotten	81	81	82	85	83	87	88
Västernorrland	85	85	92	87	90	94	94
Västmanland	74	77	82	86	82	81	84
Västra Götaland	43	54	67	76	78	82	84
Örebro	68	83	87	86	87	92	96
Östergötland	61	75	87	92	93	94	94
Riket	56	67	72	78	80	84	88

Källa: Graviditetsregistret/mödrahälsovård, publicerad i SCB Jämställdhet

²² För att stämma överens med den data som finns i Graviditetsregistret/mödrahälsovården har indikatorformuleringen ändrats jämförelsevis formuleringen i Socialstyrelsens slutredovisning. Där var indikatorformuleringen ”Andelen gravida kvinnor som i samband med inskrivning till mödrahälsovård tillfrågas om utsatthet för våld” (Socialstyrelsen 2018a, s. 56).

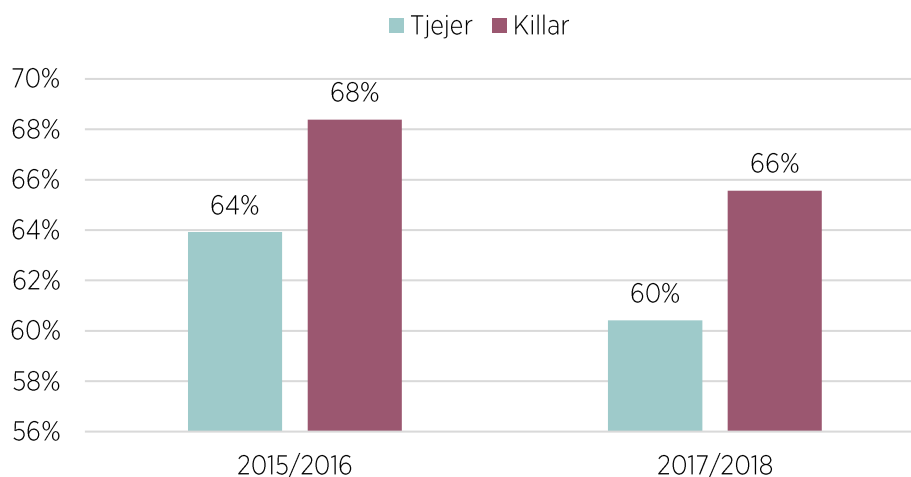
År 2018 tillfrågades 88 procent av gravida kvinnor om deras erfarenhet av våld. Den lägsta andelen tillfrågade gravida kvinnor återfinns för Norrbottens län (79 procent). De högsta andelarna återfinns för Kalmar respektive Örebro län (96 procent). Sedan strategin trädde i kraft har andelen ökat för alla landsting utom ett. Från och med juni 2018 har SCB inkluderat denna indikator i indikatorerna för jämställdhetspolitiken avseende delmål sex (SCB u.å.).

Indikatorområde: Förebyggande arbete i förskola och skola

Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att skolan arbetar aktivt för att motverka ”kränkande behandling”

Indikatorn bygger på en fråga i Skolenkäten som har fem svarsalternativ som återspeglar hur bra en elev i årskurs 9 tycker att påståendet ”Min skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling” stämmer eller inte stämmer. Den föreslagna indikatorn följer andelen elever som svarar instämmande i påståendet vilket avser andelen elever som svarar att påståendet antingen stämmer ganska bra eller helt och hållet.²³ I tabellen nedan presenteras resultaten för 2015/2016 respektive 2017/2018 års undersökningar. Sammanslagningen av två års mätningar innebär att samtliga skolor omfattas av respektive mätperiod.

Figur 2: Andel elever som svarar instämmande i påståendet att ”min skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling”, efter kön, 2015–2018

Källa: Statistiken bygger på Skolenkäten som genomförs av Skolinspektionen, avseende mätperioderna 2015/2016 samt 2017/2018, beräkningarna är gjorda av Jämställdhetsmyndigheten.

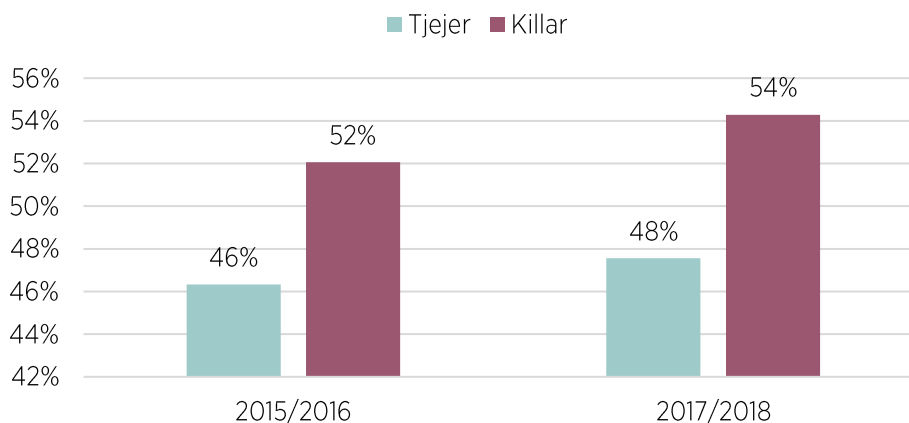
²³ Svarsalternativen är ”Stämmer helt och hållet”, ”Stämmer ganska bra”, ”Stämmer ganska dåligt”, ”Stämmer inte alls” och ”Vet ej”.

Under såväl mätperioden 2015/2016 som 2017/2018 uppgav en större andel killar än tjejer att de tycker att skolan arbetar aktivt med att motverka kränkande behandling. Enligt resultaten tyckte 64 procent av tjejer och 68 procent av killar att deras skola arbetade aktivt för att motverka kränkande behandling under mätperioden 2015/2016. Motsvarande siffror för mätperioden 2017/2018 var 60 respektive 66 procent.

Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att ”i min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen”²⁴

Indikatorn bygger på en fråga i Skolenkäten som har fem svarsalternativ som återspeglar hur bra en elev i årskurs 9 tycker att påståendet ”I min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen” stämmer eller inte stämmer. Den föreslagna indikatorn följer andelen elever som svarar instämmande i påståendet vilket beräknas som andelen elever som svarar att påståendet antingen stämmer ganska bra eller helt och hållet.²⁵ I tabellerna nedan presenteras resultaten för 2015/2016 respektive 2017/2018 års undersökningar. Sammanslagningen av två års mätningar innebär att samtliga skolor omfattas av respektive mätperiod.

Figur 3: Andel elever som svarar instämmande i påståendet att ” i min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen”, efter kön, 2015–2018

Källa: Statistiken bygger på Skolenkäten som genomförs av Skolinspektionen, avseende mätperioderna 2015/2016 samt 2017/2018, beräkningarna är gjorda av Jämställdhetsmyndigheten.

²⁴ För att stämma överens med hur frågan ställs i enkäten har indikatorformuleringen ändrats jämförelsevis formuleringen i Socialstyrelsens slutredovisning. Där var Indikatorformuleringen ”Andel elever i årskurs 9 som svarar instämmande i att skolan bedriver undervisning om ”jämställdhet mellan könen”” (Socialstyrelsen 2018a, s. 61).

²⁵ Svarsalternativen är ”Stämmer helt och hållet”, ”Stämmer ganska bra”, ”Stämmer ganska dåligt”, ”Stämmer inte alls” och ”Vet ej”.

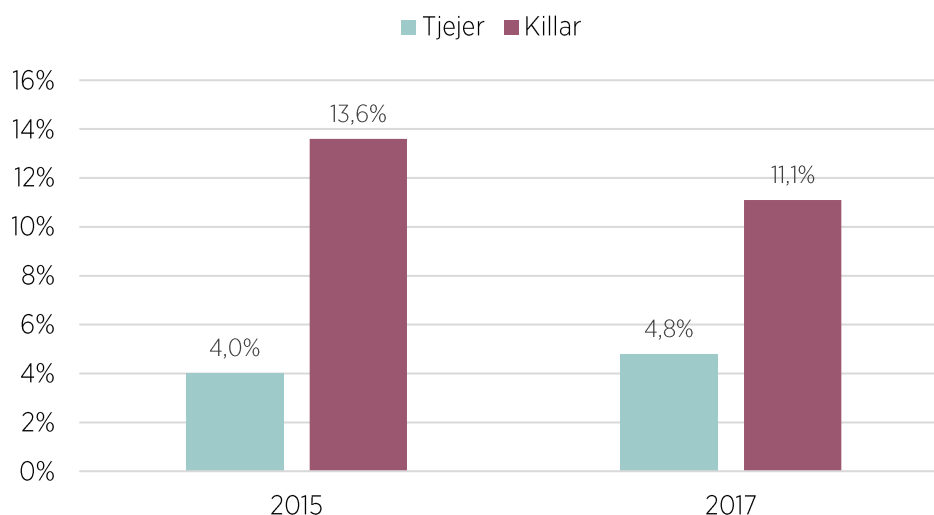
Under såväl mätperioden 2015/2016 som 2017/2018 instämde killar i högre utsträckning än tjejer i påståendet att det i deras skola pratas om jämställdhet. Enligt resultaten svarade 46 procent av tjejer och 52 procent av killar instämmande under mätperioden 2015/2016. Motsvarande siffror för mätperioden 2017/2018 var 48 respektive 54 procent.

Indikatorområde: Normer, attityder och värderingar hos unga.

Andel elever i årskurs 9 som uppger att de skulle använda våld om en annan elev kallade den för något dumt

Indikatorn bygger på en fråga i Skolundersökningen om brott (SUB) med fem svarsalternativ om hur väl en elev tror att påståendet ”Om en två år yngre elev kallar mig för något dumt, så kommer jag slå till den eleven” stämmer överens med hur de skulle agera. Indikatorn beräknas som andelen elever som uppger att påståendet stämmer helt eller ganska bra överens med hur de tror att de skulle agera.²⁶ I figur 4 presenteras indikatorn utifrån SUB 2015 respektive 2017.

Figur 4: Andel elever i årskurs 9 som uppger att de skulle använda våld om en annan elev kallade den för något dumt, efter kön, 2015 och 2017

Källa: Skolundersökningen om brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

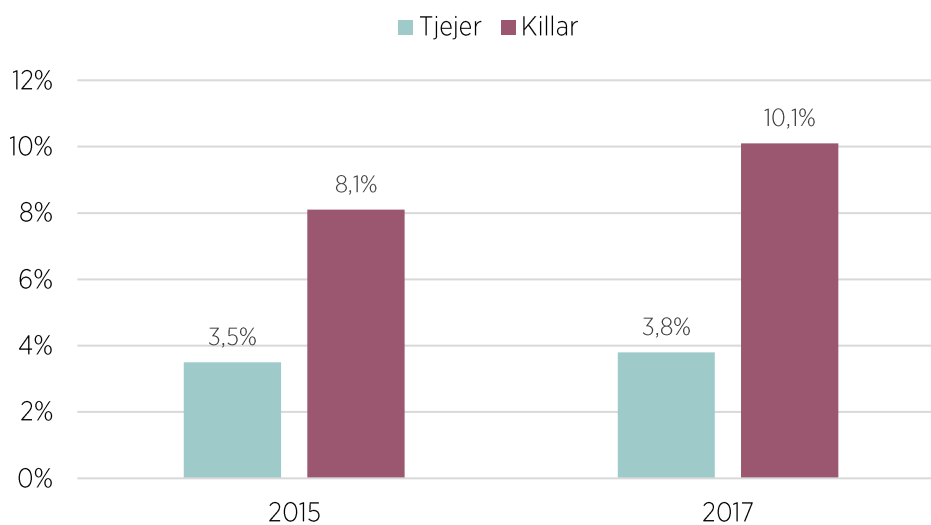
²⁶ Svarsalternativen är ”Stämmer inte alls”, ”Stämmer ganska dåligt”, ”Varken stämmer eller inte stämmer”, ”Stämmer ganska bra” och ”Stämmer helt” (Brå 2018b, s. 53).

År 2017 uppgav 4,8 procent av tjejerna och 11,1 procent av killarna i årskurs 9 att de håller med om påståendet att de skulle använda våld om en två år yngre elev kallade den något dumt. Ingen signifikant skillnad²⁷ framkommer mellan 2015 och 2017.

Andel elever i årskurs 9 som tycker att det inte är fel att använda våld för att få respekt

Indikatorn bygger på en fråga i Skolundersökningen om brott (SUB) med fem svarsalternativ som återspeglar hur fel en elev tycker att det är att någon i den egna åldern använder våld för att få respekt. Indikatorn beräknas som andelen elever som uppger att de tycker att det inte alls är fel eller knappast fel.²⁸ I figur 5 presenteras indikatorn utifrån SUB 2015 respektive 2017.

Figur 5: Andel elever i årskurs 9 som tycker att det inte är fel att använda våld för att få respekt, efter kön, 2015 och 2017.

Källa: Skolundersökningen om brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

²⁷ Den skattade skillnaden är statistiskt säkerställd på en risknivå fem procent. Det innebär att det är mindre än 5 procent risk att slutsatsen om en verklig skillnad är fel. Det som är "säkerställt" är att det finns en skillnad, inte storleken på skillnaden.

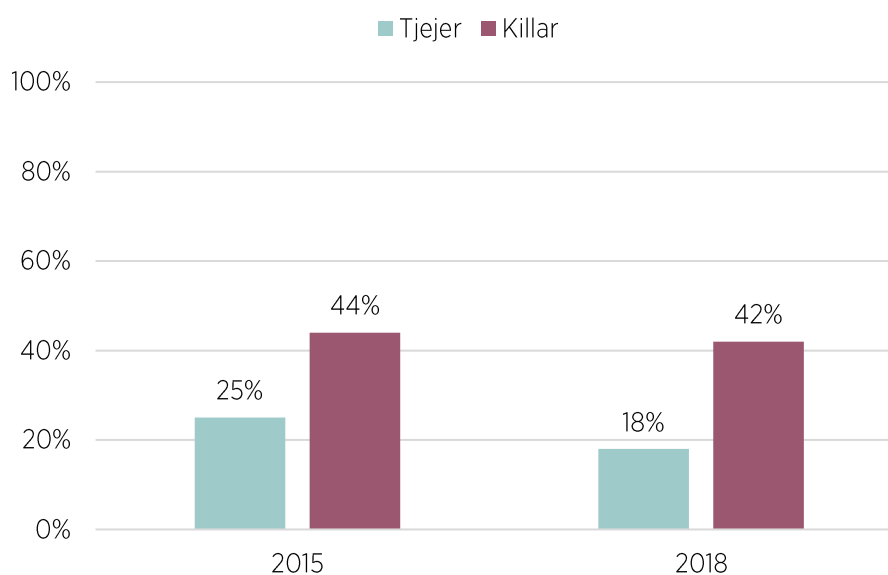
²⁸ Svarsalternativen är "Inte fel alls", "Knappast fel", "Tveksam", "Fel" och "Mycket fel" (Brå 2018b, s. 54).

År 2017 uppgav 3,8 procent av tjejerna och 10,1 procent av killarna att de inte tycker det är fel att använda våld för att få respekt. Skillnaden mellan åren är inte signifikanta²⁹ för varken tjejer eller killar.

Andel unga (16–25 år) som instämmer med stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller

Indikatorns datakälla är den nationella ungdomsenkäten där respondenterna ombeds uppge om de anser att olika påståenden stämmer eller inte stämmer. Indikatorn bygger på ett index som består av tre påståenden: "Det är viktigt att tjejer är kvinnliga och att killar är manliga"³⁰, "I stort sett är män bättre chefer än kvinnor" och "Kvinnor bör ta ett större ansvar än män när det gäller sysslor i hemmet". Indikatorn följer i vilken utsträckning respondenterna uppger att de tycker att minst ett av påståendena "stämmer ganska bra" och "stämmer mycket bra".³¹ I figurerna nedan presenteras resultaten av 2015 respektive 2018 års enkät.

Figur 6: Andelen unga i åldern 16–25 år) som instämmer med stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller, efter kön, 2015 och 2018

Källa: Den nationella ungdomsenkäten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2015 och 2018.

²⁹ Skattningen är statistiskt säkerställd genom ett 95 procentigt konfidensintervall.

³⁰ I 2015 års undersökning var frågan uppdelad i två frågor: "Det är viktigt att tjejer är kvinnliga och att killar är manliga" uppdelat i två separata frågor (samtal med MUCF).

³¹ Svarsalternativen är "Stämmer inte alls", "Stämmer inte så bra", "Stämmer ganska bra" och "Stämmer mycket bra".

Enligt resultaten av 2018 års enkät instämde 32 procent av deltagarna i stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller. Killar instämde dock i betydligt högre utsträckning än tjejer. Fyrtiotvå procent av killar instämde i 2018 års enkät vilket kan jämföras med motsvarande siffra för tjejer som var 18 procent. Jämfört med 2015 års enkät har andelen tjejer som instämmer minskat med sju procentenheter. Resultaten visar däremot ingen signifikant minskning i andelen killar som svarar instämmande i stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller.

3.3. ICKE FRAMTAGNA INDIKATORER

I anslutning till den första målsättningen föreslogs i Socialstyrelsens slutredovisning 19 indikatorer. Elva av dessa kategoriserades som av utvecklingskaraktär varav ingen var aktuell till den första uppföljningen (Socialstyrelsen 2018a, s. 56–66). Utöver dessa elva utvecklingsindikatorer togs ytterligare två indikatorer inte fram. De två föreslagna indikatorerna presenteras nedan.

En indikator avsåg att följa ”Andel pedagogisk personal som svarar instämmande i att förskolan lyckas motverka ”stereotypa föreställningar om kön” (Socialstyrelsen 2018a, s. 60). Den hade som föreslagen datakälla Förskolenkäten. Förskolenkäten genomfördes inom ramen för ett regeringsuppdrag, Förskolesatsningen, som pågick mellan 2015 och 2017 (samtal med Skolinspektionen). Under 2017 genomfördes Förskolenkäten under såväl vårterminen som höstterminen. Enligt resultaten uppgav 88 procent av den pedagogiska personalen att förskolan där en arbetade lyckades mycket bra eller ganska bra med att motverka stereotypa föreställningar om kön.

Figur 7: Andel pedagogisk personal som svarar instämmande i att förskolan lyckas motverka ”stereotypa föreställningar om kön”, 2017

Indikator	Mycket bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Vet ej	
Samtliga deltagande skolor	88%	31%	57%	6%	1%	6%
Kommunala förskolor	88%	29%	59%	6%	1%	6%
Fristående förskolor	89%	42%	47%	5%	0%	5%

Källa: Statistiken bygger på Förskolenkäten som genomfördes av Skolinspektionen, beräkningarna är gjorda av Jämställdhetsmyndigheten.

I och med att Förskolenkäten genomfördes inom ramen för ett avslutat regeringsuppdrag går det inte i dagsläget att ta fram en indikator som återkommande kan följas under strategiperioden (samtal med Skolinspektionen).

En föreslagen indikator avsåg följa ”Andel elever i årskurs 9 som tycker att det är okej att deras föräldrar använder kroppslig bestraffning mot dem” (Socialstyrelsen 2018a, s. 63). Den hade som föreslagen datakälla enkäten till studien ”Våld mot barn 2016”. Studien ”Våld mot barn 2016: en nationell kartläggning” är en uppföljning av tre tidigare genomförda studier. Sedan år 2000 har studierna genomförts på uppdrag av regeringen i samarbete mellan Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet (Jernbro & Janson 2017, s. 7–8).

Datainsamlingen till den senaste undersökningen genomfördes under 2016 (Ibid., s. 12). I studien framkommer att en femtedel av pojkar i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet accepterar kroppslig bestraffning. Motsvarande siffra för flickor var 7 procent (Ibid., s. 17). I och med att ingen datainsamling gjorts sedan det att strategin trädde i kraft ämnar Jämställdhetsmyndigheten avvakta nästkommande datainsamling för att ta fram indikatorn.³²

³² För att läsa mer, se delrapport III där en barnrättslig analys av strategin presenteras.

4. FÖRBÄTTRAD UPPTÄCKT AV VÅLD OCH STARKARE SKYDD OCH STÖD FÖR VÅLDSUTSATTA KVINNOR OCH BARN

Den andra målsättningen handlar om att förstärka skyddet och stödet till våldsutsatta kvinnor och barn samt att förbättra möjligheterna att upptäcka våld och våldsutövare. Stöd avser i sammanhanget alla former av stöd vilket inkluderar vård och behandlingsinsatser (Skr. 2016/17:10).

4.1. FÖRESLAGNA INDIKATORER

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs 27 indikatorer och två kärnbakgrundsmått av utvecklingskaraktär³³ för att följa upp den andra målsättningen. Dessa fördelade sig över fem så kallade indikatorområden:

1. Våldsutsatthet i befolkningen.
2. Dödligt våld.
3. Hedersrelaterat våld och förtryck.
4. Skydd och stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare inom socialtjänsten.
5. Orosanmälningar till socialtjänsten.

Inom ramen för arbetet med indikatorer för strategins andra målsättning har Jämställdhetsmyndigheten samverkat med Socialstyrelsen samt de aktörer som föreslogs ansvara för de föreslagna indikatorerna och kärnbakgrundsmåtten. Dessa aktörer är Skolinspektionen, Brottsförebyggande rådet (Brå), Folkhälsomyndigheten, Stiftelsen Allmänna Barnhuset³⁴ och Migrationsverket.

³³ Med kärnbakgrundsmått av utvecklingskaraktär avsågs i Socialstyrelsens slutredovisning "prioriterad för att följa upp målsättningarna i strategin, men måttet är ingen indikator (bl.a. svårt att säga vad resultaten skulle indikera på), samt datakälla, data eller statistik saknas i nuläget för att ta fram måttet" (Socialstyrelsen 2018a, s. 55).

³⁴ Gällande den indikator som Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslagits ansvara för i anslutning till den andra målsättningen har Jämställdhetsmyndigheten även fört samtal med forskare som utför studien.

4.2. FRAMTAGNA INDIKATORER SOM KOMMER ATT FÖLJAS UNDER STRATEGIPERIODEN

14 av de 27 föreslagna indikatorerna för strategins andra målsättning har tagits fram och datakällan förväntas kunna användas återkommande för att ta fram indikatorer under strategiperioden. Dessa fjorton indikatorer fördelar sig över sju datakällor.

Våldsutsatthet i befolkningen

Andel individer utsatta för misshandel föregående kalenderår (Nationella trygghetsundersökningen, NTU)

Andel individer utsatta för hot föregående kalenderår (Nationella trygghetsundersökningen, NTU)

Andel individer utsatta för sexualbrott föregående kalenderår (Nationella trygghetsundersökningen, NTU)

Andel elever i årskurs 9 som uppger att de har blivit tafsade på eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja, eller blivit tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt, under de senaste 12 månaderna (Skolundersökningen om brott, SUB)

Andel individer utsatta för fysiskt våld de senaste 12 månaderna (Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor)

Andel individer utsatta för hot och hotelser om våld de senaste 12 månaderna (Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor)

Dödligt våld

Antal individer som avlidit till följd av dödligt våld per år (officiell statistik över konstaterade fall av dödligt våld)

Hedersrelaterat våld och förtryck

Antal registrerade, befintliga och nyupptäckta, flickor och kvinnor som förekommer inom hälso- och sjukvården med en diagnoskod för könsstympning (Patientregistret, PAR, och Medicinska födelseregistret, MFR)

Skydd och stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare inom socialtjänsten

Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder stödsamtal med biståndsbeslut till våldsutövare (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta vuxna (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänsten har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggaren ska säkra skolgången för barn i skyddat boende (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan i enskilda ärenden med externa aktörer (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Andel kommuner där socialtjänsten verksamhetsområden har aktuella skriftliga rutiner vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relationer (Socialstyrelsens öppna jämförelser)

Orosanmälningar till socialtjänsten

Andel pedagogisk personal i grundskolan som svarar instämmande på frågan om det finns tydliga rutiner om anmälningsskyldighet (Skolenkäten)

4.2.1. Datakällor

Två av de föreslagna indikatorerna bygger på datakällor som redogjorts för i föregående kapitel. Det gäller dels Skolundersökningen om brott (SUB), dels Skolenkäten (se avsnitt 3.2.1.). När det kommer till den sistnämnda datakällan finns åtta respondentgrupper varav en är pedagogisk personal i grundskolan (samtal med Skolinspektionen).

Den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en brottsofferundersökning som genomförs av Brå sedan 2006 och som från och med 2019 ingår i den officiella statistiken (Brå 2019f, s. 3). Undersökningen som bland annat syftar till att följa utsatthet för brott över tid reviderades under 2017. Datainsamlingsmetoden ändrades från huvudsakligen telefonintervjuer till webb- och postenkäter. Urvalet utökades till att omfatta 200 000 personer och den övre åldersgränsen höjdes till 84 år (Ibid., s. 19,22). I samband med revideringen omformulerades en del av frågorna i undersökningen och frågor om nya brottstyper lades till (Ibid., s. 24).³⁵ Sedan det att metoden för NTU reviderades har inget uppföljningsformulär inkluderats i enkäten. I NTU 2019 som undersöker utsatthet under kalenderåret 2018 avslutades enkäten med frågor om respondenten samtycker till en uppföljningsintervju. Uppföljningsintervjuer hålls med ett urval av de personer som i NTU uppgett att de utsatts för brott i syfte att bland annat analysera omständigheter kring brottet, inkluderat relationen till gärningspersonen (Ibid., s. 25).

Mot bakgrund av revideringen och frånvaron av uppföljningsfrågor i enkäten avseende 2017³⁶ och 2018 års NTU går det inte att bryta ner de föreslagna indikatorerna utifrån relationen mellan offer och förövare för de aktuella åren. Huruvida detta kommer att vara möjligt utifrån uppföljningsintervjuerna i 2019 års NTU och efterkommande år kommer att analyseras framöver av Brå (samtal med Brå). Den viktade svarsfrekvensen var 40,6 procent i NTU 2019, 40,5 procent i NTU 2018 och 44 procent i NTU 2017 (Brå 2019g, s. 100).

³⁵ För att möjliggöra tidsserier har Brå tagit fram en teoretisk metod utifrån vilken det går att ta fram omräknade skattningar av tidigare resultat (Brå 2019f, s. 22).

³⁶ Avser den så kallade NTU Lokal som för 2017 års undersökning genomfördes enligt den nya metoden.

Det är viktigt att beakta att det är mindre troligt att en del personer deltar i enkätundersökningar om självrapporterad utsatthet. Brå uppmärksammar till exempel personer i hemlöshet, missbruk eller som är grovt kriminella inte förväntas vara representerade i NTU (Brå 2019f, s. 27). Detta kan påverka olika uppskattningar i och med att samma personer tenderar att vara mer utsatta för brott (Ibid., s. 26). Underrapportering kan även bero på att det kan vara svårt att inom ramen för undersökningar uppge att en utsatts för till exempel vålds- och sexualbrott, inte minst inom nära relationer (Brå 2019g, s. 21). I NTU innan revideringen har de årliga undersökningarna visat att det är vanligare att kvinnor som utsatts för misshandel, hot respektive trakasserier har utsatts av en närstående eller bekant, jämfört med män som utsatts (Brå 2018d, s. 45,101). Gällande upprepad utsatthet för misshandel förväntas därmed kvinnors utsatthet underskattas i högre grad än mäns utsatthet i och med att det är vanligare att kvinnor vid upprepade tillfällen utsätts för misshandel av en närstående (Brå 2019i, s. 48). Oavsett relationen mellan offer och förövare kan det finnas en ovilja att svara på frågor om integritetskränkande brott som sexualbrott. Risken finns att tillfrågade med erfarenhet av att utsättas för sexuellt våld låter bli att svara eller lämnar ”socialt önskvärda” svar (Brå 2019h, s. 26).

Den Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor genomförs löpande sedan 2004 av Folkhälsomyndigheten i syfte att undersöka befolkningens hälsa. Sedan 2016 genomförs den vartannat år. Urvalet är slumpmässigt och sedan 2007 kan deltagare besvara enkäten antingen i pappersform eller via webben. För 2016 års undersökning var urvalet 20 000 personer och för 2018 års undersökning var urvalet 40 000 (Folkhälsomyndigheten 2016a, 2018, u.å.). Svarsfrekvensen var för 2018 års undersökning drygt 42 procent och för 2016 års undersökning 42 procent (Folkhälsomyndigheten u.å., s. 2).

En föreslagen indikator bygger på den officiella statistiken över konstaterade fall av dödligt våld som sedan 2002 tas fram av Brå (Brå 2019a, s. 8).³⁷ Med konstaterade fall avses anmälda brott om dödligt våld (dödsfall) där det har gått att fastslå att det med stor sannolikhet är våld som är dödsorsaken. Ett ”fall” avser unika individer som utsatts för dödligt våld. Med dödligt våld avses fullbordade mord, dråp och barnadråp samt vållande till annans död och mord genom terroristbrott. Fall som av rättsväsendet bedömts som nödvärn inkluderas inte i statistiken. I statistiken ingår endast fall där gärningen begåtts i Sverige (Ibid., s. 9–10).

³⁷ Till skillnad från uppgifterna om dödligt våld i anmälningsstatistiken inkluderar statistiken som ligger till grund för indikatorn inte polisanmälda fall som visar sig vara till exempel självmord eller naturlig död. Inte heller ingår anmälda fall av dödligt våld som begåtts utomlands (Brå 2019a, s. 5,8).

När förslaget på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin togs fram redovisades inte konstaterade fall av dödligt våld utifrån relationen mellan offer och förövare. Som möjliga nedbrytningar föreslogs juridiskt kön och uppdelningen om brottet begått med eller utan skjutvapen. Från och med redovisningsåret 2018 redovisas dock antalet konstaterade fall av dödligt våld där offer och förövare varit närstående. Uppgifter gällande detta har även tagits fram för redovisningsåret 2017 (Ibid., s. 14).

Socialstyrelsens öppna jämförelser föreslogs ligga till grund för ett flertal indikatorer för att följa upp strategins andra målsättning. Socialstyrelsen har årligen genomfört öppna jämförelser sedan 2007 och sedan 2012 ingår frågor om arbetet kring våld i nära relationer (Socialstyrelsen 2018c). Öppna jämförelser bygger på en enkät som skickas till socialchef eller motsvarande i samtliga kommuner i Sverige samt till stadsdelarna i Göteborg och Stockholm (Socialstyrelsen 2018d). Utifrån öppna jämförelser tar Socialstyrelsen fram indikatorer i syfte att belysa olika kvalitetsaspekter inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

De öppna jämförelserna speglar inte det befintliga arbetet inom socialtjänsten eller den kommunala hälso- och sjukvården. De ska enligt Socialstyrelsen snarare ses som ett underlag som visar i vilken riktning det finns ett utvecklingsbehov (Socialstyrelsen 2019, s. 5).

Indikatorerna är baserade på antalet kommuner och stadsdelar som svarat på enkätfrågorna. För år 2019 års undersökning var svarsfrekvensen 95 procent för den generella delen av enkäten som rör flera socialtjänstområden och 93 procent för den del som rör våld i nära relationer specifikt. Motsvarande siffror var 95 respektive 92 procent för 2018 års enkät, 95 respektive 93 procent för 2017 års enkät och 91 respektive 88 procent för 2016 års enkät (Socialstyrelsen 2019, s. 7, 2018e, 2017, s. 16 och 2016, s. 51). Mätdatum för Socialstyrelsens öppna jämförelser har för såväl 2019, 2018, 2017 och 2016 års enkät varit 1 februari (Socialstyrelsen 2019, s. 7, 2018c, 2017 och 2016). Inför utskicket av enkäten 2016 gjordes en översyn av enkätfrågorna vilket medför att för majoriteten av de föreslagna indikatorerna går det inte att göra jämförelser längre tillbaka än till 2016 (Ibid., s. 52).

En indikator avseende antalet registrerade flickor och kvinnor med en diagnoskod för könsstypning bygger på uppgifter från dels Medicinska födelseregistret (MFR), dels Patientregistret (PAR). Täckningsgraden för indikatorn är svårbedömd.

De som inte täcks in skulle kunna vara de som förekommer inom hälso- och sjukvården med en diagnoskod för könsstympning men som av någon anledning inte rapporterats till MFR eller PAR, de som fått en diagnoskod för könsstympning inom primärvården eller hos någon privat vårdgivare som, trots uppgiftsskyldighet, inte rapporterat in besöket eller vårdtillfället till PAR. De flickor och kvinnor som inte har registrerats med någon diagnoskod för könsstympning trots att de är könsstympade, eller de flickor och kvinnor som har fått en annan diagnoskod som är bredare och avser genitalierna men där koden inte är specifik för könsstympning täcks heller inte in.³⁸ Inte heller flickor och kvinnor med diagnos för könsstympning som saknar giltigt personnummer ingår (samtal med Socialstyrelsen).

4.2.2. Indikatorer

Indikatorområde: Våldsutsatthet i befolkningen.

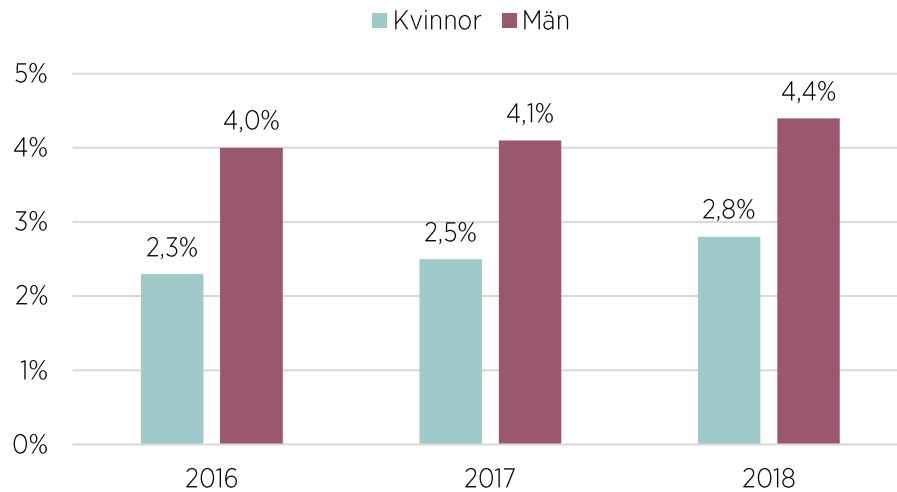
Andel individer utsatta för misshandel föregående kalenderår

Uppskattningarna av utsatthet för misshandel bygger på en fråga i NTU om någon med avsikt slagit, sparkat eller på annat sätt utsatt respondenten för fysiskt våld, så att personen skadades eller så att det gjorde ont (Brå 2019f, s. 43, 2019d, s. 43, 2018d, s. 49). I figurerna nedan presenteras resultaten från NTU avseende utsatthet för misshandel under kalenderår 2016³⁹, 2017 och 2018.

³⁸ Innan 2015 fanns ingen kod i ICD-10-SE för tillstånd efter könsstympning utan samband med graviditet. Koden Z90.7 "Förvärvad avsaknad av könsorgan" har då använts men ingår alltså inte i siffrorna för den redovisade indikatorn.

³⁹ Avser NTU Lokal, se avsnitt 4.2.1. för en beskrivning av revideringen av NTU.

Figur 8: Andel individer i befolkningen 16–84 år, som uppger att de föregående år blivit utsatta för misshandel, efter kön 2016–2018

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå).

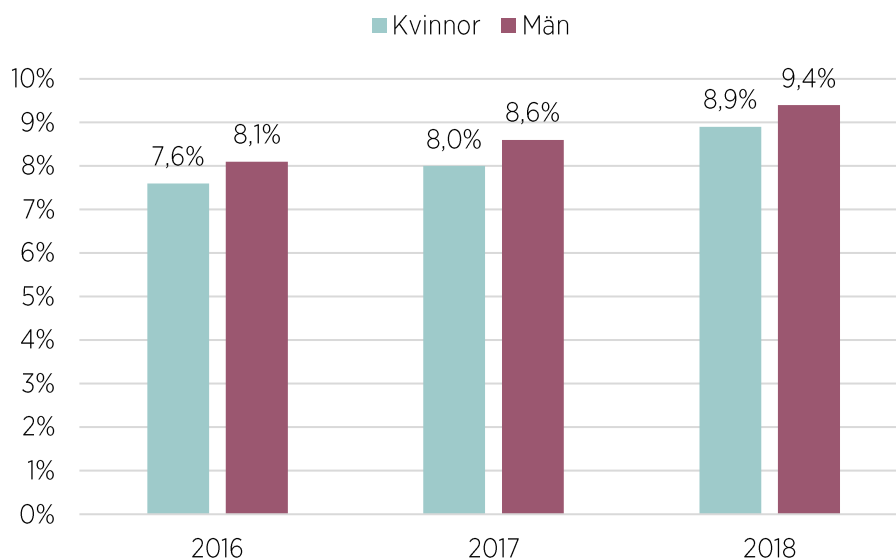
Enligt Brå har andelen kvinnor som i NTU uppger att de utsatts för misshandel varit svagt nedåtgående, dock med årliga variationer, fram till de senaste tre undersökningarna. Därefter syns en ökning och i NTU 2019 uppgav 2,8 procent av kvinnor att de utsatts för misshandel under föregående kalenderår. Också när det kommer till mäns utsatthet har trenden varit nedåtgående fram till de senaste tre undersökningarna. Därefter ses en ökning och i NTU 2019 uppgav 4,4 procent att de utsatts för misshandel föregående kalenderår. Ökningen i utsatthet mellan NTU 2018 och 2019 är dock, varken för kvinnor eller män, signifikanta. För såväl kalenderåret 2016, 2017 som 2018 uppger en större andel män än kvinnor att de utsatts för misshandel (Brå 2019d, s. 43).

Viktigt att beakta är dock att detta avser misshandel oavsett relationen till den som utövar misshandeln. Innan revideringen av metoden har det enligt NTU varit vanligare bland kvinnor som utsatts för misshandel att ha utsatts av en närstående eller bekant, jämfört med män som utsatts (Brå 2018d, s. 45,101). När det gäller ålder är det vanligare att ha utsatts för misshandel bland yngre kvinnor respektive män jämfört med äldre (Brå 2019d, s. 44).

Andel individer utsatta för hot föregående kalenderår

Uppskattningar av utsatthet för hot bygger på en fråga i NTU om någon hotat respondenten på ett sätt så att personen blev rädd (Brå 2019f, s. 51, 2019d, s. 51, 2018d, s. 53). I figuren nedan presenteras resultaten från NTU avseende utsatthet för hot under kalenderår 2016⁴⁰, 2017 och 2018.

Figur 9: Andel individer i befolkningen 16–84 år, som uppger att de föregående år blivit utsatta för hot, efter kön, 2016–2018

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå)

För såväl kvinnor som män har NTU under de senaste åren pekat på en uppåtgående trend i andelen som uppger att de utsatts för hot under föregående kalenderår (Brå 2019d, s. 51). I NTU 2019 uppgav 8,9 procent av kvinnorna och 9,4 procent av männen att de utsatts för hot under föregående kalenderår. Skillnaden är dock inte signifikanta. Det är även viktigt att beakta att detta avser hot oavsett relationen till den som utövar hot. Innan revideringen av metoden har det enligt NTU varit vanligare bland kvinnor som utsatts för hot att ha utsatts av en närstående eller bekant, jämfört med män som utsatts (Brå 2018d, s. 45,101).

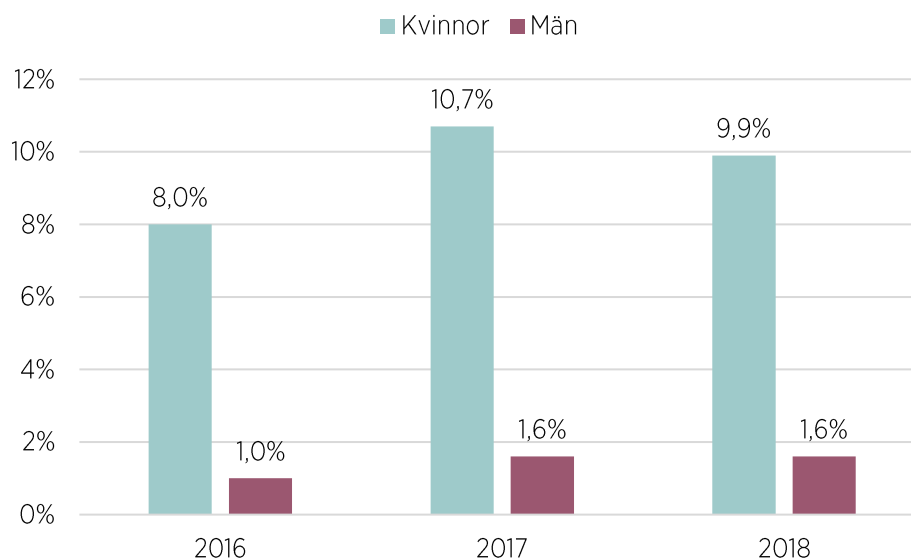
⁴⁰ Avser NTU Lokal, se avsnitt 4.2.1. för en beskrivning av revideringen av NTU.

Jämfört med andra åldersgrupper av kvinnor rapporterade kvinnor 20–24 år i högst utsträckning att de utsatts för hot under föregående kalenderår. Därefter minskade den rapporterade utsattheten för varje äldre åldersgrupp. Enligt resultaten för män i NTU 2019 var utsattheten för hot under föregående kalenderår störst i åldersgruppen 16–19 år. Därefter minskade den rapporterade utsattheten för varje äldre åldersgrupp (Brå 2019i, s. 52–53).

Andel individer utsatta för sexualbrott föregående kalenderår

Uppskattningarna av utsatthet för sexualbrott bygger på en fråga i NTU om någon ofredade, tvingade eller angrep sig på respondenten under föregående kalenderår. Vidare beskrivs i frågan att det kan ”till exempel handla om sexuella kränkande kommentarer i tal eller skrift eller att någon tafsat på dig, tvingat dig till en sexuell handling eller våldtagit dig. Det kan ha hänt hemma, i skolan, på arbetsplatsen, på internet eller på annan plats.” (Brå 2019f, s. 55, 2019d, s. 55, 2018d, s. 56). I figuren nedan presenteras resultaten från NTU avseende utsatthet för sexualbrott under kalenderår 2016⁴¹, 2017 och 2018.

Figur 10: Andel individer i befolkningen 16–84 år, som uppger att de föregående år blivit utsatta för sexualbrott, efter kön, 2016–2018

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå).

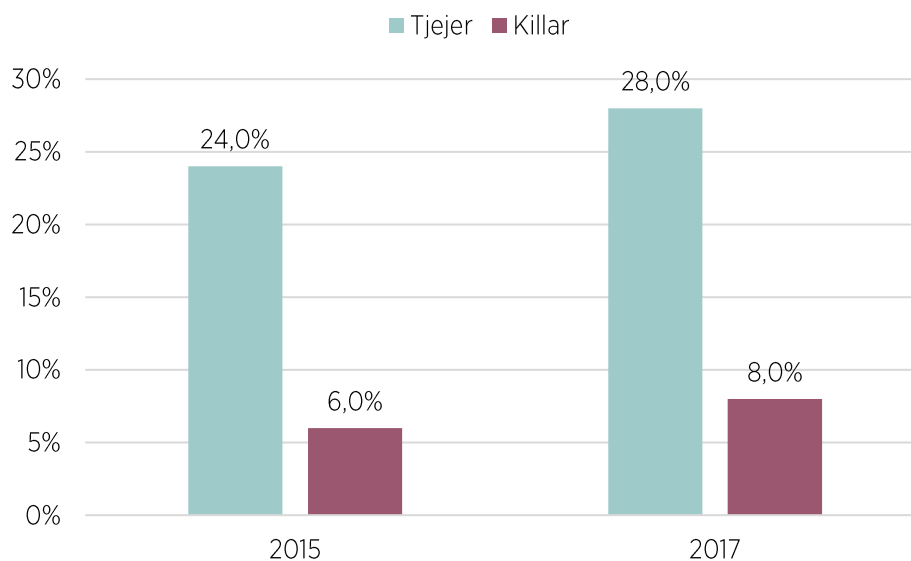
⁴¹ Avser NTU Lokal, se avsnitt 4.2.1. för en beskrivning av revideringen av NTU.

I samtliga tre mätningar uppger en avsevärt större andel kvinnor än män att de utsatts för sexualbrott under föregående kalenderår. Av deltagande män rapporterade 1,6 procent att de utsatts under 2017 respektive 2018. Motsvarande siffror var för deltagande kvinnor 10,7 respektive 9,9 procent. Den ökning i andelen kvinnor respektive män som i NTU uppger att de utsatts för sexualbrott under senare år återfinns därmed inte vid den sista mätningen som avser utsatthet under 2018 (Brå 2019d, s. 56). Gällande ålder rapporterar kvinnor respektive män i yngre åldersgrupper i större utsträckning att de utsatts för sexualbrott. Nivåerna är dock betydligt högre bland kvinnor (Ibid., s. 58).

Andel elever i årskurs 9 som uppger att de har blivit tafsade eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja, eller blivit tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt, under de senaste 12 månaderna

Indikatorns datakälla är Skolundersökningen om brott (SUB). Indikatorn bygger på en sammansättning av två frågor: ”Har någon tafsats eller tagit på dig på ett sexuellt sätt fast du inte ville det under de senaste 12 månaderna?” samt ”Har du blivit tvingad till att göra något som du upplevde som sexuellt under de senaste 12 månaderna?”. I figuren nedan presenteras resultaten för SUB 2015 respektive 2017.

Figur 11: Andel elever i årskurs 9 som uppger att de har blivit tafsade eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja, eller blivit tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt, under de senaste 12 månaderna, efter kön, 2015 och 2017

Källa: Skolundersökningen om brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

I 2017 års undersökning uppgav drygt 28 procent av tjejer och knappt 8 procent av killar att de blivit tafsade eller tagna på ett sexuellt sätt mot sin vilja eller tvingade till att göra något som de upplevde som sexuellt under de senaste 12 månaderna. Skillnaden i utsatthet är statistisk signifikant. I 2015 års undersökning uppgav drygt 24 procent tillfrågade tjejer att de utsatts. Ökningen mellan de båda undersökningarna är signifikanta för tjejer men inte för killar. Ökningen mellan 2015 och 2017 års undersökning när det kommer till den totala andelen elever som uppger att de utsatts är också signifikanta.⁴²

Andel individer utsatta för fysiskt våld de senaste 12 månaderna

I den Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor finns en fråga om huruvida respondenten under de senaste tolv månaderna utsatts för fysiskt våld. Vid jakande svar ombeds respondenten svara på en fråga om var våldet skett.⁴³

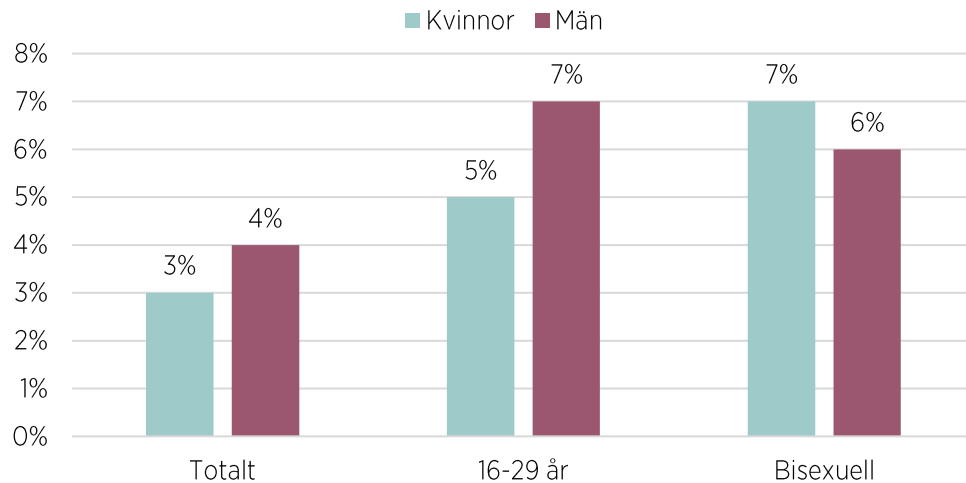
I såväl 2016 som 2018 års undersökning rapporterar tre procent av kvinnor och fyra procent av män att de utsatts för fysiskt våld under det senaste året. Skillnaderna är statistiskt signifikanta. Det är dock viktigt att beakta att det inte framgår av siffrorna vilken relationen är mellan den som utsätts och den som utövar våld. Det finns dock i HLV följdfrågor gällande var våldet ägt rum. Enligt resultaten för såväl 2018 som 2016 års undersökning uppger en högre andel kvinnor som utsatts för fysiskt våld att det ägt rum i hemmet jämfört med män som utsatts. Av kvinnorna som i 2018 års undersökning hade utsatts för våld under det senaste året uppgav 21 procent att det skett i hemmet och 19 procent att det skett på allmän plats eller ett nöjesställe. Motsvarande siffror för våldsutsatta män var nio respektive 34 procent.

Ytterligare en plats som många våldsutsatta kvinnor respektive män uppgav var arbetsplatsen/skolan. Tjugofyra procent av kvinnor och 20 procent av män (skillnaden ej statistiskt signifikant) som utsatts för fysiskt våld under det senaste året uppgav att det ägt rum på antingen arbetsplatsen eller i skolan. Skillnaden i andelen våldsutsatta kvinnor som uppgav att de utsatts i hemmet respektive på arbetsplatsen/skolan är inte signifikant.

⁴² I totalsiffrorna ingår samtliga elever, det vill säga även dem som angett ”Annan könstillhörighet” på frågan om kön. Antalet elever som uppger detta är dock för få för att resultaten ska kunna särredovisas (Brå 2018a, s. 20).

⁴³ Svartalternativen som ges är: ”På arbetsplatsen/i arbetet/i skolan”, ”I hemmet”, ”I annans bostad/i bostadsområdet”, ”På allmän plats/på nöjesställe”, ”På eller i anslutning till tåg, buss, tunnelbana” och ”Någon annanstans” (Folkhälsomyndigheten 2016a, bilaga 1b, 2018, bilaga1b).

Figur 12: Andel individer utsatta för fysiskt våld under de senaste tolv månaderna, för kvinnor och män totalt, 16–29 år samt bisexualitet

Källa: Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (HLV), Folkhälsomyndigheten.

Att en något större andel män än kvinnor uppger fysisk våldsutsatthet under det senaste året har varit ett återkommande resultat i HLV sedan 2004 års undersökning. Med undantag för ett fåtal år har skillnaderna varit statistiskt signifikanta. Kvinnor respektive män i yngre åldersgrupper rapporterar en högre våldsutsatthet än kvinnor respektive män i äldre åldersgrupper.

I 2018 års undersökning rapporterade sju procent av de bisexuella kvinnorna och tre procent av de heterosexuella kvinnorna att de utsatts för fysiskt våld under det senaste året. Skillnaden var signifikant. Motsvarande siffror var sex procent för bisexuella män och fyra procent för heterosexuella män. Skillnaden var inte statistiskt signifikant.⁴⁴

Andel individer utsatta för hot och hotelser om våld de senaste 12 månaderna

I den Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor finns en fråga om huruvida respondenten under de senaste tolv månaderna utsatts för hot eller hotelser om våld så att hen blivit rädd (Folkhälsomyndigheten 2016a, bilaga 1b, 2018, bilaga 1b).

⁴⁴ Det gick inte att ta fram några skattade andelar för homosexuella kvinnor respektive män.

Figur 13: Andel individer utsatta för hot om våld under de senaste 12 månaderna, efter kön, 2004–2018. (Skattad andel med 95% konfidensintervall)⁴⁵

År	Kvinnor 16–84 år			Män 16–84 år		
	Andel	Konfidensintervall		Andel	Konfidensintervall	
2018	5	4,8	5,7	5	4,9	5,9
2016	5	4,4	5,6	4	3,4	4,5
2015	4	3,8	4,9	3	2,6	3,7
2014	4	3,9	5,1	4	3,0	4,1
2013	4	3,8	4,9	3	2,9	4,0
2012	5	4,1	5,3	4	3,1	4,2
2011	4	3,5	4,6	4	3,1	4,3
2010	5	3,9	5,1	4	3,4	4,6
2009	4	3,3	4,3	5	4,1	5,4
2008	5	4,3	5,4	4	3,2	4,3
2007	5	4,0	5,5	4	3,2	4,8
2006	5	3,9	5,4	4	3,5	5,0
2005	5	4,0	5,5	4	3,3	4,7
2004	5	4,4	5,4	4	3,8	4,9

Källa: Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (HLV), Folkhälsomyndigheten

I 2018 års undersökning uppgick andelen utsatta för hot om våld de senaste tolv månaderna till fem procent för både kvinnor och män. I övrigt följer i stor utsträckning statistiken om hot mönstret för statistiken gällande utsatthet för fysiskt våld. Kvinnor 16–29 år (åtta procent) och män 16–29 år (två procent) uppgav i större utsträckning att de utsatts för hot än äldre kvinnor respektive män.

I 2018 års undersökning rapporterade 14 procent av de bisexuella kvinnorna och 5 procent av de heterosexuella kvinnorna att de utsatts för hot om våld. Skillnaden är signifikant. Motsvarande siffror för bi- respektive heterosexuella män var åtta respektive fem procent men skillnaden är inte signifikant.⁴⁶

⁴⁵ Det ”sanna värdet” ligger med 95 procents säkerhet inom konfidensintervallet (felmarginalen). Det ”sanna” värdet är det värde som man skulle ha fått om man frågat alla i populationen och inte enbart ett urval. Det innebär att vid många upprepningar av ett urval blir hamnar skattningen i ett fall av tjugo utanför konfidensintervallet.

⁴⁶ Det gick inte att ta fram några skattade andelar för homosexuella kvinnor respektive män.

Indikatorområde: Dödligt våld.**Antal individer som avlidit till följd av dödligt våld, per år**

Indikatorn bygger på den officiella statistiken över konstaterade fall av dödligt våld (Brå 2019a, s. 8).⁴⁷ Från och med redovisningsåret 2018 redovisas antalet konstaterade fall av dödligt våld där offer och förövare varit närstående. Det har även tagits fram uppgifter gällande detta för redovisningsåret 2017 (Ibid., s. 14).

Med närstående i parrelation avses i sammanhanget ”fall där offer och förövare var närstående genom en parrelation vid tidpunkten för brottet, eller hade haft en sådan parrelation tidigare. Med parrelation avses både heterosexuella och samkönade relationer mellan personer (med eller utan barn) som är/har varit gifta, sammanboende eller särboende, alternativt är/har varit i uttalade flickväns-/pojkvänsrelationer” (Brå 2019a, s. 10).

Figur 14: Konstaterade fall av dödligt våld mot kvinnor respektive män, totalt samt om offret och förövaren är närstående i parrelation, 2017 och 2018

Konstaterade fall av dödligt våld	Totalt	Närstående parrelation
Kvinnor		
2018	33	22
2017	27	10
Män		
2018	75	4
2017	86	1

Källa: Officiell statistik över konstaterade fall av dödligt våld, Brottsförebyggande rådet (Brå), 2018

För redovisningsåret 2018 konstaterades 108 fall av dödligt våld, vilket kan jämföras med motsvarande siffra för 2017 som var 113. Antalet fall av dödligt våld i parrelation var 26 för 2018 och 11 för 2017. Under 2018 konstaterades 22 fall av dödligt våld mot kvinnor där offret och förövaren var eller hade varit i en parrelation. Motsvarande siffra för 2017 var 10.

⁴⁷ Till skillnad från uppgifterna om dödligt våld i anmälningsstatistiken inkluderar statistiken som ligger till grund för indikatorn inte polisanmälda fall som visar sig vara till exempel självmord eller naturlig död. Inte heller ingår anmälda fall av dödligt våld som begåtts utomlands (Brå 2019a, s. 5,8).

Dödligt våld i en parrelation utgjorde 67 procent av fallen av dödligt våld mot kvinnor 2018 och 37 procent av dödligt våld mot kvinnor 2017. Under 2018 konstaterades fyra fall av dödligt våld mot män där offret och förövaren var eller hade varit i en parrelation. Under 2017 konstaterades ett fall av dödligt våld där det manliga offret och förövaren var eller hade varit i en parrelation. Dödligt våld i en parrelation utgjorde fem procent av fallen av dödligt våld mot män 2018 och en procent av dödligt våld mot män 2017. Såväl antalet som andelen fall av dödligt våld i parrelation var högre 2018 jämfört med 2017. Antalet kvinnliga offer för dödligt våld av närstående i parrelation mer än fördubblades 2018 jämfört med 2017. Det saknas dock uppgifter för tidigare år som tagits fram med samma metod vilket gör det svårt att analysera utvecklingen (Brå 2019a, s. 14–15).

Indikatorområde: Hedersrelaterat våld och förtryck.

Antal registrerade, befintliga och nyupptäckta, flickor och kvinnor som förekommer inom hälso- och sjukvården med en diagnoskod för könsstympning

Indikatorn är avgränsad till att fånga upp antalet registrerade flickor och kvinnor med en diagnoskod för könsstympning och ger inte någon egentlig bild av prevalensen, då samtliga fall av könsstympning inte diagnostiseras och registreras.

I statistiken ingår flickor och kvinnor i befolkningen 2018 med giltiga personnummer och med en diagnoskod för könsstympning (O34.7A, Z91.7). Det medicinska födelseregistret omfattar graviditeter som lett till förlossning i Sverige. Registret innehåller uppgifter om graviditeter, förlossningar och nyfödda barn som rapporteras av mödrahälsovården, förlossningsvården och nyföddhetsvården. Patientregistret omfattar avslutade vårdtillfällen i slutenvård, uppgifter om patienter som behandlats av läkare i den specialiserade öppenvården och uppgifter om patienter som vårdats i psykiatrisk tvångsvård enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV).

Gällande siffran för 2018 inkluderas inte uppgifter från Medicinska födelseregistret gällande förlossningar 2018, då dessa uppgifter ännu inte varit tillgängliga. Därmed kan siffran avseende 2018 komma att öka något⁴⁸.

⁴⁸ Sedan år 2012 har det handlat om cirka 20–25 kvinnor per år med aktuella diagnoser som funnits i MFR men inte i Patientregistret (PAR). Detta kan ge ett riktmärke om hur mycket siffran för 2018 kan väntas öka när uppgifterna blir tillgängliga (samtal med Socialstyrelsen).

Figur 15: Antal flickor och kvinnor i befolkningen 2018 som förekommer i Patientregistret (PAR) och/eller Medicinska födelseregistret (MFR) med diagnoskod för könsstympling efter län (enligt folkbokföring 2018)

Län	0–17 år	18+ år	Totalt
Stockholms län	23	2446	2469
Uppsala län	0	144	144
Södermanlands län	5	328	333
Östergötlands län	8	388	396
Jönköpings län	x	x	156
Kronobergs län	5	144	149
Kalmar län	x	x	31
Gotlands län	0	0	0
Blekinge län	0	30	30
Skåne län	7	290	297
Hallands län	0	46	46
Västra Götalands län	16	1273	1289
Värmlands län	x	x	84
Örebro län	x	x	125
Västmanlands län	x	x	117
Dalarnas län	5	162	167
Gävleborgs län	x	x	98
Västernorrlands län	7	93	100
Jämtlands län	x	x	61
Västerbottens län	x	x	25
Norrbottnens län	x	x	27
Riket	94	6050	6144

Källa: Patientregistret, PAR, och Medicinska födelseregistret, MFR

x: Uppgiften döljs för att förhindra röjande

Figur 16: Antal flickor och kvinnor i befolkningen som förekommer i PAR och/eller i MFR (för 2018 endast i PAR) med diagnoskod för könsstympling (enligt folkbokföring 2018)

År	Antal med diagnoskod för könsstympling
2015	581
2016	797
2017	995
2018	1522
Totalt	6144

Källa: Patientregistret, PAR, och Medicinska födelseregistret, MFR

Diskrepansen är betydande mellan ovan siffror och tidigare uppskattning av antalet flickor och kvinnor i Sverige som kan ha utsatts för könsstympning.⁴⁹

Indikatorområde: Skydd och stödinsatser till våldsutsatta och våldsutövare inom socialtjänsten.

Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder stödsamtal med biståndsbeslut till våldsutövare

Indikatorn beräknas utifrån en fråga i Socialstyrelsens öppna jämförelser om huruvida stödsamtal erbjuds till kvinnor respektive män som utövat våld mot närstående för att våldsutövandet ska upphöra. Svartalternativen för respektive målgrupp är ”Ja, erbjuds med biståndsbeslut” eller nekande. Stödsamtal definieras som ”...samtal t.ex. för stöd, rådgivning och motivering till förändring och för att bryta ett aggressivt och våldsamt beteende mot närstående. Här ingår även manualbaserade program för våldsutövare. Det kan vara enskilda samtal eller samtal i grupp. Stödsamtalen kan utföras i egen eller annan regi.” (Socialstyrelsen 2019, s. 114). Frågan ändrades inför 2019 års enkät och resultaten går därmed inte att jämföra med resultaten för tidigare år (samtal med Socialstyrelsen).

För 2019 svarade 62 procent av kommunerna att socialtjänsten erbjuder stödsamtal med biståndsbeslut till våldsutövare. Av kommunerna erbjöd 64 procent stödsamtal med biståndsbeslut till våldsutövande kvinnor och 62 procent erbjöd detta till våldsutövande män.

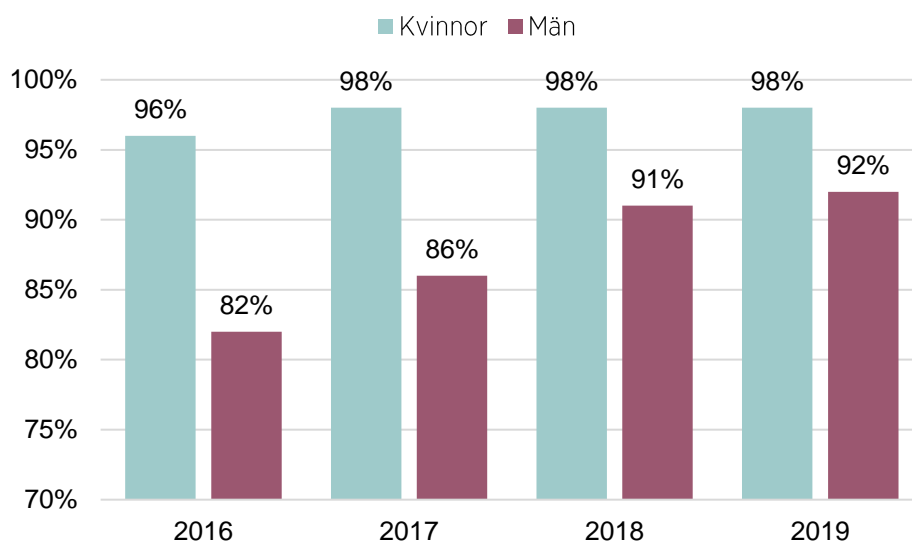
Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta vuxna

Indikatorn beräknas utifrån frågan i Socialstyrelsens öppna jämförelser om skyddat boende erbjuds med biståndsbeslut till kvinnor respektive män som utsatts för våld av närstående. Svartalternativen för respektive målgrupp är ”Ja, erbjuds med biståndsbeslut” eller nekande. Skyddat boende definieras i enkäten som ”... boende som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med andra relevanta insatser.

⁴⁹ Med utgångspunkt i prevalensdata från länder där kvinnlig könsstympning är vanligt förekommande och svenska registerdata med uppgifter om kön, ålder och födelseland gjordes en uppskattning 2012 av Socialstyrelsen gällande antalet flickor och kvinnor i Sverige som kan ha utsatts för könsstympning (Socialstyrelsen 2015).

Det skyddade boendet kan finnas i den egna kommunen eller annan kommun. På ett skyddat boende kan det finnas olika typer av åtgärder till skydd mot hot, våld eller andra övergrepp, t.ex. skyddsanordningar samt möjlighet för den enskilde att få samtal och stöd att förändra sin situation. Det ska finnas tillräcklig bemanning av personal som har för målgruppen relevant utbildning och erfarenhet.” (Socialstyrelsen 2019, s. 113).

Figur 17: Andel kommuner där socialtjänsten erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta kvinnor respektive män, 2016–2019.

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

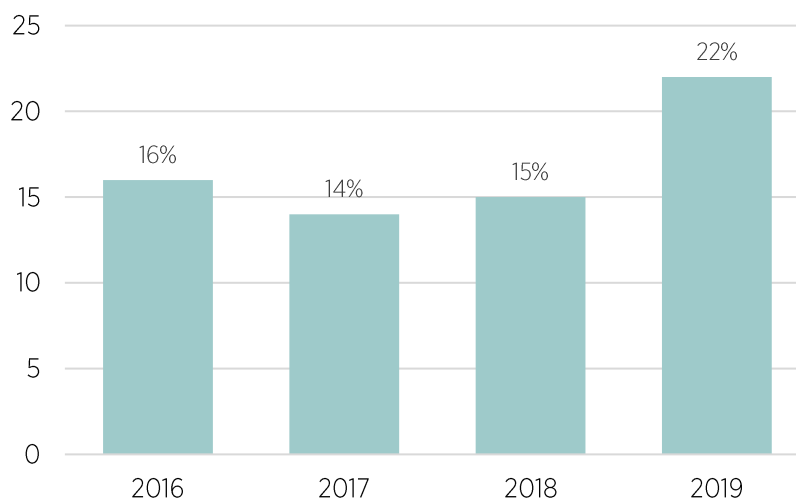
Andelen kommuner där socialtjänsten erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut till våldsutsatta vuxna har legat på en hög nivå under de senaste fyra åren. Mot bakgrund av den höga andelen kommuner och stadsdelar⁵⁰ som uppger att de erbjuder skyddat boende med biståndsbeslut kan Socialstyrelsen komma att ta bort frågan ur öppna jämförelser (samtal med Socialstyrelsen). Därmed kommer det eventuellt inte vara möjligt att följa indikatorn under hela strategiperioden.

⁵⁰ Avser stadsdelarna i Göteborg och Stockholm (Socialstyrelsen 2018d).

Andel kommuner där socialtjänsten har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggaren ska säkra skolgången för barn i skyddat boende

Indikatorn beräknas utifrån två frågor i Socialstyrelsens öppna jämförelser. Den första frågan rör huruvida det vid mätdatumet finns ”en skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggaren ska säkra skolgången för barn i skyddat boende” (Socialstyrelsen 2019, s. 110–111). Den andra frågan rör huruvida rutinen följts upp någon gång under de senaste 24 månaderna.⁵¹ Följts upp definieras som att kommunen eller stadsdelen ”kontrollerat att rutinen används och fungerar på avsett sätt samt att den vid behov har reviderats. Uppföljningen ska vara dokumenterad och daterad” (Ibid., s. 111). För att en kommun eller stadsdel ska kategoriseras som att de har en aktuell skriftlig rutin krävs att den svarar jakande på den första frågan och jakande alternativt att det ej är aktuellt på den andra frågan (Ibid.).

Figur 18: Andel kommuner där socialtjänsten har en aktuell skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för hur handläggaren ska säkra skolgången för barn i skyddat boende. 2016–2019

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

Andelen kommuner med en aktuell skriftlig rutin har varierat något under de senaste åren men har legat på ungefär samma nivå. Mellan 2018 och 2019 har dock andelen ökat med sju procentenheter från 15 procent till 22 procent.

⁵¹ Svartalternativen är ”Ja/Nej/Ej aktuellt, då rutinen upprättades nyligen, dvs. efter den (mätdatum)” (Socialstyrelsen 2019, s. 111).

Andel kommuner där socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan i enskilda ärenden med externa aktörer

Indikatorn beräknas utifrån svar på två enkätfrågor om huruvida det finns överenskommelser för samverkan mellan verksamhetsområdet våld i nära relationer och sex externa aktörer. Den första frågan rör huruvida det vid mätdatumet finns ”skriftliga och på ledningsnivå beslutade överenskommelser för hur samverkan i enskilda ärenden ska ske mellan nedanstående områden inom socialtjänsten och externa aktörer” (Socialstyrelsen 2019, s. 19–20).⁵² Den andra frågan handlar om huruvida kommunen eller stadsdelen under de senaste 12 månaderna följt upp överenskommelserna.⁵³ Att följa upp definieras i enkäten som ”att berörda aktörer tillsammans på ett systematiskt sätt kontrollerat att den rutin som finns för samverkan används och fungerar på avsett sätt samt att den vid behov har reviderats. Uppföljningen ska vara dokumenterad och daterad” (Socialstyrelsen 2019, s. 19–20). För att en kommun eller stadsdel ska kategoriseras som att de har aktuella skriftliga överenskommelser krävs att den svarar jakande eller att det inte behövs på den första frågan och jakande eller att det inte är aktuellt på den andra frågan (Ibid.).

Figur 19: Andel kommuner där socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser om hur samverkan i enskilda ärenden ska ske mellan nedanstående områden inom socialtjänsten och externa aktörer, 2016-2019

Extern aktör	2016	2017	2018	2019
Primärvård	20	22	20	21
Vuxenpsykiatri	21	20	18	20
Akutmottagning	14	20	16	15
Ungdomsmottagning	21	20	19	18
Polisen	22	25	23	25
Kvinnojourer	32	33	31	32

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

⁵² Svartalternativen är ”Ja/Nej/Nej, behövs inte, samverkan sker genom att verksamheten har samma ansvariga chef/Ej aktuellt, området/ena finns inte i vår socialtjänst/kommun” (Socialstyrelsen 2019, s. 20).

⁵³ Svartalternativen är ”Ja/Nej/Ej aktuellt då överenskommelsen upprättades nyligen” (Socialstyrelsen 2019, s. 20).

Andelen kommuner med en aktuell överenskommelse om samverkan har varierat något under de senaste åren men har legat på ungefär samma nivå. Vanligast är att socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser, om hur samverkan i enskilda ärenden ska ske, med kvinnojourer. År 2019 uppgav 32 procent av kommunerna och stadsdelarna att de hade en aktuell överenskommelse om samverkan med kvinnojourer.

Andel kommuner där socialtjänsten verksamhetsområden har aktuella skriftliga rutiner vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relationer

Indikatorn beräknas utifrån två frågor i Socialstyrelsens öppna jämförelser om aktuella skriftliga rutiner inom åtta av socialtjänstens verksamhetsområden. Den första frågan rör huruvida det vid mät datumet finns ”skriftliga och på ledningsnivå beslutade rutiner för hur handläggare ska gå tillväga vid indikation på att en vuxen person utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående” inom respektive verksamhetsområde (Socialstyrelsen 2019, s. 16).⁵⁴ Den andra frågan rör huruvida rutinerna följts upp under de senaste 12 månaderna från mät datumet.⁵⁵ För att en kommun eller stadsdel ska kategoriseras som att de har aktuella skriftliga rutiner krävs att den svarar jakande på den första frågan och jakande alternativt ”ej aktuellt” på den andra frågan (Ibid.).

Att rutinerna följts upp avser i sammanhanget ”kontrollerat att rutinen används och fungerar på avsett sätt samt att den vid behov har reviderats. Uppföljningen ska vara dokumenterad och daterad” (Ibid., s. 17). På grund av vissa justeringar i enkäten mellan åren 2016 och 2017 går det inte att jämföra de efterkommande årens resultat med 2016 års resultat (Ibid.). I figuren nedan presenteras således resultaten för åren 2017, 2018 respektive 2019.

⁵⁴ Svartalternativen för respektive verksamhetsområde är ” Ja/Nej/ Ej aktuellt, området finns inte i vår socialtjänst/kommun” (Socialstyrelsen 2019, s. 16).

⁵⁵ Svartalternativen för respektive verksamhetsområde är ”Ja/Nej/Ej aktuellt, då rutinen upprättades nyligen, dvs. efter den (mät datum)” (Socialstyrelsen 2019, s. 16).

Figur 20: Andel kommuner där socialtjänstens verksamhetsområden har aktuella skriftliga rutiner vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relationer, 2017–2019.

Verksamhetsområde	2017	2018	2019
Ekonomiskt bistånd	52	59	59
Missbruks- och beroendevården	50	55	55
Socialpsykiatri	41	48	47
Barn och unga	50	53	58
LSS-barn	40	43	46
LSS-vuxen	40	43	46
Äldreomsorg	37	43	44
Våld i nära relationer-vuxen	53	57	57

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2017–2019.

Andelen kommuner som uppger att de har skriftliga och på ledningsnivå beslutade rutiner för hur handläggare ska gå tillväga vid indikation på att en vuxen person utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående har ökat på många områden inom socialtjänsten mellan 2017 och 2019. Störst andel kommuner uppger att de har en beslutad rutin inom socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd, barn och unga samt våld i nära relationer. Även om en ökning har skett inom alla områden är det lägst andel kommuner som uppger att de har en skriftlig rutin inom äldreomsorgen.

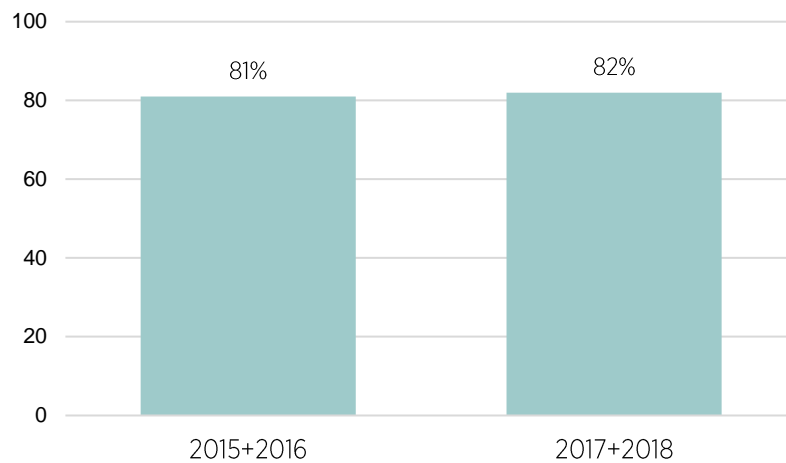
Indikatorområde: Orosanmälningar till socialtjänsten.

Andel pedagogisk personal i grundskolan som svarar instämmande på frågan om det finns tydliga rutiner om anmälningsskyldighet

Indikatorn bygger på en fråga i Skolenkäten som har fem svarsalternativ som återspeglar hur bra den tillfrågade personalen tycker att påståendet ”På den här skolan finns det tydliga rutiner gällande anmälningsskyldighet till socialnämnden” stämmer eller inte stämmer.⁵⁶ Den föreslagna indikatorn beräknas som andelen som svarar att påståendet antingen stämmer ganska bra eller helt och hållet. I figurerna nedan presenteras resultaten för 2015 och 2016 respektive 2017 och 2018 års undersökningar. Sammanslagningen av två års mätningar innebär att samtliga skolor omfattas.

⁵⁶ Svarsalternativen är ”Stämmer helt och hållet”, ”Stämmer ganska bra”, ”Stämmer ganska dåligt”, ”Stämmer inte alls” och ”Vet ej”.

Figur 21: Andel pedagogisk personal i grundskolan som svarar instämmande på frågan om det finns tydliga rutiner om anmälningsskyldighet, 2015-2018

Källa: Statistiken bygger på Skolenkäten som genomförs av Skolinspektionen, avseende mätperioderna 2015/2016 samt 2017/2018, beräkningarna är gjorda av Jämställdhetsmyndigheten.

Enligt resultaten för 2017/2018 instämde 82 procent av pedagogisk personal i grundskolan att det fanns tydliga rutiner gällande anmälningsskyldighet till socialnämnden. Motsvarande siffra för 2015/2016 var 81 procent.

4.3. ICKE FRAMTAGNA INDIKATORER

I anslutning till den andra målsättningen föreslogs 27 indikatorer i Socialstyrelsens slutredovisning. Nio av dessa kategoriserades vara av utvecklingskaraktär, varav ingen har varit möjlig att ta fram till den första uppföljningen. Utöver dessa nio indikatorer har ytterligare sex föreslagna indikatorer inte tagits fram till den första uppföljningen. Dessa sex föreslagna indikatorer presenteras nedan.

En föreslagen indikator avsåg att mäta ”Andel sexualbrottshändelser som den brottsutsatta uppger inte har polisanmälts” (Socialstyrelsen 2018a, s. 69). Den föreslagna datakällan var NTU. Som redan nämnts i stycke 4.2.1. reviderades NTU under 2017. Inom ramen för NTU 2017 genomfördes dels den så kallade reguljära NTU utifrån den tidigare använda metoden, dels den så kallade NTU Lokal utifrån den nya metoden. Uppföljningsfrågor ingick i reguljära NTU 2017 men inte i NTU Lokal eller i NTU 2018. Inom ramen för NTU 2019 kommer uppföljningsintervjuer att genomföras men det är ännu oklart huruvida den föreslagna indikatorn kommer att kunna tas fram i och med den nya metoden (samtal med Brå). Enligt resultaten av den så kallade reguljära NTU 2017 hade elva procent av sexualbrott under 2016 polisanmälts (Brå (2018d, s. 45)).⁵⁷

Folkhälsomyndigheten fick år 2016 i uppdrag att genomföra en befolkningsbaserad enkätstudie på nationell nivå på området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Uppdraget skulle slutredovisas senast den 1 juni 2019 (Socialdepartementet 2016). Studien som fick namnet SRHR2017 genomfördes under hösten 2017 och publicerades i maj 2019 (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 6). Per den 1 juni 2019 är detta regeringsuppdrag avslutat. SRHR2017 presenterades som en möjlig datakälla för tre föreslagna indikatorer. Två av dessa har enligt Folkhälsomyndighetens analyser inte gått att ta fram på grund av metodologiska skäl.

Den föreslagna indikatorn som avsåg mäta andelen flickor och kvinnor som uppgav att de utsatts för könsstympning kunde enligt Folkhälsomyndighetens analyser inte tas fram på grund av bristfällig kvalitet i statistiken.⁵⁸ En föreslagen indikator avsåg mäta hur vanligt det var att ha ”tagit emot betalning eller annan ersättning för sex i Sverige de senaste 12 månaderna”.⁵⁹ Enligt Folkhälsomyndighetens analys gick det inte att ta fram statistiken på grund av småtalsproblematik (samtal med Folkhälsomyndigheten).

⁵⁷ Utifrån den tidigare metoden innan revideringen av NTU har andelen polisanmälningar av sexualbrott inte redovisats för kvinnor respektive män separat på grund av småtalsproblematik (samtal med Brå).

⁵⁸ Den föreslagna indikatorn 2.13 i Socialstyrelsens slutredovisning hade formuleringen ”Andel flickor och kvinnor i befolkningen som har uppgett att de är könsstympande eller omskurna” (Socialstyrelsen 2018a, s. 34).

⁵⁹ Den föreslagna indikatorn 2.8 i Socialstyrelsens slutredovisning hade formuleringen ”Andel individer som har tagit emot betalning eller annan ersättning för sex i Sverige de senaste 12 månaderna” (Socialstyrelsen 2018a, s. 34).

En föreslagen indikator var ”Andel individer i befolkningen som upplever sig begränsade av sin familj eller närmaste omgivning när det gäller vem de kan ha en kärleksrelation eller leva tillsammans med” (Socialstyrelsen 2018a, s. 35). I SRHR2017 ställdes frågan ”Upplever du dig begränsad av din familj eller din närmaste omgivning när det gäller med vem du kan ha en kärleksrelation eller leva tillsammans med?”. Enligt Folkhälsomyndighetens analyser har det gått att statistiskt analysera resultatet mot bakgrund av kön, utbildningsnivå och sexuell identitet.⁶⁰ Av kvinnor uppgav, enligt resultaten, 69,5 procent i åldern 16–29, 82,2 procent i åldern 30–44, 88,6 procent i åldern 45–64 och 79,7 procent i åldern 65–84 att de inte upplevde sig begränsade. Motsvarande siffror för män var 75,7 procent, 83,7 procent, 81,4 procent och 74,8 procent. Den föreslagna indikatorn hade i Socialstyrelsens slutredovisning placerats i indikatorområdet för hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är dock viktigt att beakta att det inte utifrån siffrorna går att dra slutsatser kring hur stor andel av respondenterna som är eller riskerar att bli utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Det fanns inte heller i SRHR2017 följdfrågor om vad en respondent trodde skulle ske om hen hade en kärleksrelation med någon som familjen eller den närmaste omgivningen inte accepterade. Frågan hade dock 12 svarsalternativ som går att utläsa i figurerna nedan.

⁶⁰ Utöver de variabler som samlades in via enkäten SRHR2017 inhämtades registervariabler gällande kön, ålder under året samt födelseland grupperat på världsdel (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 33). Enligt Folkhälsomyndighetens analys var underlaget för litet och osäkerheten för stor för att skillnader avseende födelseland skulle kunna redovisas i anslutning till frågan om upplevd begränsning (samtal med Folkhälsomyndigheten).

Figur 22: Andel kvinnor som upplever sig begränsade av sin familj eller sin närmaste omgivning när det gäller med vem hon kan ha en kärleksrelation eller leva tillsammans med uppdelat på ålder. (Skattad andel med 95% konfidensintervall)

Kvinnor	16–29 år		30–44 år		45–64 år		65–84 år	
	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall
Nej	69,5	66,9-72,1	83,2	81-85,5	88,6	87-90,2	79,7	77,7-81,7
Ja, partner bör ha annat kön	8,3	6,6-10	4,9	3,4-6,4	2,3	1,5-3	2,6	1,9-3,3
Ja, partner bör inte ha annan könsidentitet	3,1	2,1-4,1	1,2	0,6-1,8	0,6	0,2-1	0,4	0,1-0,7
Ja, partner bör inte ha en sexuell identitet som avviker från normen	5,7	4,4-7,1	2,5	1,6-3,5	0,8	0,4-1,2	0,4	0,2-0,7
Ja, partner bör ha samma religion eller livsåskådning som min familj	6,2	4,8-7,7	3,1	2-4,3	0,9	0,5-1,4	0,9	0,5-1,4
Ja, partner bör ha samma kulturella bakgrund som min familj	4,9	3,6-6,2	2,7	1,6-3,8	0,8	0,4-1,3	0,4	0,1-0,6
Ja, partner bör inte ha annan social status eller klass än min familj	1,6	0,9-2,4	1,7	1-2,5	0,3	0,1-0,6	0,4	0,1-0,8
Ja, ålderskillnaden bör inte vara för stor	9,2	7,6-10,7	3	2-4,1	1,2	0,7-1,8	1,1	0,6-1,6
Ja, partner bör inte ha en funktionsnedsättning	3,3	2,1-4,4	1,6	0,8-2,4	0,4	0,1-0,7	0,2	0-0,4
Nej, inte av andra men jag begränsar mig själv	9,7	8-11,3	5,2	3,9-6,5	3,4	2,5-4,3	6	4,8-7,1
Saknar ett svarsalternativ som passar mig	2,7	1,8-3,6	1,7	1-2,4	2,1	1,4-2,9	5,5	4,5-6,6
Vet inte	4,2	2,9-5,5	2,8	1,7-3,8	2,6	1,8-3,4	5,8	4,5-7

Källa: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/?pub=60999>

Figur 23: Andel män som upplever sig begränsade av sin familj eller sin närmaste omgivning när det gäller med vem han kan ha en kärleksrelation eller leva tillsammans med uppdelat på ålder. (Skattad andel med 95% konfidensintervall)

Män	16-19 år		30-44 år		45-64 år		65-84 år	
	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall
Nej	75,7	72,7-78,7	83,7	81,3-86,1	81,4	79,3-83,5	74,8	72,7-76,8
Ja, partner bör ha annat kön	5,9	4,2-7,6	4,5	3,2-5,9	5,5	4,3-6,8	6,8	5,6-8
Ja, partner bör inte ha annan könsidentitet	2,7	1,6-3,8	1,1	0,5-1,7	1	0,4-1,6	0,4	0,2-0,7
Ja, partner bör inte ha en sexuell identitet som avviker från normen	3,6	2,3-4,9	2,4	1,4-3,3	2,2	1,4-3,1	1,6	1-2,1
Ja, partner bör ha samma religion eller livsåskådning som min familj	2,9	1,6-4,3	2,1	1,1-3,2	2,3	1,4-3,2	1	0,6-1,5
Ja, partner bör ha samma kulturella bakgrund som min familj	2,5	1,3-3,7	1,7	0,9-2,5	1,5	0,8-2,2	0,8	0,4-1,3
Ja, partner bör inte ha annan social status eller klass än min familj	1	0,3-1,7	0,6	0,1-1,1	0,5	0,1-0,9	0,6	0,2-1,1
Ja, ålderskillnaden bör inte vara för stor	4,5	3,1-5,8	2,4	1,4-3,4	1,7	1-2,3	2,4	1,7-3
Ja, partner bör inte ha en funktionsnedsättning	2,8	1,7-4	1,4	0,6-2,2	1,1	0,5-1,7	0,3	0,1-0,6
Nej, inte av andra men jag begränsar mig själv	9,6	7,7-11,6	5,1	3,7-6,4	4,2	3,2-5,2	6,1	5-7,2
Saknar ett svarsalternativ som passar mig	2,1	1,2-3,1	2	1,1-3	3,2	2,3-4,2	5	4-6,1
Vet inte	5,6	3,8-7,4	3,3	2-4,5	4,2	3-5,4	6	4,8-7,2

Källa: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/?pub=60999>

Figur 24: Andel kvinnor respektive män som upplever sig begränsade av sin familj eller sin närmaste omgivning när det gäller med vem en kan ha en kärleksrelation eller leva tillsammans uppdelat på utbildningsnivå. (Skattad andel med 95% konfidensintervall)

	Kvinna. Eftergymn	Kvinna. Förgymn	Kvinna. Gymn	Man. Eftergymn	Man. Förgymn	Man. Gymn
Nej	84 (82,5-85,5)	74,2 (71,2-77,3)	83,9 (82,4-85,4)	82,2 (80,2-84,1)	72,4 (69,3-75,6)	83 (81,4-84,6)
Ja, partner bör ha annat kön	4,1 (3,1-5)	4,8 (3,3-6,4)	3,4 (2,6-4,2)	5,6 (4,3-6,8)	7,4 (5,6-9,2)	4,4 (3,5-5,2)
Ja, partner bör inte ha annan könsidentitet	1,2 (0,8-1,7)	1,3 (0,6-2)	1 (0,6-1,4)	1,7 (1-2,3)	1 (0,3-1,7)	0,7 (0,3-1,1)
Ja, partner bör inte ha en sexuell identitet som avviker från normen	2,3 (1,7-2,8)	2,4 (1,2-3,6)	1,8 (1,2-2,3)	3 (2,1-3,9)	2,1 (1,1-3)	1,6 (1,1-2,1)
Ja, partner bör ha samma religion eller livsåskådning som min familj	2,3 (1,7-2,9)	3,1 (1,7-4,4)	1,9 (1,3-2,5)	2,9 (1,8-3,9)	2 (0,9-3,1)	1,3 (0,8-1,7)
Ja, partner bör ha samma kulturella bakgrund som min familj	2,1 (1,4-2,7)	2,8 (1,4-4,1)	1,4 (0,9-2)	2,1 (1,4-2,9)	1,3 (0,4-2,1)	1 (0,5-1,4)
Ja, partner bör inte ha annan social status eller klass än min familj	1,4 (0,9-1,9)	0,7 (0,2-1,2)	0,6 (0,3-1)	0,8 (0,3-1,2)	0,8 (0,2-1,4)	0,6 (0,2-0,9)
Ja, ålderskillnaden bör inte vara för stor	2,9 (2,2-3,7)	4 (2,8-5,3)	2,4 (1,8-3)	2,5 (1,8-3,2)	3,5 (2,2-4,9)	2 (1,4-2,6)
Ja, partner bör inte ha en funktionsnedsättning	1,4 (0,8-2)	1,1 (0,4-1,9)	0,8 (0,4-1,2)	1,6 (0,9-2,4)	1,9 (0,9-3)	0,8 (0,4-1,2)
Nej, inte av andra men jag begränsar mig själv	4,7 (3,9-5,5)	7,4 (5,6-9,2)	4,8 (3,9-5,7)	5,2 (4,2-6,3)	6,1 (4,5-7,6)	6,1 (5,1-7,1)
Saknar ett svarsalternativ som passar mig	2 (1,5-2,5)	4,3 (2,9-5,8)	3,1 (2,4-3,8)	2,9 (2,2-3,7)	3,5 (2,2-4,7)	2,8 (2,1-3,5)
Vet inte	2,5 (1,9-3,2)	6,8 (4,9-8,6)	3,5 (2,7-4,2)	3,3 (2,4-4,3)	8,2 (6,2-10,3)	2,9 (2,2-3,6)

Källa: Folkhälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/?pub=60999>

Enligt resultaten uppgav män i den äldsta åldersgruppen (65–84 år) i större utsträckning än kvinnor i motsvarande ålder att de upplevde sig begränsade. Bland de yngsta deltagarna, 16–29 år, var situationen omvänd och kvinnor uppgav i större utsträckning än män att de upplevde sig begränsade. Kvinnor, 16–29 år, uppgav i större utsträckning än andra att de upplevde sig begränsade genom det att partnern borde ha samma religion eller livsåskådning som familjen. Kvinnor, 16–29 år, uppgav dock inte i en statistisk signifikant större utsträckning att de upplevde sig begränsade genom det att partnern borde ha samma religion eller livsåskådning jämfört med att partnern bör ha annat kön, annan könsidentitet eller samma kulturella bakgrund som den egna familjen.

Män i den äldsta åldersgruppen, 65–84 år, uppgav i större utsträckning än kvinnor i samma ålder att de upplevde sig begränsade i det att partnern bör ha ett annat kön.

Kvinnor och män i den yngsta åldersgruppen, 16–29 år, uppgav i högre utsträckning än äldre kvinnor och män att de inte upplevde sig begränsade av andra men att de själva begränsade sig. Bland unga män, 16–29 år, var den vanligaste orsaken till upplevd begränsning att de begränsade sig själva. Knappt en tiondel av unga kvinnor (9,7 procent) respektive unga män (9,6 procent) uppgav att de inte begränsades av andra men av sig själva.

Bisexuella kvinnor och män uppgav i större utsträckning än heterosexuella kvinnor och män att de upplevde sig begränsade i det att partnern borde ha ett annat kön. Kvinnor och män med eftergymnasial eller gymnasial utbildning uppgav i mindre utsträckning att de upplevde sig begränsade än dem med endast förgymnasial utbildning.

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs två indikatorer gällande dödligt våld. En av dessa föreslogs Socialstyrelsen själva ansvara för och avsåg ”Av de individer som har utretts i enlighet med lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall under de senaste 24 månaderna, hur stor andel har haft kontakt med en eller flera samhällsaktörer de senaste 12 månaderna före dödsfallet”. Vid närmare granskning av indikatorn har Socialstyrelsen gjort bedömningen att det är tveksamt om den skulle mäta kvalitet i arbetet med våldsutsatta personer. I Socialstyrelsens senaste utredning som pågick under 2016 och 2017 utreddes 21 fall där vuxna dödats. I arton av dessa hade en kvinna dödats av sin manliga partner eller tidigare partner (Socialstyrelsen 2018b, s. 7–8). I samtliga 21 fall som omfattades av en utredning hade brottsoffret haft kontakt med en eller flera relevanta myndigheter, till exempel socialtjänst, hälso- och sjukvård eller polis.

Socialstyrelsen menar vidare att det inte är entydigt hur tolkningen skulle göras av en förändring av andelen brottsoffer som haft sådana myndighetskontakter. Skulle till exempel en minskning av andelen brottsoffer som haft myndighetskontakter tolkas som en förbättring av kvalitén? Socialstyrelsen har även fått ett utökad uppdrag när det gäller dödsfallsutredningarna. Framöver kommer dödsfallsutredningarna även att omfatta fall där brotten utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp av en närstående eller tidigare närstående person när det kommer till vuxna. Gällande barn kommer utredningarna även att omfatta grov misshandel och synnerligen grov misshandel av en närstående eller tidigare närstående person (Prop. 2017/18:215). Mot bakgrund av ovan och det omfattande utvecklingsarbete som pågår gällande dödsfallsutredningarna har Jämställdhetsmyndigheten och Socialstyrelsen gjort bedömningen att avvakta vidare diskussioner kring möjligheten att använda dödsfallsutredningarna som datakälla för en eller flera indikatorer tills det att utvecklingsarbetet fortskridit.

En föreslagen indikator avsåg mäta ”Andel gymnasieelever i befolkningen som uppger att det har varit utsatta för människohandel för sexuella ändamål”. Enkäten till rapporten Unga sex och Internet – i en föränderlig värld presenterades som en möjlig datakälla som behövdes säkerställas (Socialstyrelsen 2018a, s. 72).

Rapporten presenterar resultaten av den tredje studien av ungdomars sexualitet samt utsatthet för sexuella övergrepp och sexuell exploatering (de tidigare två studierna genomfördes 2004 respektive 2009). Studien genomfördes under 2014 och riktade sig till elever på tredje året på gymnasiet (Svedin et al. u.å., s. 5). I enkäten fanns det dels en fråga om respondenten varit med om människohandel, dels en fråga om respondenten visste någon som varit med om människohandel.

Människohandel beskrevs i enkäten som ”...att en person under 18 år sexuellt utnyttjats genom att någon/några rekryterat, transporterat eller inhyst honom/henne med syfte att tjäna pengar. Personen kan ha transporterats till Sverige från annat land men människohandel kan även ske inom Sveriges gränser.” (Ibid., s. 66).

Gällande den egna erfarenheten uppgav 0,8 procent av kvinnliga elever, 1,3 procent av manliga elever och 3,8 procent av de elever som uppgett att könsindelning inte passade att de varit med om människohandel. Av de som svarade på frågorna uppgav vidare 5,6 procent av kvinnliga elever, 5,9 procent av manliga elever och 1,9 procent av de elever som uppgett att könsindelning inte passade att de visste någon som varit med om människohandel. En majoritet av dem som uppgav att de utsatts för människohandel hade fötts i Sverige och deras föräldrar likaså.

Manliga elever som uppgav att de utsatts rapporterade fler symptom för ilska och sexuella bekymmer jämfört med andra manliga elever. Kvinnliga elever som uppgav att de utsatts rapporterade fler symptom på ångest, posttraumatisk stress, dissociation och sexuella bekymmer än andra kvinnliga elever. Manliga elever som uppgav att de utsatts rapporterade även i en statistiskt signifikant utsträckning än andra manliga elever att de utsatts för penetrerande övergrepp (14,3 respektive 2,6 procent).

Av kvinnliga elever som uppgav att de utsatts rapporterade 16 procent att de utsatts för penetrerande övergrepp. Motsvarande siffra för kvinnliga elever som uppgett att de inte utsatts för människohandel för sexuella ändamål var nio procent (skillnaden var inte statistiskt signifikant). I diskussionen beskrivs siffrorna gällande prevalensen av utsatthet som förvånansvärt höga då långt ifrån alla ungdomar som utsatts för människohandel förväntas nås genom en skolundersökning. Mot bakgrund av att det inte fanns kännedom om tidigare skolundersökningar där elever tillfrågats om sina erfarenheter av människohandel för sexuella ändamål beskrevs det som angeläget att upprepa frågan i kommande undersökningar. Detta för att se om resultaten kunde bekräftas (Ibid., s. 66–69). Mot bakgrund av resultatet och efter samtal med forskarna som utfört studien har Jämställdhetsmyndigheten valt att avvakta med att ta ett beslut kring en eventuell indikator.⁶¹

⁶¹ Personlig kommunikation med Carl Göran Svedin och Linda Jonsson, Barnafriad, Linköpings universitet.

5. EFFEKTIVARE BROTTSBEKÄMPNING

Den tredje målsättningen handlar främst om förbättringar i rättsväsendets ingripande mot brott som rör mäns våld mot kvinnor. I strategin beskrivs hur rättsväsendets arbete till viss del kan underlättas av aktörer utanför rättsväsendet. I sammanhanget omnämns bland annat brottsofferstöd samt anmälningar och tips till Polismyndigheten (Skr. 2016/17:10).

5.1. FÖRESLAGNA INDIKATORER

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs 24 indikatorer för att följa upp den tredje målsättningen. Dessa fördelade sig över fem så kallade indikatorområden:

1. Kvalitet i rättsväsendets process.
2. Kvalitet i rättsväsendets process avseende våldtäkt.
3. Kvalitet i rättsväsendets process avseende barnärenden.
4. Motverka sex mot ersättning.
5. Kontaktförbud vid våld i nära relationer.

I arbetet med att se över möjligheterna att ta fram de föreslagna indikatorerna har Jämställdhetsmyndigheten samverkat med Socialstyrelsen och de aktörer som föreslogs ansvara för de föreslagna indikatorerna. Dessa aktörer är Brottsförebyggande rådet (Brå), Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Folkhälsomyndigheten.

5.2. FRAMTAGNA INDIKATORER SOM KOMMER ATT FÖLJAS UNDER STRATEGIPERIODEN

I anslutning till den tredje målsättning har 12 av de 24 föreslagna indikatorerna tagits fram och de förväntas kunna följas återkommande under strategiperioden. Samtliga bygger på den officiella statistiken över handlagda brott och motsvarar personupplärings- eller lagföringsprocenten för olika brott. Nedan presenteras de 12 indikatorerna som tagits fram och som Jämställdhetsmyndigheten ämnar följa under strategiperioden.

Kvalitet i rättsväsendets process.

Andel handlagda misshandelsbrott i nära relation som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel utredda misshandelsbrott i nära relation som lett till en personuppläring per år (lagföringsprocenten)

Andel handlagda brott gällande grov kvinnofridskränkning som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel handlagda brott gällande kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming) som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel handlagda brott gällande tvångsäktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsäktenskapsresa som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel handlagda brott gällande könsstympning som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel handlagda koppleribrott som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel handlagda brott gällande människohandel för sexuella ändamål som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Kvalitet i rättsväsendets process avseende våldtäkt.

Andel handlagda våldtäktsbrott som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel utredda våldtäktsbrott som lett till en personuppläring per år (lagföringsprocenten)

Motverka sex mot ersättning.

Andel handlagda brott gällande köp av sexuell tjänst som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Andel handlagda brott gällande köp av sexuell handling av barn som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

5.2.1. Datakälla

Samtliga indikatorer som tagits fram för den tredje målsättningen bygger på den officiella statistiken över handlagda brott. Handlagda brott omfattar ”samtliga anmälda brott för vilka polis, åklagare eller annan brottsutredande myndighet under redovisningsperioden har fattat ett beslut som innebär att handläggningen av brottet avslutas”. Brottet kan ha anmälts under samma år eller under tidigare år (Brå 2019b, s. 14).

Statistiken över handlagda brott syftar primärt enligt Brå till ”att ge en övergripande bild av de brottsutredande myndigheternas handläggning av brott och verksamhetsresultat”. Statistiken kan dock inte ge några fördjupande förklaringar till ändringar i nivå över tid utan är deskriptiv (Brå 2019b, s. 5).

Personuppklarings- och lagföringsprocent

Personuppklarade brott motsvarar handlagda brott där ett lagföringsbeslut har fattats om minst en misstänkt person. Med lagföringsbeslut avses i sammanhanget att väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller meddela åtalsunderlåtelse (Brå 2019b, s. 14).⁶² Majoriteten av de föreslagna indikatorerna motsvarar personuppklaringsprocenten för olika brott. Personuppklaringsprocenten redovisar (Ibid., s. 15):

”Antalet personuppklarade brott under en redovisningsperiod i procent av samtliga handlagda brott under samma period.”

⁶² Ett anmält brott kan generera flera beslut om flera personer är misstänkta för brottet. Per redovisningsperiod redovisas dock brottet endast en gång i statistiken. I dessa situationen väljs ett av besluten till redovisningen en huvudbeslutsprincip som rangordnar besluten i ordningen: åtalsbeslut, beslut om strafföreläggande, beslut om åtalsunderlåtelse, beslut om förundersökningsbegränsning samt övriga beslut (Brå 2019b, s. 14).

Ett par av indikatorerna avser lagföringsprocenten som redovisar (Brå 2019b, s. 15):

”Antalet personuppluarade brott under en redovisningsperiod i procent av samtliga utredda brott (exklusive förundersökningsbegränsade brott) under samma period.”

Med utredda brott menas handlagda brott där utredning har bedrivits och beslut om brottet har fattats under ett redovisningsår. Utredning kan innebära förundersökning, förenklad utredning eller utredning enligt lagen om unga lagöverträdare (Brå 2019b, s. 14).

Personuppluarings- och lagföringsprocent är utfallsmått som sammanfattar resultaten av handläggningen av brott under en redovisningsperiod. Skillnader i andelen personuppluarade brott mellan olika redovisningsperioder kan påverkas av en rad faktorer.⁶³ Till exempel kan prioriteringar och resurstilldelningen inom de brottsutredande verksamheterna påverka. Utfallet mellan olika redovisningsperioder kan dock även påverkas av sammansättningen av handlagda brott under redovisningsperioderna (Brå 2019e, s. 12).

Personuppluarings- och lagföringsprocent kan påverkas av såväl förändringar i antalet personuppluarade brott som i antalet handlagda respektive utredda brott. Därmed kan till exempel personuppluaringsprocenten minska även om antalet personuppluarade brott ökar under en redovisningsnivå förutsatt att antalet handlagda brott ökar i större utsträckning. Lagföringsprocenten kan på ett liknande sätt minska även om antalet personuppluarade brott ökar under en redovisningsnivå förutsatt att antalet utredda brott ökar i större utsträckning (Brå 2019e, s. 13).

Nivåskillnader mellan personuppluarings- och lagföringsprocenten för ett brott påverkas av i vilken utsträckning utredningar inleds. När det kommer till de brott som de föreslagna indikatorerna rör utreds de flesta anmälda brott, det vill säga det inleds en förundersökning. Det innebär att personuppluaringsprocenten och lagföringsprocenten ligger relativt nära varandra nivåmässigt (samtal med Brå).

⁶³ För en mer uttömmande presentation av faktorer som bör beaktas i tolkningen av statistiken, se Brå 2019e, s. 12–13.

Förändringar i brottskodningen och statistiken

När det kommer till brottskodningen av misshandel har den ändrats vid flera tillfällen under de senaste åren. När det kommer till misshandel *i nära relation* var det för redovisningsåren 2016 och 2017 möjligt att ta fram statistik för kvinnor respektive män, 18 år eller äldre, där misshandeln ägt rum *inomhus*. Nära relation definierades i sammanhanget som att gärningspersonen är eller har varit gift, sambo eller har gemensamma barn med brottsoffret (Brå 2016, s. 17).

År 2017 reviderades definitionen av nära relationer i brottskodningen till att även omfatta då gärningspersonen och brottsoffret är eller har varit särbo och flickvän/pojkvän (Brå 2017, s. 18). Avseende kvinnor respektive män, 18 år eller äldre, går det för redovisningsåret 2018 att ta fram statistik för misshandel i nära relation, enligt den reviderade definitionen, utan avgränsningen att misshandeln ska ha ägt rum inomhus. År 2018 reviderades definitionen av nära relation i brottskodningen av misshandel ytterligare. Revideringen innebär att det från och med redovisningsåret 2019 är det möjligt att bryta ner statistiken för misshandel mot kvinnor respektive män, 18 år eller äldre, utifrån olika typer av nära relation. De olika typerna av relationer mellan gärningspersonen och brottsoffret är från och med redovisningsåret 2019 (Brå 2019c, s. 28):

- **Är eller har varit närstående genom parrelation**
Relation genom äktenskap, sambo, särbo eller flickvän/pojkvän.
- **Är eller har varit närstående genom släktskap/familj**
Relation genom blodsband, adoption eller annat släktskap, exempelvis genom släktings parrelation.
- **Är eller har varit bekanta genom annan slags relation**
Annan relation än närstående genom parrelation eller släktskap/familj. Exempelvis vänskap, umgänge i samma vänskapskrets, arbetskollegor, lärare och elev, läkare patient eller annan relation där offret och gärningspersonen känner varandra till mer än bara namn och utseende.
- **Obekanta**
Offret och gärningspersonen är inte bekanta med varandra enligt ovanstående definition.

Definitionen av närstående genom parrelation motsvarar den tidigare definitionen av nära relation. Undantaget är skrivningen om ”gemensamma barn”, vilken tagits bort från definitionen. Anledningen är att de övriga ändringar som gjorts i definitionen medfört att skrivningen om gemensamma barn bedömts som överflödiga (samtal med Brå).

Vid årsskiftet 2018/2019 ändrades även brottskodningen avseende våldtäkt mot kvinnor respektive män, 18 år eller äldre. Från och med redovisningsåret 2019 kommer det gå att ta fram statistik utifrån typ av relation mellan gärningspersonen och brottsoffret. Definitionerna är desamma som dem för misshandel mot kvinnor respektive män, 18 år eller äldre (Brå 2018c, s. 41,42).

5.2.2. Indikatorer

I statistiken över handlagda brott går det inte för en del brott att presentera statistik utifrån målsägandes kön. I anslutning till nedan framtagna indikatorer gäller detta personupplklaringsprocenten för brotten köp av sexuell handling av barn, koppleri, människohandel för sexuella ändamål, köp av sexuell tjänst, kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming) samt tvångsäktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsäktenskapsresa.

Viktigt att notera i presentationen nedan är att de två indikatorerna avseende personupplklarings- respektive lagföringsprocenten gällande misshandel presenteras tillsammans. Detsamma gäller för de två indikatorerna avseende personupplklarings- respektive lagföringsprocenten gällande våldtäkt.

Indikatorområde: Kvalitet i rättsväsendets process.

Andel handlagda respektive utredda misshandelsbrott i nära relation som lett till personupplklärung per år (personupplklaringsprocenten respektive lagföringsprocenten)⁶⁴

Gällande misshandelsbrott i nära relation föreslogs två indikatorer som motsvarar personupplklarings- respektive lagföringsprocenten. Med misshandel, inklusive grov misshandel, avses brott enligt 3 kap. 5,6 § BrB. Misshandel innebär att medvetet orsaka en annan personskada, sjukdom eller smärta. Misshandel kan klassas som ringa, av normalgraden, grov eller synnerligen grov. Grov misshandel kan vara att gärningen var livsfarlig eller inneburit svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, eller om gärningspersonen visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

⁶⁴ Mot bakgrund av förändringar i brottskodningen (se avsnitt 5.2.1.) har de föreslagna indikatorformuleringarna ändrats jämförelsevis formuleringen i Socialstyrelsens slutredovisning. Där var de föreslagna indikatorformuleringarna ”Andel handlagda misshandelsbrott inomhus i nära relationer som lett till personupplklärung per år (personupplklaringsprocenten) respektive ”Andel utredda misshandelsbrott inomhus i nära relationer som lett till en personupplklärung per år (lagföringsprocenten)” (Socialstyrelsen 2018a, s. 87–88).

I figurerna nedan presenteras personupplärings- respektive lagföringsprocenten för misshandel i nära relation mot kvinnor respektive män, 18 år eller äldre, för redovisningsåren 2016, 2017 respektive 2018. Viktigt att notera i sammanhanget är att för redovisningsåren 2016 respektive 2017 avser detta misshandel i nära relation inomhus. För 2018 avser det misshandel i nära relation oavsett om misshandeln ägt rum inomhus eller utomhus. Vidare är det viktigt att beakta att nära relation definieras avseende redovisningsåren 2016 och 2017 som ”Gärningspersonen är eller har varit gift, sambo eller har gemensamma barn”. Avseende redovisningsåret 2018 avser nära relation ” Offret och gärningspersonen är eller har varit gift, sambo, särbo, flickvän/pojkvän eller har gemensamma barn”.

Figur 25: Andel handlagda respektive utredda misshandelsbrott i nära relation som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), kvinnor respektive män 18 år eller äldre, 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Personuppläringsprocent (%)	Lagföringsprocent (%)
Misshandel mot kvinna 18 år eller äldre i nära relation					
2016*	11 373	11 154	1 815	16	16
2017*	10 011	9 794	1 545	15	16
2018	12 551	12 205	1 810	14	15
Misshandel mot man 18 år eller äldre i nära relation					
2016*	2 176	2 088	164	8	8
2017*	1 863	1 789	129	7	7
2018	2 427	2 289	156	6	7

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå) *Avser misshandel, inkl. grov misshandel, i nära relation inomhus.

I och med att koder för misshandel i nära relation infördes även för misshandel utomhus 2018 kan det ha inneburit en ökning av antalet handlagda brott i nära relation, då det saknas kunskap om hur misshandel utomhus i nära relationer kodades tidigare. År 2018 utökades också definitionen av nära relation till att omfatta även särbo och pojkvän/flickvän. Även det kan ha inneburit en ökning av antalet handlagda brott som kodats som i nära relation (samtal med Brå).

När det kommer till misshandelsbrott utreds de flesta, det vill säga det inleds en förundersökning. Det medför att personupplärings- och lagföringsprocenten ligger nära varandra nivåmässigt.

Andel handlagda brott gällande grov kvinnofridskränkning som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Med grov kvinnofridskränkning avses brott enligt 4 kap. 4 a § 2 st BrB. Grov kvinnofridskränkning kan användas som brottsrubricering när en man begår upprepade handlingar, som i sig är straffbara, mot en kvinna som han är eller varit gift med eller bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden. Gärningarna ses då som ett led i en upprepad kränkning av kvinnans integritet och utgör därmed tillsammans ett grovt brott. Handlingar som avses är till exempel misshandel, olaga hot, ofredande, sexuellt ofredande, överträdelse av kontaktförbud och skadegörelse.

Figur 26: Andel handlagda brott gällande grov kvinnofridskränkning som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplärade brott	Personuppläringensprocent (%)
2016	1 899	344	18
2017	1 863	299	16
2018	1 733	303	17

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

När det kommer till grov kvinnofridskränkning utreds de flesta anmälda brotten, det vill säga det inleds en förundersökning. Det medför att personuppläringens- och lagföringsprocenten ligger nära varandra nivåmässigt. Mindre än en femtedel av brotten personuppläras, vanligtvis genom att åtal väckts.

Eftersom kvinnofridskränkningens brott omfattar flera brott och kan bestå av flera olika brottstyper som sammantaget ingår i en upprepad kränkning, är utvecklingen av antalet anmälda brott (inflödet) samt av antalet personupplärade brott (del av utflödet) om grov kvinnofridskränkning beroende av polisens och åklagarnas hantering av dessa brott (samtal med Brå). År 2017 fick Brå i uppdrag att analysera utvecklingen av grov kvinnofridskränkning och orsakerna till minskningen av antalet anmälda, upplärade och lagförda brott. Bakgrunden var bland annat att personuppläringensprocenten hade halverats sedan 2003–2004 (Brå 2019f, s. 6).

Enligt slutredovisningen av uppdraget var den höga personupplklaringsprocenten för grov kvinnofridskränkning de tidiga åren (brottet infördes 1 juli 1998) i alla fall delvis en överskattning (Ibid., s. 11). Den minskande trenden kvarstod dock efter att den sannolika överskattningen tagits i beaktning. Enligt resultaten av analysen hade flera processer bidragit till den minskade personupplikringen (Ibid., s. 12). Höjda krav på stödbevisning för brotthändelser i åtal samt ”en utveckling mot snävare rättslig bedömning av vad som krävs för att en serie brotthändelser ska rubriceras som en grov kvinnofridskränkning” bedömdes sannolikt ha bidragit till att åtalen blivit färre (Ibid., s.13). Vidare tydde resultaten på att bristande personalresurser och allt längre utredningstider påverkat aktörers möjlighet att arbeta utifrån framgångsfaktorer för att klara upp brott i nära relationer. Bland annat identifieras minskade förutsättningar att stötta målsäganden (Ibid., s. 12). Andel handlagda brott gällande kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming) som lett till personupplikring per år (personupplklaringsprocenten)⁶⁵

Med kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte avses brott enligt 6 kap. 10 a § BrB. Brottet som även kallas ”grooming” innebär att föreslå eller stämma träff med ett barn under 15 år i syfte att begå en sexuell handling mot barnet, eller i syfte att förmå barnet att medverka i sexuell posering.

Figur 27: Andel handlagda brott gällande kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming) som lett till personupplikring per år (personupplklaringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplikrade brott	Personupplklaringsprocent (%)
2016	120	4	3
2017	116	2	2
2018	147	8	5

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

När det kommer till grov kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte (grooming) utreds de flesta anmälda brotten, det vill säga det inleds en förundersökning. Det medför att personupplklarings- och lagföringsprocenten ligger nära varandra nivåmässigt. Ungefär två till fem procent av brotten personupplikras, vanligtvis genom att åtal väckts (samtal med Brå).

⁶⁵ Den föreslagna indikatorformuleringen har ändrats jämförelsevis den föreslagna formuleringen i Socialstyrelsens slutredovisning. Där var indikatorformuleringen ”Andel handlagda brott av kontakt med barn i sexuellt syfte (grooming) som lett till personupplikring per år (personupplklaringsprocenten)” (Socialstyrelsen 2018a, s. 89).

Andel handlagda brott gällande tvångsäktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsäktenskapsresa som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Avser brott enligt 4 kap. 4 c, 4 d § BrB. Att genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmå en person att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse kallas äktenskapstvång. Det är även olagligt att lura en person att resa till en annan stat än den där han eller hon bor, i syfte att där förmå personen att ingå ett äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet.

Figur 28: Andel handlagda brott gällande tvångsäktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsäktenskapsresa som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplärade brott	Personuppläringsprocent (%)
2016	75	2	3
2017	104	4	4
2018	111	1	1

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

De flesta anmäla brott gällande tvångsäktenskap och äktenskapstvång/vilseledande till tvångsäktenskapsresa utreds, det vill säga det inleds en förundersökning. Det medför att personupplärings- och lagföringsprocenten ligger nära varandra nivåmässigt (samtal med Brå). Det är ett fåtal av brotten, mellan en och fyra procent som personuppläras vilket sker genom att åtal väckts.

Andel handlagda brott gällande könsstympning som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten)

Avser brott enligt lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Könsstympning innebär ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem. Det är irrelevant om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte och brottet behöver inte ha skett i Sverige.

Figur 29: Andel handlagda brott gällande könsstypning som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplärade brott	Personuppläringensprocent (%)
2016	24	-	-
2017	24	1	4
2018	45	-	-

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

I den officiella statistiken anger Brå noll noterade fall med streck (-). Med 0 avses att värdet är mindre än 0,5 av enheten men mer än 0.

När det kommer till könsstypning anmäls ett fåtal brott och i princip samtliga handlagda brott utreds genom förundersökning. Det innebär att måtten personuppläringensprocent och lagföringsprocent ligger nära varandra nivåmässigt. Inget eller något enstaka brott om könsstypning personuppläras.

Andel handlagda koppleribrott som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten)

Med koppleri, inkluderat grovt koppleri, avses brott enligt 6 kap. 12 § BrB. Koppleri innebär att främja eller ekonomiskt utnyttja att en annan person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Att främja detta kan till exempel vara att känna till att en bostad som en hyr ut till väsentlig del används för prostitution. Koppleri kan anses grovt om det avser en verksamhet som bedrivs i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan. Om ytterligare förutsättningar är uppfyllda kan gärningen istället innebära människohandel.

Figur 30: Andel handlagda koppleribrott som lett till personuppläring per år (personuppläringensprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplärade brott	Personuppläringensprocent (%)
2016	97	16	16
2017	128	12	9
2018	193	51	26

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

När det kommer till koppleri utreds de flesta anmälda brott, det vill säga det inleds en förundersökning. Det innebär att måtten personupplklaringsprocent och lagföringsprocent ligger nära varandra nivåmässigt. Ungefär upptill en fjärdedel av brotten personuppklasas, vanligtvis genom att åtal väckts.

Andel handlagda brott gällande människohandel för sexuella ändamål som lett till personuppläkning per år (personupplklaringsprocenten)

Brott enligt 4 kap, 1 a § innebär att genom exempelvis tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons utsatta situation rekrytera, transportera, överföra, inhysa eller ta emot en person i syfte att personen ska exploateras för sexuella ändamål. Exploateringen behöver inte ske för att brottet ska vara fullbordat, det är syftet som är avgörande. När det gäller barn behöver det inte föreligga något tvång, vilseledande eller utnyttjande av barnets utsatta situation för att brottet ska bedömas som människohandel. Kan ske över nationsgränser men också inom landet. I figurerna nedan presenteras personupplklaringsprocenten för människohandel för sexuella övergrepp med barn under 18 år respektive personer 18 år eller äldre.

Figur 31: Andel handlagda brott gällande människohandel för sexuella ändamål som lett till personuppläkning per år (personupplklaringsprocenten), totalen, med barn under 18 år, med personer 18 år eller äldre, 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplklarade brott	Personupplklaringsprocent (%)
Människohandel för sexuella ändamål			
2016	68	4	6
2017	90	2	2
2018	94	3	3
Med barn under 18 år			
2016	19	3	16
2017	22	-	-
2018	19	1	5
Med person 18 år eller äldre			
2016	49	1	2
2017	68	2	3
2018	75	2	3

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

I den officiella statistiken anger Brå noll noterade fall med streck (-). Med 0 avses att värdet är mindre än 0,5 av enheten men mer än 0.

När det kommer till människohandel för sexuella ändamål utreds de flesta anmälda brott, det vill säga det inleds en förundersökning. Det innebär att måtten personupplärings- och lagföringsprocent ligger nära varandra nivåmässigt. Merparten av de handlagda brotten är med personer 18 år eller äldre.

Indikatorområde: Kvalitet i rättsväsendets process avseende våldtäkt.

Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten)

Gällande våldtäkt föreslogs två indikatorer som motsvarar personupplärings- respektive lagföringsprocenten. Dessa två indikatorer presenteras gemensamt i detta avsnitt. Med våldtäktsbrott avses i sammanhanget brott enligt 6 kap. 1, 4 § BrB. Därmed avses såväl våldtäkt som våldtäkt mot barn, inkl. grov våldtäkt, men inte oaktad våldtäkt. Våldtäkt innebär att någon genomför ett samlag eller jämförbar handling med en person som inte deltar frivilligt. Det finns vissa situationer när en person aldrig anses delta frivilligt, till exempel om deltagandet är en följd av våld eller hot, om gärningspersonen utnyttjat att offret befunnit sig i en särskilt utsatt situation på grund av exempelvis sömn eller berusning eller utnyttjat att offret står i en beroendeställning till gärningspersonen, samt om offret är ett barn under 15 år.

Från och med redovisningsåret 2019 kommer det att gå att följa personupplärings- respektive lagföringsprocenten för våldtäkt mot kvinnor respektive män, 18 år eller äldre, utifrån fyra typer av relationer mellan gärningspersonen och brottsoffret (se avsnitt 5.2.1.). Statistiken som presenteras nedan gäller redovisningsåren 2016, 2017 och 2018 och avser för våldtäkt, inkl. grov, mot:

- Kvinna respektive man, 18 år eller äldre (1 §),
- Flicka respektive pojke, 15–17 år (1, 4 §),
- Flicka respektive pojke under 15 år (4 §).

I figurerna presenteras statistiken nedbrutet på huruvida det rör sig om fullbordat våldtäktsbrott eller försök till våldtäkt.

Figur 32: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2019

Våldtäkt inkl. grov (1, 4 §)	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
2016	6 249	5 764	775	13	12
2017	7 574	7 215	811	11	11
2018	7 923	7 546	1 313	17	17

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

De flesta anmälda våldtäktsbrotten utreds, det vill säga att det inleds en förundersökning. Det innebär att personupplärings- och lagföringsprocenten ligger relativt nära varandra nivåmässigt. Personuppläringsprocenten för samtliga handlagda våldtäktsbrott var 12 procent för 2016, 11 procent för 2017 och 17 procent för 2018. Motsvarande siffror för lagföringsprocenten var 13, 11 respektive 17 procent.

Figur 33: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott mot kvinna 18 år eller äldre som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
Mot kvinna 18 år eller äldre (1 §)					
2016	3 576	3 377	294	9	8
2017	3 957	3 787	235	6	6
2018	4 228	4 085	324	8	8
Fullbordad våldtäkt					
2016	3 296	3 105	264	9	8
2017	3 652	3 492	207	6	6
2018	3 946	3 808	299	8	8
Försök till våldtäkt					
2016	280	272	30	11	11
2017	305	295	28	9	9
2018	282	277	25	9	9

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

Figur 34: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott mot man 18 år eller äldre som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
Mot man 18 år eller äldre (1 §)					
2016	154	138	5	4	3
2017	186	170	10	6	5
2018	216	185	8	4	4
Fullbordad våldtäkt					
2016	142	127	5	4	4
2017	170	154	10	6	6
2018	203	172	6	3	3
Försök till våldtäkt					
2016	12	11	-	-	-
2017	16	16	-	-	-
2018	13	13	2	15	15

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

I den officiella statistiken anger Brå noll noterade fall med streck (-). Med 0 avses att värdet är mindre än 0,5 av enheten men mer än 0.

Figur 35: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott mot flicka 15–17 år som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
Mot flicka 15–17 år (1, 4 §)					
2016	660	637	55	9	8
2017	901	881	97	11	11
2018	1 123	1 092	291	27	26
Fullbordad våldtäkt					
2016	608	586	51	9	8
2017	859	840	93	11	11
2018	1 070	1 041	287	28	27
Försök till våldtäkt					
2016	52	51	4	8	8
2017	42	41	4	10	10
2018	53	51	4	8	8

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

Figur 36: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott mot pojke 15–17 år som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
Mot pojke 15–17 år (1, 4 §)					
2016	67	66	5	8	7
2017	51	43	4	9	8
2018	38	37	2	5	5
Fullbordad våldtäkt					
2016	55	54	5	9	9
2017	47	39	3	8	6
2018	35	34	2	6	6
Försök till våldtäkt					
2016	12	12	-	-	-
2017	4	4	1	25	25
2018	3	3	-	-	-

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

I den officiella statistiken anger Brå noll noterade fall med streck (-). Med 0 avses att värdet är mindre än 0,5 av enheten men mer än 0.

Figur 37: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott mot flicka under 15 år som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
Mot flicka under 15 år (4 §)					
2016	1 518	1 297	363	28	24
2017	2 179	2 090	421	20	19
2018	2 061	1 925	653	34	32
Fullbordad våldtäkt					
2016	1 458	1 239	352	29	24
2017	2 123	2 034	408	20	19
2018	1 988	1 855	636	34	32
Försök till våldtäkt					
2016	60	58	11	19	18
2017	56	56	13	23	23
2018	73	70	17	24	23

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

Figur 38: Andel handlagda respektive utredda våldtäktsbrott mot pojke under 15 år som lett till personupplärning per år (personuppläringsprocenten respektive lagföringsprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Utredda brott (totalt)	Personupplärade brott	Lagföringsprocent (%)	Personuppläringsprocent (%)
Mot pojke under 15 år (4 §)					
2016	272	247	53	22	19
2017	297	241	44	18	15
2018	257	222	35	16	14
Fullbordad våldtäkt					
2016	269	244	53	22	20
2017	286	232	42	18	15
2018	249	216	35	16	14
Försök till våldtäkt					
2016	3	3	-	-	-
2017	11	9	2	22	18
2018	8	6	-	-	-

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

I den officiella statistiken anger Brå noll noterade fall med streck (-). Med 0 avses att värdet är mindre än 0,5 av enheten men mer än 0.

Majoriteten av de handlagda brotten gäller våldtäkt mot kvinnor, 18 år eller äldre. Generellt sett är andelen personupplärade brott högre när det gäller brott mot kvinnliga offer än brott mot manliga offer. Likaså är andelen personupplärade brott mot barn under 18 år högre än mot kvinnor respektive män 18 år eller äldre. Brå har dock uppmärksammat att i tolkningen av resultaten är det viktigt att beakta att antalet handlagda våldtäktsbrott mot män och pojkar är relativt litet jämfört med antalet handlagda våldtäktsbrott mot kvinnor och flickor. Andelen var till exempel sex procent av totalen handlagda våldtäktsbrott under 2018. Det innebär att utvecklingen för våldtäkt mot kvinnor och flickor präglas av mindre variationer från år till år och att personupplärings- samt lagföringsprocenten för våldtäkt mot män och pojkar är mer känslig för enskilda händelser (Brå 2019b, s. 40–41).

För våldtäkt mot flicka, 15–17 år, har såväl personupplklarings- som lagföringsprocenten ökat över de tre redovisningsåren. Mellan 2016 och 2017 ökade personupplklaringsprocenten med 3 procentenheter och mellan 2017 och 2018 ökade den med 15 procentenheter. Det bör dock noteras att personupplklaringsprocenten var 11 procent 2015 och 21 procent 2014. Gällande våldtäkt mot pojke under 15 år har såväl personupplklarings- som lagföringsprocenten minskat över de tre redovisningsåren. Mellan 2016 och 2017 minskade personupplklaringsprocenten med 4 procentenheter och mellan 2017 och 2018 minskade den med 1 procentenheter. Det bör dock noteras att personupplklaringsprocenten var 17 procent 2015 och 22 procent 2014. Såväl gällande våldtäkt mot flicka 15–17 år som våldtäkt mot pojke under 15 år behövs det fler redovisningsår för att se om det eventuellt rör sig om en trend.

I tolkningen av siffror bör det beaktas att det förekommer att enskilda ärenden omfattar många våldtäktsbrott mot samma person, till exempel när utsattheten pågått under en lång period. Generellt sett registreras varje händelse som kan avgränsas i tid och plats som ett enskilt brott. Förekomsten av enskilda ärenden med många brott vissa år kan därmed bidra till relativt stora årliga variationer i statistiken. Gällande våldtäkt handlade år 2018 två ärenden med många brott, våldtäkt mot flicka under 15 år. Ärendena hade en ökande effekt på lagförings- och personupplklaringsprocenten på nationell nivå samt i de aktuella regionerna (region Stockholm respektive region Syd). År 2017 genererades många utredda brott (ej personupplklarade eller förundersökningsbegränsade brott) i ett ärende med många våldtäktsbrott mot barn. Ärendet hade en minskande effekt på lagförings- och personupplklaringsprocenten för våldtäkt mot barn under 15 år på nationell nivå samt i den aktuella regionen (region Väst) (samtal med Brå).

Indikatorområde: Motverka sex mot ersättning.

Andel handlagda brott gällande köp av sexuell tjänst som lett till personupplklaring per år (personupplklaringsprocenten)

Brott enligt 6 kap. 11 § BrB innebär att skaffa en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, oavsett om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan. Ersättningen behöver inte bestå av pengar.

Figur 39: Andel handlagda brott gällande köp av sexuell tjänst som lett till personuppläring per år (personuppläringprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplärade brott	Personuppläringprocent (%)
2016	537	322	60
2017	583	251	43
2018	720	364	51

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

De flesta anmälda brott gällande köp av sexuell tjänst utreds, det vill säga det inleds en förundersökning. Det innebär att måtten personuppläring- och lagföringsprocent ligger relativt nära varandra nivåmässigt. Ungefär hälften av brotten personuppläras, merparten genom att strafföreläggande utfärdas men även genom att åtal väckts.

Andel handlagda brott gällande köp av sexuell handling av barn som lett till personuppläring per år (personuppläringprocenten)

Brott enligt 6 kap. 9 § BrB innebär att förmå ett barn under arton år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, om inte handlingen faller under någon annan straffbestämmelse om sexualbrott mot barn, till exempel våldtäkt mot barn.

Figur 40: Andel handlagda brott gällande köp av sexuell handling av barn som lett till personuppläring per år (personuppläringprocenten), 2016-2018

	Handlagda brott (samtliga)	Personupplärade brott	Personuppläringprocent %
2016	171	53	31
2017	206	98	48
2018	162	79	49

Källa: Den officiella statistiken över handlagda brott, Brottsförebyggande rådet (Brå)

De flesta anmälda brott gällande köp av sexuell handling av barn utreds, det vill säga att det inleds en förundersökning. Det innebär att personuppläring- och lagföringsprocenten ligger relativt nära varandra nivåmässigt. För redovisningsåret 2017 och 2018 personupplärades knappt hälften av de handlagda brotten. Motsvarande siffra för 2016 var 31 procent.

5.3. ICKE FRAMTAGNA INDIKATORER

I anslutning till den tredje målsättningen föreslogs 24 indikatorer i Socialstyrelsens slutredovisning. Tio av dessa kategoriserades som utvecklingskaraktär varav ingen har varit möjlig att ta fram till den första uppföljningen. Utöver dessa tio indikatorer av utvecklingskaraktär har ytterligare två föreslagna indikatorer inte tagits fram till den första uppföljningen. Dessa två föreslagna indikatorer presenteras nedan.

Folkhälsomyndigheten fick år 2016 i uppdrag att genomföra en befolkningsbaserad enkätstudie på nationell nivå på området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Uppdraget skulle slutredovisas senast den 1 juni 2019 (Socialdepartementet 2016). Studien som fick namnet SRHR2017 genomfördes under hösten 2017 och publicerades i maj 2019 (Folkhälsomyndigheten 2019, s. 6). Per den 1 juni 2019 är detta regeringsuppdrag avslutat. SRHR2017 presenterades som möjlig datakälla för en indikator som avsåg ”Andel individer i befolkningen som har betalat eller gett annan ersättning för sex i Sverige under de senaste 12 månaderna” (Socialstyrelsen 2018a, s. 94). Enligt Folkhälsomyndighetens analys har det inte gått att ta fram statistik till indikatorn på grund av småtalsproblematik.

En föreslagen indikator i Socialstyrelsens slutredovisning avsåg ”Andel våldtäktsbrott som läggs ner på grund av bristande bevisning per år”. En specialbeställning av statistik har gjorts från Brå men Jämställdhetsmyndigheten avser avvakta vidare analys gällande den föreslagna indikatorn.

6. FÖRBÄTTRAD KUNSKAP OCH METODUTVECKLING

Den fjärde målsättningen handlar om behovet av förbättrad kunskap och metodutveckling avseende mäns våld mot kvinnor. Detta gäller såväl allmänhetens kunskap som kunskapen hos berörda yrkesgrupper och beslutsfattare. Det finns ett behov av att utveckla metoder och arbetssätt genom forskning, utvärdering och uppföljning i syfte att motverka våldet (Skr. 2016/17:10).

6.1. FÖRESLAGNA INDIKATORER

I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs tre indikatorer för att följa den fjärde målsättningen, vilka fördelade sig över två så kallade indikatorområden:

1. Metodstöd
2. Kompetensutveckling för yrkesverksamma

De tre föreslagna indikatorerna bygger på Socialstyrelsen öppna jämförelser och samtliga rör socialtjänstens arbete (se avsnitt 4.2.1. för en presentation av enkätundersökningen öppna jämförelser). En av de föreslagna indikatorerna avser mäta huruvida det används någon standardiserad bedömningsmetod vid utredning av behovet av stöd och hjälp hos våldsutsatta vuxna. De andra två mäter andelen kommuner som genomfört utbildning om våld i nära relation, under det senaste året, till socialtjänstens handläggare som utreder barn som har utsatts för eller bevittnat våld respektive vuxna. Hur många handläggare som fått utbildning under det senaste året framgår dock inte. Utöver dessa tre indikatorer föreslogs i Socialstyrelsens slutredovisning Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) ansvara för områden som behöver utvecklas innan förslag på indikatorer kan tas fram. Områdena gällde metodstöd för hälso- och sjukvården, skola respektive rättsväsendet samt kompetensutveckling för hälso- och sjukvården, skola respektive rättsväsendet. I anslutning till arbetet med att se över förslagen på indikatorer till den fjärde målsättningen har Jämställdhetsmyndigheten samverkat med Socialstyrelsen samt NCK.

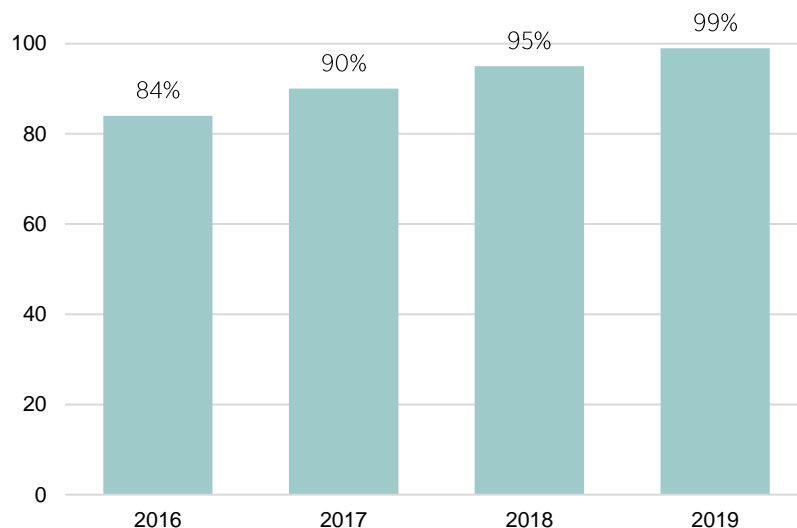
Mot bakgrund av att det inte går att utläsa i vilken utsträckning standardiserade bedömningsmetoder används eller hur många av socialtjänstens handläggare som fått utbildning kommer Jämställdhetsmyndigheten inte att följa de tre indikatorerna. I Socialstyrelsens slutredovisning föreslogs vidare inte några indikatorer i anslutning till rättsväsendet, skola eller hälso- och sjukvården. Jämställdhetsmyndigheten kommer således arbeta vidare med frågan om hur den fjärde målsättningen kan följas upp. Inte minst kommer detta arbete bedrivas mot bakgrund av den analys av åtgärder som påbörjats inom ramen för den första uppföljningen. Nedan presenteras dock statistiken i anslutning till de tre föreslagna indikatorerna.

Indikatorområde: Metodstöd

Andel kommuner där socialtjänsten använder minst en standardiserad bedömningsmetod vid utredning av behovet av stöd och hjälp hos våldsutsatta vuxna

Indikatorn beräknas utifrån en fråga om huruvida det vid mätdatumet används någon standardiserad bedömningsmetod vid utredning av behovet av stöd och hjälp hos våldsutsatta vuxna. Standardiserade bedömningsmetod definieras i sammanhanget som ”ett formulär med i förväg fastställda frågor och svarsalternativ och en manual som beskriver hur det ska användas. Frågorna bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsmetoden används för att bedöma en situation, funktion och/eller behov och är vetenskapligt prövad. Exempel på standardiserade bedömningsmetoder här är FREDA, SARA:SV och Patriark.” (Socialstyrelsen 2019, s. 112). För att kategoriseras som att det används minst en standardiserad bedömningsmetod krävs att kommunen eller stadsdelen uppger att den använder ”FREDA – beskrivning”, ”FREDA – farlighetsbedömning”, ”SARA: SV (den svenska versionen av riskbedömningsmetoden SARA)”, ”Patriark (riskbedömning vid hedersrelaterat våld)” och/eller ”Annan, om annan ange vilken” (Ibid.).

Figur 41. Andel kommuner som använder minst en standardiserad bedömningsmetod vid utredning av våldsutsatta vuxna, 2016–2019.

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

Andelen kommuner/stadsdelar där socialtjänsten använder minst en standardiserad bedömningsmetod vid utredning har ökat med 15 procentenheter de senaste 4 åren, från 84 procent till 99 procent. Av den föreslagna indikatorn framgår huruvida det används någon standardiserad bedömningsmetod vid utredning, men inte om någon standardiserad bedömningsmetod används genomgående i samtliga utredningar. Jämställdhetsmyndigheten ämnar inte följa den föreslagna indikatorn.

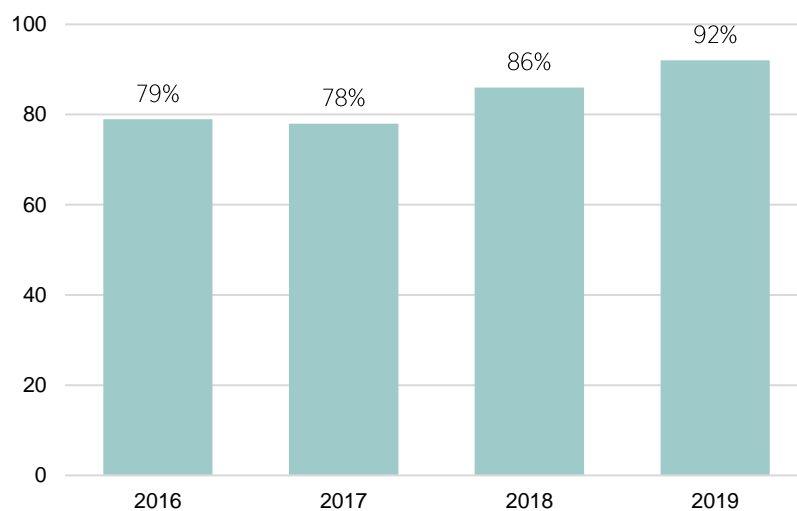
Indikatorområde: Kompetensutveckling för yrkesverksamma

Andel kommuner som genomfört utbildning om våld i nära relationer under det senaste året till socialtjänstens handläggare som utreder barn som har utsatts för eller bevittnat våld⁶⁶

⁶⁶ Indikatorsformuleringen har ändrats jämförelsevis formuleringen i Socialstyrelsens slutredovisning där den var ”Andel kommuner där socialtjänstens handläggare, som utreder barn

Indikatorn beräknas utifrån en fråga om det kommunen eller stadsdelen under de senaste 12 månaderna har genomfört ”någon form av utbildning inom området våld i nära relationer som riktar sig till handläggare som utreder behov hos barn som bevittnat våld av eller mot närstående och barn som själva utsatts för våld av närstående”. Kommunen eller stadsdelen kan vidare uppge om det rör sig om fortbildning eller vidareutbildning på högskolenivå. Fortbildning definieras i sammanhanget som ”(kurser och konferenser) i syfte att upprätthålla och utveckla den kompetensnivå som krävs för att kunna utföra arbetsuppgifterna”. Vidareutbildning på högskolenivå definieras som ”personalen genom utbildning på högskolenivå successivt och planerat fördjupar sina kunskaper om området” (Socialstyrelsen 2019, s. 40).

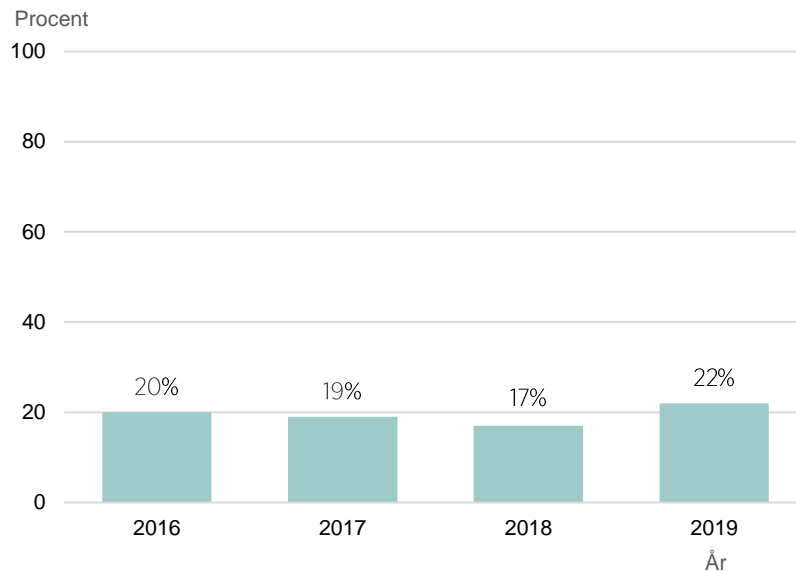
Figur 42: Andel kommuner som under det senaste året genomfört fortbildning om våld i nära relationer till handläggare som utreder barn som har utsatts för eller bevittnat våld av närstående, 2016–2019.

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

som har utsatts för eller bevittnat våld, som under det senaste året har fått utbildning om våld i nära relationer” (Socialstyrelsen 2018a, s. 101).

Figur 43: Andel kommuner som under det senaste året genomfört vidareutbildning på högskolenivå om våld i nära relationer riktat till handläggare som utreder barn som har utsatts för eller bevittnat våld av närstående, 2016–2019.

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

Av den föreslagna indikatorn framgår inte hur stor andel av en kommuns handläggare som fått fortbildning respektive vidareutbildning på högskolenivå. Jämställdhetsmyndigheten ämnar inte följa den föreslagna indikatorn.

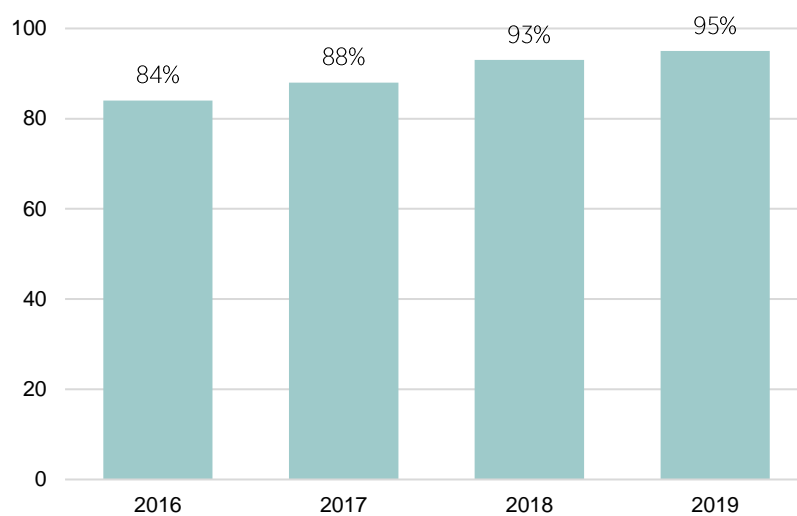
Andel kommuner som genomfört utbildning om våld i nära relationer under det senaste året till socialtjänstens handläggare som utreder vuxna⁶⁷

Indikatorn beräknas utifrån en fråga om det under de senaste 12 månaderna har genomförts ”någon form av utbildning inom området våld i nära relationer som riktar sig till handläggare som utreder behov hos vuxna som utsatts för våld av närstående”. Kommunen eller stadsdelen kan vidare uppge om det rör sig om fortbildning eller vidareutbildning på högskolenivå.

⁶⁷ Indikatorformuleringen har ändrats jämförelsevis formuleringen i Socialstyrelsens slutredovisning där den var ”Andel kommuner där socialtjänstens handläggare, som utreder vuxna, som under det senaste året har fått utbildning om våld i nära relationer” (Socialstyrelsen 2018a, s. 102).

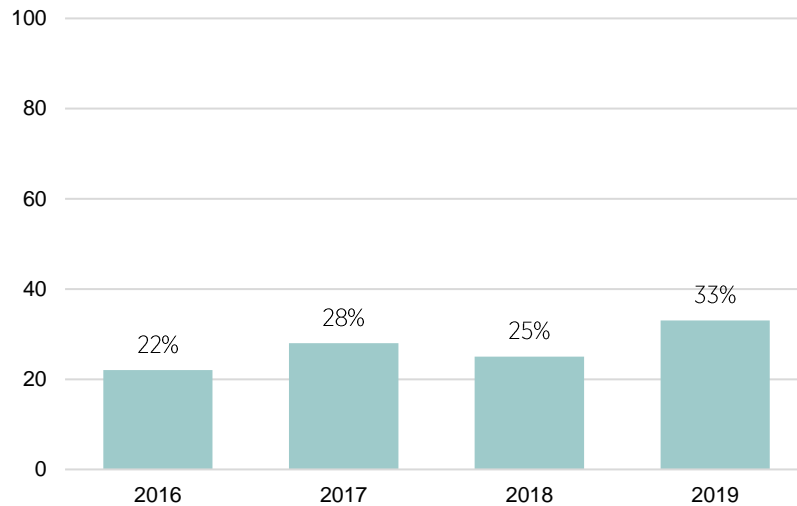
Fortbildning definieras i sammanhanget som ” (kurser och konferenser) i syfte att upprätthålla och utveckla den kompetensnivå som krävs för att kunna utföra arbetsuppgifterna”. Vidareutbildning på högskolenivå definieras som ”personalen genom utbildning på högskolenivå successivt och planerat fördjupar sina kunskaper om området” (Socialstyrelsen 2019, s. 116).

Figur 44. Andel kommuner som under det senaste året genomfört fortbildning om våld i nära relationer riktad till handläggare som utreder vuxna som har utsatts för våld av närstående, 2016–2019.

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

Figur 45. Andel kommuner som under det senaste året genomfört vidareutbildning på högskolenivå om våld i nära relationer riktat till handläggare som utreder vuxna, 2016–2019.

Källa: Socialstyrelsens öppna jämförelser, 2016–2019.

Av den föreslagna indikatorn framgår inte hur stor andel av en kommuns handläggare som har fått fortbildning respektive vidareutbildning på högskolenivå. Jämställdhetsmyndigheten ämnar inte följa den föreslagna indikatorn.

7. FUNKTIONSHINDERSPERSPEKTIV

Som beskrivits ovan finns det för den nationella strategin formulerade utgångspunkter. Utgångspunkterna utgör viktiga principer och prioriterade frågor som är gemensamma för genomförandet av de fyra målsättningarna (Skr. 2016/17). En av dessa är att ett funktionshindersperspektiv genomgående ska antas i insatser för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Skr. 2016/17). I Jämställdhetsmyndighetens uppdrag att genomföra en första uppföljning av den nationella strategin framgick också att Myndigheten för delaktighets rapport om mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning skulle beaktas (S2017/07218/RS).

Jämställdhetsmyndigheten har genomgående i genomgången av de föreslagna indikatorerna beaktat möjligheten att anta ett funktionshindersperspektiv. Det har dock i mycket få fall visat sig möjligt.

Den nationella ungdomsenkäten föreslogs som datakälla för en indikator i anslutning till den första målsättningen. I enkäten finns en fråga om deltagaren har någon funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom som innebär svårigheter i vardagen. Det klargörs att svårigheterna inte ska bero på en tillfällig sjukdom eller skada (MUCF u.å.). Indikatorn mäter andelen unga, 16–25 år, som instämmer med stereotypa påståenden om jämställdhet och könsroller.⁶⁸ I 2015 års undersökning instämde 23 procent av kvinnliga deltagare med funktionsnedsättning och 39 procent av manliga deltagare med funktionsnedsättning. Skillnaden mellan könen är dock ej signifikanta. Motsvarande siffror för 2018 års undersökning var 22 respektive 42 procent. Skillnaderna mellan åren är inte signifikanta, men skillnaderna mellan könen 2018 är signifikanta (se bilaga 1).

Två indikatorer i anslutning till den andra målsättningen föreslogs bygga på den Nationella folkhälsoenkäten - Hälsa på lika villkor (HLV). Indikatorerna avser att mäta utsatthet för fysiskt våld respektive hot eller hotelser om våld.⁶⁹ I HLV kategoriseras huruvida en respondent har en funktionsnedsättning utifrån fyra frågor (Folkhälsomyndigheten 2016b, s. 27):

- Ja på frågan ”Har du någon långvarig sjukdom, besvär efter olycksfall, någon nedsatt funktion eller annat långvarigt hälsoproblem?” samt ”Ja, i hög grad” på följdfrågan ”Medför dessa besvär att din arbetsförmåga är nedsatt eller hindrar dig i dina andra dagliga sysselsättningar?”.

⁶⁸ För en beskrivning av den nationella ungdomsenkäten se avsnitt 3.2.1. och för en beskrivning av indikatorsuppställningen se avsnitt 3.2.2.

⁶⁹ För en beskrivning av HLV avsnitt 4.2.1. och för en beskrivning av indikatorsuppställningen 4.2.2.

- Nej (inte ens med glasögon) på frågan ”Kan du utan svårighet se och urskilja vanlig text i en dagstidning?”
- Nej (inte ens med hörapparat) på frågan ”Kan du utan svårighet höra vad som sägs i samtal mellan flera personer?”
- Svarar nej på någon av följande tre frågor: ”Kan du gå upp ett trappsteg utan besvär? t.ex. stiga på buss eller tåg, ”Kan du ta en kortare promenad (ca 5 min) i någorlunda rask takt?” eller ”Behöver du hjälpmedel eller hjälp av någon annan person för att förflytta dig utomhus?”.

Figur 46: Självrapporterad utsatthet för fysiskt våld, kvinnor respektive män med och utan funktionsnedsättning, 2016–2018. (Skattad andel med 95% konfidensintervall)

	År	Kvinnor			Män		
		Andel	Konfidensintervall		Andel	Konfidensintervall	
Total	2018	3	2,8	3,5	4	3,6	4,5
Total	2016	3	2,2	3,1	4	3,9	5,1
Total	2016–2018	3	2,6	3,2	4	3,9	4,6
Med funktionsnedsättning	2018	3	2,7	4,3	6	5	7,3
Utan funktionsnedsättning	2018	3	2,6	3,4	4	3,1	4
Med funktionsnedsättning	2016	3	1,9	3,9	5	3,6	6,5
Utan funktionsnedsättning	2016	3	2,1	3,1	4	3,7	5
Med funktionsnedsättning	2016–2018	3	2,6	3,8	6	4,7	6,5
Utan funktionsnedsättning	2016–2018	3	2,5	3,1	4	3,6	4,4

Källa: Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (HLV), Folkhälsomyndigheten

Enligt resultaten uppgav tre procent av kvinnor med funktionsnedsättning i 2018 års undersökning att de utsatts för fysiskt våld under det senaste året. Motsvarande siffra för män med funktionsnedsättning var sex procent. Jämfört med män utan funktionsnedsättning hade män med funktionsnedsättning i större utsträckning utsatts för fysiskt våld, vilket är statistiskt säkerställt. Inga skillnader i utsatthet för fysiskt våld återfanns mellan kvinnor med eller utan funktionsnedsättning. Viktigt att beakta är dock att frågan i HLV avser våldsutsatthet oavsett relation till förövaren. Det finns följdfrågor om var våldsutsattheten ägt rum men på grund av småtalsproblematik har det inte gått att ta fram kvinnor respektive mäns våldsutsatthet nerbrutet på plats.

Figur 47: Självrapporterad utsatthet för hot om våld, kvinnor respektive män med och utan funktionsnedsättning, 2016–2018. (Skattad andel med 95% konfidensintervall)

	År	Kvinnor		Män			
		Andel	Konfidensintervall	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall	Konfidensintervall
Total	2018	5	4,8	5,7	5	4,9	5,9
Total	2016	5	4,4	5,6	4	3,4	4,5
	2016–2018	5	4,8	5,5	5	4,3	5
Med funktionsnedsättning	2018	7	6,2	8,5	8	7	9,7
Utan funktionsnedsättning	2018	5	4,1	5,1	5	4	5,1
Med funktionsnedsättning	2016	6	4,7	7,5	5	3,9	6,9
Utan funktionsnedsättning	2016	5	4,1	5,4	4	3	4,2
Med funktionsnedsättning	2016–2018	7	5,9	7,6	7	5,9	7,9
Utan funktionsnedsättning	2016–2018	5	4,3	5,1	4	3,7	4,5

Källa: Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor (HLV), Folkhälsomyndigheten

Det är vanligare att personer med funktionsnedsättning utsätts för hot om våld. Enligt undersökningen uppgav sju procent av kvinnor med funktionsnedsättning i 2018 års undersökning att de utsatts för hot under det senaste året, jämfört med fem procent för kvinnor utan funktionsnedsättning. Skillnaden är signifikant. Motsvarande siffra för män med funktionsnedsättning var åtta procent och för män utan funktionsnedsättning fem procent. Denna skillnad är också signifikant. Däremot är inte skillnaderna mellan könen signifikanta.

REFERENSER

- Arbetsmarknadsdepartementet (2019). *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Jämställdhetsmyndigheten*. Regeringsbeslut, 2019-12-19. A2019/02321/JÄM, A2019/02286/SV (delvis).
- Brå (2016). *Klassificering av brott – Anvisningar och regler*. Version 5.0. December 2016.
- Brå (2017). *Klassificering av brott – Anvisningar och regler*. Version 6.0. December 2017.
- Brå (2018a). *Skolundersökningen om brott 2017 – Om utsatthet och delaktighet i brott*. Rapport 2018:15.
- Brå (2018b). *Skolundersökningen om brott 2017 – Teknisk rapport*. Rapport 2018:16.
- Brå (2018c). *Klassificering av brott – Anvisningar och regler*. Version 7.0. December 2018.
- Brå (2018d). *Nationella trygghetsundersökningen 2017 – Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. Rapport 2018:1. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-10-25).
- Brå (2019a). *Kriminalstatistik 2018 – Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2018*. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-09-17).
- Brå (2019b). *Kriminalstatistik 2018 – Handlagda brott. Slutlig statistik*. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-09-17).
- Brå (2019c). *Klassificering av brott – Anvisningar och regler*. Version 7.2. Juli 2019.
- Brå (2019d). *Nationella trygghetsundersökningen 2018 – Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. Rapport 2019:1. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-09-17).
- Brå (2019e). *Kriminalstatistik 2019 – Handlagda brott. Preliminär statistik för första halvåret 2019*. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-11-24).
- Brå (2019f). *Grov kvinnofridskränkning – Brottsens hantering och utveckling i rättskedjan 1998–2017*. Rapport 2019:8. Tillgänglig via: <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2019-06-14-grov-kvinnofrids-krankning.html> (Hämtad 2019-11-15).
- Brå (2019g). *Nationella trygghetsundersökningen 2019 – Teknisk rapport*. Rapport 2019:12. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-10-22).

Brå (2019h). *Indikatorer på sexualbrottsutvecklingen 2005–2017*. Rapport 2019:5. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-10-22).

Brå (2019i). *Nationella trygghetsundersökningen 2019 – Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. Rapport 2019:11. Tillgänglig via: <https://bra.se/> (Hämtad 2019-10-22).

Brå (2019j). *Klassificering av brott – Anvisningar och regler*. Version 8.0. December 2019.

Council of Europe (2019). GREVIO – Baseline Evaluation Report. Sweden. Secretariat of the monitoring mechanism of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence. Tillgänglig via: <https://rm.coe.int/grevio-inf-2018-15-eng-final/168091e686> (Hämtad 2019-11-19).

EIGE (2018). SWEDEN – Recommendations to improve data collection on intimate partner violence by the police and justice sector. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Tillgänglig via: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/20181301_mh0118129enn_pdf-se.pdf (Hämtad 2020-01-09).

Europarådets föredragsserie nr. 210 (2011). *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet. Istanbul*.

Folkhälsomyndigheten (u.å.). *Nationella folkhälsoenkäten – Hälsa på lika villkor*. Tillgänglig via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/d7a60768b3b6444096a3b8c5c429d1a8/fakta-nationella-folkhalsoenkaten-2018.pdf> (Hämtad 2019-10-17).

Folkhälsomyndigheten (2016). *Teknisk Rapport – En beskrivning av genomförande och metoder. ”Hälsa på lika villkor: Nationellt urval 2016-06-01*. Tillgänglig via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/d7a60768b3b6444096a3b8c5c429d1a8/fakta-nationella-folkhalsoenkaten-2018.pdf> (Hämtad 2019-10-17).

Folkhälsomyndigheten (2016b). *Slutrapportering av regeringsuppdrag inom ramen för ”En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016”*. 15 mars 2016. Dnr 00599/2014. Tillgänglig via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/a9f9f81fd47c40ecb2241b5d2658bfe2/slutrapport-funktionshindersuppdraget-2011-2016.pdf> (Hämtad 2019-11-23).

Folkhälsomyndigheten (2018). *Teknisk Rapport – En beskrivning av genomförande och metoder. Hälsa på lika villkor: Nationellt urval 2018-08-31*. Tillgänglig via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9b1b216c596a487ca6c6aa6dc413efb4/teknisk-rapport-med-bilagor-hlv-2018.pdf> (Hämtad 2019-10-17).

Folkhälsomyndigheten (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Sverige 2017 Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017*. Tillgänglig via: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/s/sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-i-sverige-2017/?pub=60999> (Hämtad 2019-08-30).

Förordning med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten. (SFS 2017:937).

Graviditetsregistret (u.å.). *Graviditetsregistrets Årsrapport 2018*. Tillgänglig via: https://www.medscinet.com/GR/uploads/hemsida/dokumentarkiv/2018%20GR%20Årsrapport_2.0.pdf (Hämtad 2019-10-17).

Jernbro, Carolina. & Janson, Staffan (2017). *Våld mot barn 2016: en nationell kartläggning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Justitiedepartementet (2019). *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Brottsförebyggande rådet*. Regeringsbeslut 2019-12-19. Ju2019/04178/LP (delvis), Ju2019/03164/KRIM (delvis), Ju2019/04103/KRIM.

Jämställdhetsmyndigheten (2018). System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken – *Åtterrapporering av regleringsbrevsuppdrag*. Rapport 2018:5. Tillgänglig via:

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/files/2018/10/system-for-uppfoljning-och-analys-av-jamstalldhetspolitiken-2019-03-05.pdf> (Hämtad 2019-11-21).

MUCF (u.å.). *Ungdomsenkäten 2018*. Tillgänglig via: https://www.mucof.se/sites/default/files/ungdomsenkaten_2018.pdf Hämtad 2019-11-15).

Myndigheten för delaktighet (2017). *Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning – Utvecklingsområden till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. Rapport nr. 2017:29.

Nationellt centrum för kvinnofrid (2013) *Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*. NCK-rapport 2013:1. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet.

Nationellt centrum för kvinnofrid (2018) *Våld mot HBTQ-personer – En forsknings- och kunskapsöversikt*. NCK-rapport 2018:1. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet.

Proposition 2005/06:155. *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken*.

Proposition 2017/18:215. *Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall*.

Regeringens skrivelse 2016/17:10. *Mål, makt och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid*. Vällingby: Elanders.

Regleringsbrev budgetåret 2018 avseende Jämställdhetsmyndigheten (Dnr S2017/07218/RS).

Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Jämställdhetsmyndigheten (A2019/01026/JÄM).

SCB (u.å.). <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstallldhet/jamstallldhetsstatistik/pong/tabell-och-diagram/indikatorer/mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>

Socialdepartementet (2016). *Uppdrag att låta genomföra en befolkningsbaserad nationell enkätstudie på området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter*. S2016/04991/FS (delvis).

Socialdepartementet (2017). *Uppdrag att stödja genomförande och uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. S2017/01221/JÄM.

Socialdepartementet (2018). Uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor. S2018/03516/JÄM.

Socialstyrelsen (2013). *Brottsofferstatistik – förslag till statistikutveckling inom socialtjänst och hälso- och sjukvård*. Artikelnr 2013-4-23. Publicerad www.socialstyrelsen.se, april 2013.

Socialstyrelsen (2015). *Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstympling - En uppskattning av antalet*. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-1-32.pdf> (Hämtad 2020-01-07).

Socialstyrelsen (2016). *Öppna jämförelser 2016. Våld i nära relationer – Guide för att tolka resultaten*. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/oppna-jamforelser/oppna-jamforelser-2016-vald-i-nara-relationer-anvandarguide.pdf> (Hämtad 2019-11-19).

Socialstyrelsen (2017). *Öppna jämförelser 2017. Våld i nära relationer – Guide för att tolka resultaten*. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/oppna-jamforelser/oppna-jamforelser-2017-vald-i-nara-relationer-anvandarguide.pdf> (Hämtad 2019-11-19).

Socialstyrelsen (2018a). *Förslag på indikatorer för uppföljning av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor – Slutredovisning av ett regeringsuppdrag: Deluppdrag 1*. Artikelnummer 2018-3-21.

Socialstyrelsen (2018b). *Dödsfallsutredningar 2016–2017*. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-1-37.pdf> (Hämtad 2019-10-17).

Socialstyrelsen (2018c). *Öppna jämförelser 2018. Våld i nära relationer – Guide för att tolka resultaten*. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-6-8-anvandarguide.pdf> (Hämtad 2019-11-19).

Socialstyrelsen (2018d). *Insamling av uppgifter till Öppna jämförelser*. Tillgänglig via: https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-6-8_2018-6-oppna-jamforelser-information-om-insamlingen.pdf (Hämtad 2019-11-19).

Socialstyrelsen (2018e). *Öppna jämförelser 2018 – Våld i nära relationer*. Art.nr: 2018-6-8. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-6-8.pdf> (Hämtad 2019-11-19).

Socialstyrelsen (2019). *Indikatorer – öppna jämförelser 2019. Socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård*. Tillgänglig via: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/oppna-jamforelser/oppna-jamforelser-socialtjanst-2019-indikatorer.pdf> (Hämtad 2019-11-04).

Svedin, Carl Göran (red.), Priebe, Gisela, Wadsby, Marie, Jonsson, Linda & Fredlund, Cecilia (u.å.) *Unga sex och Internet – i en föränderlig värld*. Tillgänglig via: http://www.allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2015/11/Unga_sex_internet_2015_slutlig.pdf (Hämtad 2019-10-17).

United Nations General Assembly (1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*, A/RES/48/104.

BILAGA 1

Andel unga som instämmer i stereotypa påståenden om jämställdhet och stereotypa könsroller, 16–25 år, 2015 och 2018. Procent

	År	Kvinnor		Män		Total		Andel	Konfidensintervall	
		Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall	Andel	Konfidensintervall			
Total	2018	18	16	21	42	39	45	32	30	34
Total	2015	25	22	28	44	40	48	35	32	37
Med funktionsnedsättning	2018	22	16	28	42	34	50	33	28	38
Utan funktionsnedsättning	2018	17	14	19	40	37	44	29	27	31
Med funktionsnedsättning	2015	23	16	30	39	29	48	31	25	37
Utan funktionsnedsättning	2015	25	22	28	45	41	49	35	33	38

Källa: Nationella ungdomsenkäten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**